

**T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

PATENT VERİLEBİLİRLİK ŞARTLARI

Yüksek Lisans Tezi

Muteber ŞANKAZAN

HAZİRAN 2019

T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

PATENT VERİLEBİLİRLİK ŞARTLARI

Yüksek Lisans Tezi

Muteber ŞANKAZAN

DANIŞMAN:

Dr. Öğretim Üyesi Özgür ARIKAN

HAZİRAN 2019

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Muteber ŞANKAZAN

Danışmanlığını yaptığım işbu tezin tamamen öğrencinin çalışması olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı taahhüt ederim.

Dr. Öğretim Üyesi Özgür ARIKAN

ONAY

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde Yüksek Lisans öğrencisi olan Muteber ŞANKAZAN'ın hazırladığı ve jüri önünde savunduğu "6769 sayılı SMK Kapsamında Patent Verilebilirlik Şartları" başlıklı tez başarılı kabul edilmiştir. 21/06/2019

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı:

Dr. Öğretim Üyesi Özgür ARIKAN

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

İMZA

Üyeler:

Prof. Dr. M. Refik KORKUSUZ

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Sami KOCABIYIK

Kurumu: Özyeğin Üniversitesi

Doç. Dr. Hacı KARA

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer ÇINAR

Kurumu: İbn Haldun Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 21.06.2019

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı titizlikle takip ederek beni yüreklendiren ve her konuda desteğini esirgemeyen, çok kıymetli danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Özgür ARIKAN'a emekleri ve değerli katkıları için çok teşekkür ederken, en büyük yol göstericim ve destekçim olan babama sonsuz sevgilerimi sunarım.

Muteber ŞANKAZAN

21.06.2019

ÖZET

PATENT VERİLEBİLİRLİK ŞARTLARI

ŞANKAZAN, Muteber

Yüksek Lisans Tezi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü; Özel Hukuk Programı

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Özgür ARIKAN

Haziran, 2019. 98 sayfa

Bu çalışmanın merkezinde 10 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe giren 6769 sayılı SMK kapsamında patent verilebilirlik kriterleri bulunmaktadır. Konunun bütün taraflarıyla tam olarak ortaya konulabilmesi için patent hukuku kapsamında yer alan literatür taranarak, ilgili Yargıtay kararları incelenmiştir.

Bilgi ekonomisinin tüm diğer sektörlerin önünde yer aldığı bir dünyada bilim ve teknolojiye öncü, sanayide güçlü bir ülke olabilmenin en önemli şartlarından birisi hiç şüphesiz yaratıcı fikirlerin ortaya konulabileceği hukuk güvenliğinin sağlandığı bir ortam yaratılmasıdır. Bu sebeple tarihsel süreç içerisinde buluşa konu olan ürünlerin ekonomik değerlerinin önemi arttıkça bu konuya gösterilen önemde artmıştır. Patent hukuku teknolojik ürünlerin yer aldığı alanda yaratıcı kişilerin fikri haklarının korunması ve konunun bütün taraflarının güvenli bir alanda hareket edebilmesi için uygun ve güvenli koşullar yaratılması için önem taşımaktadır. Bu sayede teknik niteliği haiz orijinal fikirlerin kamuya açıklanması ve toplumun tamamının bu açıklamadan faydalanması; başka bir deyişle buluş yapmanın özendirilmesi, buluşların ticarileşmesi ve toplumun refahının artması öngörülmektedir.

Bir ülkede kanun koyucunun öngördüğü şartları haiz olan yaratıcı fikirlerin devletin yetkili organı tarafından tescil edilmesi sonucunda verilen belgeye patent adı verilir. Öngörülen bu şartlar ülkenin bilim, sanayi ve teknoloji politikasının da göstergesidir. Patent kanununda belirlenen tüm kriterlere uygun olan buluşlara verilen patent belgesi belirli bir süre içerisinde buluşa dair tüm semerelerden sadece hak sahibinin yararlanmasını sağlayacak güçlü bir tekel hakkı sağlaması nedeniyle büyük bir önem taşımaktadır. Patent verilebilirlik şartları hangi buluşların bu korumadan yararlanacağını belirlediği için patent hukuku içerisinde önemli bir yere sahiptir.

Ülkemizde patent verilebilirlik şartları 6769 sayılı SMK'da yenilik, buluş basamağı ve sanayiye uygulanabilir olma şeklinde öngörülmüştür. Teknolojinin herhangi bir alanında gerçekleştirilecek buluşlar ancak bu şartları birlikte sağlamak kaydıyla patent belgesi alabilirler.

Çalışmamız içerisinde Patent Verilebilirlik Şartları üç ana bölüm ve yeterince alt başlık açılarak incelenmiştir. Buna göre giriş kısmında konunun önemi, sınırları, bazı kavramların açıklanması ve fikri mülkiyet haklarının tarihsel gelişimi yer almakta; birinci bölümünde, patent kavramı, patent türleri, patent hakkı, bu hakkın önemi ve işlevi açıklanmakta ve patent hukuku alanındaki önemli ulusal ve uluslararası düzenlemelere yer verilmektedir. İkinci bölümünde, patent verilebilirlik şartları incelendikten sonra; üçüncü ve son bölümünde, patent verilemeyecek konu ve buluşlara yer verilmiştir. Sonuç bölümünde ise çalışma konumuzla ilgili değerlendirmelerimiz ve görüşlerimiz yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: patent, yenilik, buluş basamağı, sanayiye uygulanabilir olma, fikri hak, teknoloji.

ABSTRACT

PATENTABILITY REQUIREMENTS

SANKAZAN, Muteber

Master's Thesis, Graduate Education Institution; Private Law Program

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Ozgür ARIKAN

June 2019. 98 pages

The focus of this study is the patentability criteria stipulated by the Industrial Property Law number 6769 which came into effect on 10th of January 2017. In order to completely present the matter in its all dimensions, the patent law literature was reviewed, and related Supreme Court decisions were examined.

In a world where information economy is ahead of all other industries, one of the most important conditions of being a country pioneering in science and technology and strong in industry is, of course, to create an environment ensuring reliability of law to encourage the presentation of innovative ideas. Thus, the level of importance attached to the matter has gradually risen in the historical process, as the economic value of the products of inventions increased. Patent law is important from the point of creating secure and reliable conditions for the protection of the intellectual rights of inventors and providing a secure space of movement for all parties of the matter in the field of technological products. In this way, it is aimed to have original ideas with important technical aspects shared with the public and put them into the use of the whole society, in other words, encourage inventions, facilitate the commercialization of inventions and increase the general level of wealth of the society.

Patent is the document granted as a result of the registration made by the competent government authorities for innovative ideas which meet the conditions stipulated by legislative bodies. Conditions stipulated in this regard also reflect the general science, industry and technology policy of the country. Patents, granted for inventions that meet all the criteria set out by the patent law, are very important, since they give a strong monopoly right to ensure that the right holder is the only beneficiary of all benefits provided by the invention for a certain period. Patentability conditions are of

importance in patent law, since they determine the inventions eligible for the said protection. In our country, patentability conditions are stipulated as novelty, inventive step and applicability to industry by the Industrial Property Law number 6769. An invention in any field of technology may receive a patent only if it meets the abovementioned conditions.

In this study, Patentability Requirements are reviewed three main chapters by opening several sections. In this direction, the importance and limitations of the matter, certain definitions and historical evolution of intellectual property rights are explained in the introduction chapter, while the patent notion, patent types, patent rights and their importance and functions are reviewed in the first chapter. After the patentability conditions are reviewed in the second chapter, subjects and inventions that are not eligible for patent are described in the third, and the last, chapter. In the conclusion chapter of the study, our considerations and opinions on the matter are presented.

Keywords: patent, novelty, inventive step, applicability to industry, intellectual right, technology.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	7
1. GENEL OLARAK PATENT	7
1.1. Fikri Mülkiyet Kavramı	7
1.2. Fikri Mülkiyet Haklarının Önemi	9
1.3. Fikri Mülkiyet Hukukunun Tarihsel Gelişim Süreci.....	10
1.4. Buluş Kavramı.....	14
1.5. Patentlenebilir Buluş	15
1.6. Patent Kavramı	16
1.7. Patent Türleri.....	19
1.7.1. İncelemeli Patent-İncelemesiz Patent.....	19
1.7.2. Ürün Patenti-Usul Patenti.....	19
1.7.3. Asıl Patent-Ek Patent	20
1.7.4. Gizli Patent.....	21
1.8. Patent Hakkı	22
1.8.1. Patent Hakkının Önemi ve İşlevi	24
1.9. Patent Hukukuna İlişkin Mevzuat	25
1.9.1. Patent Hukukuna İlişkin Uluslararası Mevzuat.....	26
1.9.1.1. Paris Sözleşmesi.....	27
1.9.1.2. Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı'nı Kuran Sözleşme (WIPO) (OMPI).....	29
1.9.1.3. Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS)	30
1.9.1.4. Uluslararası Patent Sınıflandırılması ile İlgili Strasburg Anlaşması (IPC).....	32
1.9.1.5. Patent İş birliği Anlaşması (PCT)	33
1.9.1.6. Avrupa Patentlerinin Verilmesi ile İlgili Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC).....	34
1.9.1.7. Topluluk Patent Sözleşmesi (Lüksemburg Sözleşmesi) (CPC)	36

1.9.1.8. Patent İşlemleri Amacıyla Mikroorganizmaların Tevdi Edilmesinin Uluslararası Kabulü Konusunda Budapeşte Anlaşması	37
1.9.2. Patent Hukukuna İlişkin Ulusal Mevzuat.....	38
2. BÖLÜM	43
2. OLUMLU PATENT VERİLEBİLİRLİK ŞARTLARI.....	43
2.1. Genel Olarak	43
2.2. Teknik Karakter.....	44
2.3. Yenilik	45
2.3.1. Patent Hukukunda Yenilik Kavramının Anlamı	47
2.3.1.1. Mutlak Yenilik-Nispi Yenilik	48
2.3.1.2. Basit Yenilik-Nitelikli Yenilik	49
2.3.1.3. Maddi Yenilik-Şekli Yenilik.....	50
2.3.1.4. Objektif Yenilik-Subjektif Yenilik.....	51
2.3.2. Patent Hukukunda Yeniliğin Önemi	52
2.3.3. Patent Hukukunda Yenilik Araştırması ve Araştırma Raporu	53
2.3.4. Tekniğin Bilinen Durumu	55
2.3.5. Buluşun Yeniliğini Etkilemeyen Açıklamalar	56
2.3.5.1. Buluş Sahibinin Açıklamaları	58
2.3.5.2. Patent Başvurusu Yapılan Bir Merci Tarafından Yapılan Açıklamalar	58
2.3.5.3. Üçüncü Kişi Tarafından Yapılan Açıklamalar.....	59
2.4. Buluş Basamağı.....	60
2.4.1. Buluş Basamağı Kavramı.....	65
2.4.2. Buluş Basamağı İncelemesi	66
2.4.3. Tekniğin Bilinen Durumunun Aşılması	68
2.4.4. Uzman	69
2.4.5. Buluş Basamağı İncelemesinde Dikkate Alınan Bazı Kriterler	72
2.4.5.1. Tekniğin Bilinen Durumunda Bir İlerleme Sağlaması.....	72
2.4.5.2. Uzun Süredir Çözülemeyen Bir Probleme Çözüm Getirmesi.....	73
2.4.5.3. Ticari Başarı	73
2.4.5.4. Diğer Ek Kriterler.....	74
2.5. Sanayiye Uygulanabilir Olma	75

3. BÖLÜM	78
3. OLUMSUZ PATENT VERİLEBİLİRLİK ŞARTLARI	78
3.1. Düzenlemenin Amacı	79
3.2. Patent Verilemeyecek Konular	80
3.2.1. Keşifler, Bilimsel Teoriler, Matematik Metotları	81
3.2.2. Zihni Faaliyetler, İş Faaliyetleri veya Oyunlara İlişkin Plan, Kural ve Yöntemler	82
3.2.3. Bilgisayar Programları	82
3.2.4. Estetik Niteliği Bulunan Mahsuller, Edebiyat ve Sanat Eserleri ile Bilim Eserleri	84
3.2.5. Bilginin Sunumu	84
3.3. Patent Verilemeyecek Buluşlar	85
3.3.1. Kamu Düzenine ve Genel Ahlaka Aykırı Olan Buluşlar	85
3.3.2. Bitki Çeşitleri veya Hayvan Irkları ile Bitki veya Hayvan Üretimine Yönelik Esas Olarak Biyolojik İşlemler	87
3.3.3. İnsan ve Hayvan Vücuduna Uygulanacak Tüm Teşhis ve Tedavi Usulleri	88
3.3.4. İnsan Bedeni Öğelerinden Birinin Keşfi	89
3.3.5. Klonlama ve Genetik Kimlik Değiştirme İşlemleri	90
SONUÇ	91
KAYNAKÇA	98
ÖZGEÇMİŞ	106

KISALTMALAR

TPE	: Türk Patent Enstitüsü
TÜRKPATENT	: Türk Patent ve Marka Kurumu
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
PatKHK	: 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
SMK	: 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu
Ar-ge	: Araştırma ve Geliştirme
AB	: Avrupa Birliği
WIPO	: World Intellectual Property Organization
OMPI	: Organisation Mondiale De La Propriété Intellectuelle
BIRPI	: United International Bureaux for the Protection of Intellectual Property
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
TRIPS	: Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
IPC	: International Patent Classification
PCT	: The Patent Cooperation Treaty
EPC	: European Patent Convention
EPC 2000	: European Patent Convention
PLT	: Patent Law Treaty
EPO	: European Patent Office
CPC	: The Cooperative Patent Classification
1/95 sayılı OKK	: 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri

Bkz. : Bakınız
s. : Sayfa
H.D. : Hukuk Dairesi
E. : Esas
K. : Karar

GİRİŞ

Sanayi devrimiyle birlikte iletişimin, ulaşımın, bilgiye erişimin kolaylaşması ile ivme kazanan teknolojik gelişmeler giderek artan bir hızla hala devam etmektedir. Teknolojik gelişmelerin hayatın her alanına sirayet etmesi nedeniyle bu ilerlemenin karşısında durmak hiçbir ülke veya insan için mümkün olamamaktadır denilebilir. Bu sebeple teknolojik ilerlemeye katkı sağlayacak araştırmaları teşvik edecek tedbirler almak ülkeler için elzem hale gelmektedir¹. Yaratıcı fikri çabalar neticesinde öncekine göre daha avantajlı yeni bir ürün geliştirilmesi toplumun genelinin faydasına olmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin temelinde yatan yaratıcı fikirler toplumların gelişmesinde, ilerlemesinde önemli bir role sahiptir. Belki de insanoğlunun dünyaya geldiği ilk günden beri doğayla olan mücadelesi yaratıcı fikirleri tetikleyerek insanların hayatını kolaylaştıracak yeni buluşlar yapmasına sebep olmaktadır. Yenilikler ve buluşlar yaratıcı fikirlerin ürünleridir². Yaratıcı fikirler insanların refahının artması için gerekli olan teknolojinin ve bilimin gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır³.

Yeni bir ürünün üretilmesi ve bu sürecin devamı bilgi, tecrübe birikimi ve orijinal fikirler gerektirir. Yaratıcı fikirlere sahip kişiler bir yandan toplumun bilgi havuzundan yararlanarak daha gelişmiş teknolojik yeniliklerin kapısını açmakta diğer yandan da aynı bilgi havuzuna katkıda bulunmaktadır. Her buluş her yeni fikir kendinden bir sonraki yenilik ve buluş için bir basamak oluşturmakta böylece insanlığı daha ileri bir gelişmişlik seviyesine doğru itici bir güç teşkil etmektedir.

İlk başta üzerinde cisimleştiği eşyadan ayrı olarak düşünülemediği için önem verilmeyen yaratıcı fikirlerin ekonomik değeri anlaşıldıkça devletler bu fikirlerin değerlendirilmesi ve korunması süreçlerine dâhil olmaya; kültür, sanat ve teknoloji alanındaki yaratıcılığı teşvik etmek için çeşitli tedbirler almaya başlamışlardır. Devletler yaratıcı fikir ürünler üzerinde kontrol sahibi olabilmek ve bu ürünleri ortaya koyan insanların bu çabalarının devamını teşvik edebilmek için birtakım sistemler öngörmüşler ve yasal düzenlemelerde bulunmuşlardır.

---

¹ Feyzan Hayal Şehirli, *Patent Hakkının Korunması*, Ankara: Turhan Kitabevi, 1998, s.41.

² Ernest E. Hirsch, *Fikri ve Sınai Haklar*, Ankara: Ar Basımevi, 1948, s.2.

³ Ali Necip Ortan, *Patent Lisansı Sözleşmesi*, Ankara: Doğan Basımevi, 1979, s.1.

Yaratıcı fikir ürünlerinin her birinin bu sistemler içerisinde yer bulması mümkün olmadığından bir değerlendirme yapılarak; devlet katında yasal zeminde koruma sağlanacak ürünlerin, yeniliklerin, buluşların bazı kriterleri sağlamanın şart koşulması genel olarak kabul görmüştür. Örneğin; fikri ürünler teknik nitelik taşımaları kaydıyla patent hukuku kapsamında korunurlar. Patent hukuku buluş yapmayı özendirerek böylece buluşların üretilmesi ile teknolojiyi geliştirmeyi, ekonomik ve sosyal ilerlemeyi gerçekleştirmeyi amaçlar⁴.

Patent hukuku kapsamında korunan yaratıcı fikri ürünler buluş olarak adlandırılırlar ve doğayı insanlığın yararına hakimiyet altına almayı amaçlarlar. Buna göre bir ihtiyaca yönelik teknik bir çözüm sunulması gereklidir⁵. Buluşun devletin yetkili kurumlarında tescil edilmesiyle birlikte buluş sahibine patent belgesi verilir. Bu belge tıpkı bir tapu belgesi gibi buluşu yapan kişi veya kişilerin buluş üzerindeki haklarını yasal zeminde ispat etmeye yaramaktadır. Patent tescili yaptırmak isteyen kişi kural olarak buluşuna dair her bilgiyi eksiksiz olarak açıklamalıdır. Yeni geliştirilen teknolojilerin tüm topluma açıklanması ve yeni buluşlara temel oluşturularak, farklı ve yeni buluşlara yol açması amaçlandığından buluşa dair tüm bilgilerin başvuru sırasında açıklanması istenmiştir. Bu sebeple patent belgeleri de toplumun incelemesine açık bırakılmıştır.

Teknolojinin gelişmesi ile yeni ve daha üstün ürünlerin üretileceği, verimliliğin artacağı ve nihai sonucun herkesin faydasına olacağı öngörüldüğünden; yaratıcı fikirlerin devlet eliyle hukuki bir zeminde korunmasının ekonomik ve teknolojik ilerlemeye başka bir deyişle toplumun refahına pek çok yönden katkıda bulunması amaçlanır⁶. Bu beklentiye ek olarak küreselleşen ekonomik koşullarda yaratıcı fikirler üzerinde öngörülen hakların hukuken korunmasını dayatmaktadır.

Teknolojik ve ekonomik bakımdan gelişmek isteyen ülkelerin fikri haklara dair ilerici görüşlü etkili kanunları kabul etmenin yanında bu birikimlerin uygulanması için uygun tedbirler almaları da gerekli görülmektedir. Böylece ortaya çıkan güvenli atmosfer

---

⁴ Erdal Noyan, *Patent Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015, s.23.

⁵ Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 4. Basım, Arıkan Yayınevi, s.494.

⁶ Selda Süel, "Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Patent Hakkının Tükenmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, 2007, s.1.

sayesinde yatırımcılar teşvik edilerek, büyük bütçeli bilimsel araştırmaları yapmaları için uygun koşullar yaratılabilecektir⁷. Kapsamlı ve ileriye dönük herhangi bir teknolojik ve ekonomik hedef konulmadan sadece güçlü bir patent koruma sisteminin kabul edilmiş olması tek başına; umulan toplumsal refahı ve teknolojik gelişmeleri sağlamak için yeterli olmayacağından ülkelerin bu sistemle tutarlı bir bilim ve teknoloji politikası izlenmesi gerekli görülmektedir⁸.

Ülkemizde patent hukuku alanındaki ilk yasal düzenleme İhtira Beratı Kanunu'nun 1879 yılında yürürlüğe girmesiyle yapılmıştır. Dünyadaki en eski patent kanunlarından biri olan İhtira Beratı Kanunu tam 116 yıl boyunca yürürlükte kalmış ve 1995 yılında 551 sayılı PatKHK'sının⁹ kabulü ile yürürlükten kaldırılmıştır. Sonraki aşamada kanunlaştırma çabalarının çeşitli nedenlerle sonuç vermemesi bu alanın uzun yıllar KHK ile düzenlenmesine sebep olmuştur. Ancak en sonunda gerek patent hukukunun yadsınamayacak derecede önem kazanmasıyla gerekse kabul edilen uluslararası antlaşmaların dayatması neticesinde uzun yıllardır beklenen kanunlaştırma çalışmaları tamamlanmış ve 10 Ocak 2017 tarihinde 6769 sayılı SMK yürürlüğe girmiştir¹⁰.

Patent hukuku her fikri yaratıcılık ürününe koruma sağlamamaktadır. Hukuki korumadan yararlanacak fikri ürünlerin ülkede yürürlükte bulunan patent kanununun aradığı şartları taşıması gereklidir. Patent verilebilirlik şartları olarak anılan bu nitelikleri haiz fikri ürünlerin patent kanunu korumasında olduğu kabul edilir. Bu şartları sağlamayan fikri ürünler ancak ilgili kanunlarında özel olarak belirlenmiş niteliklere sahip olmaları kaydıyla örneğin; FSEK gibi diğer kanunlar kapsamında da korunabilirler.

Patent verilebilirlik şartları bir fikri ürünün özel olarak patent kanunu kapsamında korunup korunmayacağını ve bu korumanın kapsamını belirlediği için patent mevzuatı içerisinde özel önem taşımaktadır. SMK oldukça yeni tarihli bir kanun olduğu için; tez konusu "patent verilebilirlik şartları" olarak belirlenmiştir.

---

⁷ Şahin Alpay, "Fikri Mülkiyet, Kalkınmanın Şartı", *Milliyet*, 30 Ekim 2018, s.22.

⁸ Cahit Suluk, "2023 Vizyonu Işığında Türk Sınai Mülkiyet Raporu", İstanbul: MÜSİAD Araştırma Raporları:88, Ocak 2014, s.19.

⁹ RG. 27.06.1995, No.22326.

¹⁰ Cahit Suluk, "6769 sayılı SMK'nun Getirdiği Yenilikler", *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, Cilt.4., Sayı.1., Oca 2018, s.92.

SMK madde 1’de, SMK kapsamında hak sahipliği tanınan fikri yaratıcılık türleri tanımlanmış ve açık bir ifadeyle toplumun teknolojik, ekonomik ve hatta sosyal yaşantısına katkıda bulunmanın hedeflendiği belirtilmiştir¹¹. SMK kapsamında buluş yapan kişiye sağlanan hukuki korumanın temelinde toplumun geneli için bir fayda beklentisinin bulunduğu maddenin lafzından açıkça anlaşılmaktadır.

Fikri ürünler ekonomik değer arz ettikleri için yaratıcı fikirleri olan kişiler bu fikirlerini bir ürüne dönüştürerek, semerelerinden faydalanmak isterler. Kanun koyucular etkin bir hukuki korumanın yaratıcı kişileri fikirlerini kamuya açıklamaları yönünde cesaretlendireceğini öngörmektedirler¹². Günümüz teknolojisi her türlü fikri ürünün çok kolay ve orijinalinden daha ucuza taklit edilmesine imkân sağladığı için hukuki korumanın yeterli olmaması yaratıcı kişilerin fikirlerini gizli tutmalarına sebep olur ki bu durum o toplumun dünyada yaşanan teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmasına yol açar.

Fikri ürünler sadece bireysel yaratıcı çabalar neticesinde ortaya çıkmamaktadır. Teknolojinin bazı alanlarında bir yeniliği ortaya çıkarmak için uzun yıllara yayılan, büyük meblağlarda yatırım yapılmasını gerektiren ar-ge faaliyetleri yapılması gerekebilir. Bu tür yatırımlar ve çalışmalar ancak güçlü hukuki koruma sağlanan ortamlarda açıklanarak ortaya konulabilecektir. Bu sebeple fikri ürünlerinin ekonomik önemi anlaşıldıktan sonra özel kanunlarla korunmaları ve böylece orijinal ürün sayısının artırılması amaçlanmıştır.

Günümüzde küreselleşen ticaret ortamında genellikle fikri hakların korunmasını zorunlu kılacak şekilde kurallara bağlı serbest piyasa koşulları geçerlidir¹³. Hızlı hareket eden, güçlü rakiplerin bulunduğu bu tür piyasalarda bir ürünün ortaya konulabilmesi için öncelikle katlanılan maliyetlerin karşılanabileceği ve kar elde edilebileceği inancının kuvvetli olması gereklidir. Güçlü, güvenilir ve iyi işleyen bir patent sistemi bireysel buluşçuları, ar-ge çalışmaları yapan kuruluşları çalışmalarına devam etmeleri için teşvik etmektedir¹⁴.

¹¹ 6769 sayılı SMK, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6769.pdf>, (15 Eylül 2018)

¹² Seval Akbaş, “Endüstriyel Tasarımların Hukuki Korunması”, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, 2006, s.XII.

¹³ Alpay, s.22.

¹⁴ Hamdi Pınar, “Uluslararası Rekabette Fikri Mülkiyet Haklarının Önemi ve Türkiye”, İstanbul: İTO Yayınları, 2004, s.148.

Güçlü bir hukuki koruma aynı zamanda yeni ürünlerin ortaya çıktıkları ülkelerin sınırını aşarak uluslararası pazarlara açılmasını ve böylece yeniliklerin kaynağı olan bilginin ve teknolojinin farklı sınırlar arasında transfer edilmesine de yol açar. Buluş içerikleri kamunun incelemesine açık olmasına rağmen içerdikleri bilgiler ancak patent belgesi sahibi tarafından kullanılabilir¹⁵. Bu sebeple gerek yeni teknolojiler üreten ve taklit endüstrisine karşı haklarını güçlü bir şekilde korumak isteyen ülkeler gerekse gelişmiş ülkelerden bu bilgileri transfer etmek isteyen gelişmekte olan ülkeler, fikri haklar alanında hukuki düzenlemeler yapmak zorunda kalmaktadır.

Patent verilebilirlik şartları hem hangi yeniliklerin kanun kapsamında buluş olarak kabul edileceğini hem de bu buluşa sağlanacak korumanın kapsamını belirler. Bir buluş patent kanununun aradığı nitelikleri haiz değilse patent başvurusu kabul dahi edilmez. Böyle bir buluşun patentlenmesi halinde herhangi bir süreye tabi olmaksızın koruma süresi içerisinde, etkileri başvuru anına kadar götürülecek şekilde hükümsüzlüğü talep edilebilir¹⁶.

Patent sistemi içerisinde önemli ve işlevsel bir role sahip olması nedeniyle her bir patent verilebilirlik kriteri ayrı bir tez çalışmasına konu olabilecek özellikler arz etmektedir.

Çalışmamızın merkezinde 10 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe giren 6769 sayılı SMK kapsamında patent verilebilirlik kriterleri bulunmaktadır.

Ülkemizde patent vermeye yetkili resmi kurum TÜRKPATENT olduğu için bir buluşun patent verilebilirlik kriterlerine sahip olup olmadığı mezkûr kurum nezdinde incelenir ve bu inceleme sonucunda başvurunun kabul edilip edilmeyeceği belirlenir. Bir uyuşmazlığa konu olması halinde aynı inceleme yetkili mahkeme nezdinde de yapılır. Böyle bir durumda mahkeme buluşun patentlenebilir bir buluş olup olmadığını kanunda yer alan patent verilebilirlik kriterlerine göre değerlendirecektir¹⁷.

---

¹⁵ *Tübitak*, “Oslo Kılavuzu Yeniliklerin Toplanması ve Yorumlanması İçin İlkeler”, 3. Baskı, Şubat 2006, s.26.

¹⁶ Yargıtay 11.H.D. 11.12.2017. E.2016-4849, K.2017-7090 (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/anayasa-mahkemesi/e-1-k-2015-11867-t-14-11-2018>), 16 Mayıs 2019).

¹⁷ Pınar Oruçoğlu, “Patent Verilebilirlik Şartları”, Akdeniz Üniversitesi SBE, Antalya, *Yüksek Lisans Tezi*, 2007, s.3.

Çalışmamızın bir yüksek lisans tezi olması sebebiyle tez konusu bilimsel olarak ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Konunun anlaşılabilmesine hizmet edecek şekilde yeterince alt başlık açılarak incelememiz gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamızın giriş kısmında konunun önemi ve sınırları ortaya konulduktan sonra fikri mülkiyet kavramına, fikri mülkiyet haklarının önemine ve bu hakların tarihsel süreç içerisinde ki gelişimine değinilmiş, buluş ve patentlenebilir buluş kavramları açıklanmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde, patent kavramı, patent türleri, patent hakkı, bu hakkın önemi ve işlevine değinildikten sonra, patent hukuku alanındaki önemli ulusal ve uluslararası düzenlemelere yer verilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, patent verilebilirlik şartları; kanunda yer alan üç şartın yanı sıra buluş sayılmanın zımni şartı olarak varsayılan “teknik karakter” niteliğini de içerecek şekilde örneklere, mahkeme kararlarına değinilerek açıklanmıştır.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde, patent verilemeyecek konu ve buluşlar SMK’da ki sıralamasına uyularak incelenmiştir.

Son olarak, sonuç bölümünde, çalışmamız neticesinde elde edilen verilere dayanılarak tez konumuzla ilgili değerlendirmelerimiz ve görüşlerimiz yer almaktadır.

1. BÖLÜM

1. GENEL OLARAK PATENT

1.1. Fikri Mülkiyet Kavramı

İngilizcede fikri ürünler üzerindeki hakları tanımlamak üzere “intellectual property” olarak ifade edilen kavram Türk hukuk doktrininde “fikri mülkiyet” veya “fikri ve sınai mülkiyet” olarak kullanılmaktadır¹⁸. Günümüzde fikri ürünler üzerindeki hakları düzenleyen en önemli uluslararası anlaşmalardan sayılan WIPO ve TRIPS Anlaşmaları Türk hukukunda olduğu gibi farklı kavramlarla ifade edilebilseler de aslında “fikri mülkiyet hukuku”, “fikri ve sınai mülkiyet hukuku” ve “fikri, sınai ve ticari mülkiyet” terimleri arasında bir anlam farkı olmadığını ortaya koymaktadır¹⁹.

Örneğin; WIPO Kuruluş Sözleşmesi madde 2 hükmüne göre fikri mülkiyet kavramı edebî, artistik ve ilmî eserleri, sanat yorumcularının eserlerine ve icracı sanatçıların eserlerini, fonogramlara ve radyo yayınlarını, insanî (insan eliyle yapılan) faaliyetin her sahasındaki ihtiraları, ilmî keşifleri, sınai resim ve modelleri, gayri kanunî rekabete karşı himayeye ilişkin haklar ve adlandırmaları, gayri kanunî rekabete karşı himayeye ilişkin hakları ve sınai, ilmî, edebî ve artistik sahalarda fikri faaliyete ilişkin bütün diğer hakları içermektedir²⁰.

Başlangıçta fikri ürünler daha çok güzel sanatlar ve benzeri alanlarda görülmekteydi. Bu ürünler üzerindeki haklar fikri hak kavramı ile ifade edilmekteydi. Ancak tarihsel süreç fikri hak kavramının fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakların yanı sıra sınai alandaki fikri ürünler üzerindeki hakları da kapsayacak şekilde geniş anlaşılmasına sebep olmuştur²¹. Sanayi devrimi sonrasında teknolojinin hızla gelişmesi ve bu alanda gerçekleştirilen fikri ürünlerin sınai ürün olarak ifade edilmesi ile sınai hak kavramı ortaya çıkmış ve tüm fikri ürünler üzerindeki hakları en geniş şekilde ifade etmek üzere fikri mülkiyet kavramı kullanılmaya başlanmıştır²².

---

¹⁸ Engin Erdil, *Fikri Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016, s.1.

¹⁹ İlhami Güneş, *Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Sınai Mülkiyet Hakları ve Cezai Koruma*, İzmir: Turhan Kitabevi, 2007, s.25.

²⁰ Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı Kuran Stockholm Sözleşmesi madde 2

²¹ Kadir Emre Gökyayla, “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt.7, Sayı.1, (2005), s.6.

²² Ahmet Kılıçoğlu, “Fikri Hakların İhlalinde Hukuksal Koruma Yolları (Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Olarak)”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı.54., (2004), s.1.

Mülkiyet bir şey ile ilgili olarak tüm hakları içeren bir kavramdır. Eşya üzerindeki mülkiyet hakkı konusunu sadece maddi varlıkların teşkil ettiği bir aynı haktır. Bir şeyin mülkiyetine sahip olan kimse o şeyle ilgili dilediği gibi tasarrufta bulunabilir²³. Bu hakkın dayanağı Anayasa'dır. Mülkiyet hakkı İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde de yer alır ve dünyanın her yerinde, her hukuk sisteminde aynı şekilde kabul görür ve korunur²⁴.

Soyut niteliği gereği fikri ürün üzerindeki mülkiyet eşya üzerindeki klasik anlamdaki mülkiyetten farklıdır²⁵. Bu sebeple Medeni Kanun'da yer alan klasik mülkiyet ve zilyetlik hükümleri fikri ürünler üzerindeki mülkiyet ilişkisinde her zaman uygulama imkânı bulamayabilir²⁶. Çünkü fikri ürünler bir madde üzerinde somutlaşsa bile soyut özelliğini kaybetmez ve üzerinde somutlaştığı şeyle özdeşleşmez²⁷. Dolayısıyla üzerinde somutlaştığı cismin akıbeti fikrin hukuki durumuna etki yapmaz. Buna göre bir kitabın satışı kitapta sunulan fikirlerin hukuki durumunu etkilemez. Fikri ürünler soyut nitelikleri nedeniyle gayri maddi mallar olarak değerlendirilirler²⁸.

Fikri mülkiyet haklarının ülkesel koruma sağlamaları, süreye tabi olmaları, kullanmakla tükenmemesi gibi özellikleri de klasik mülkiyet hükümleri dışında kalır²⁹. Fikir üzerindeki sahiplik eşya üzerindeki mülkiyetten farklı özellikler göstermesine rağmen muhterinin kendi fikri ürünü üzerindeki tüm haklara sahip olmasını ifade ettiği için mülkiyet kavramıyla ifade edilir. Patent hukuku kapsamında yer alan yaratıcı fikirlerini açıklayan kişiler bu fikirleri üzerinde tekel hakkına kavuşurlar. Bu hakkın sahibine eşya üzerindeki mülkiyet hakkına benzer mutlak yetkiler sağlaması da bu hakkın mülkiyet hakkı olarak anılmasına ve malvarlığı hakları arasında yer almasına yol açar³⁰.

---

²³ Halil Arslanlı, "Mecellede Hasar", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt.14., Sayı.1-2., (Ocak 1948), s.249.

²⁴ İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi madde 17

²⁵ İlhami Güneş, *Uygulamada Sınai Mülkiyet Ceza Hukuku 5833 Sayılı Yasa Işığında*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2009, s.10.

²⁶ Erdil, s.2.

²⁷ Kübra Gökben İslam, "Avrupa Birliği Hukukunda Fikri Haklar", Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, *Yüksek Lisans Tezi*, 2009, s.3.

²⁸ Nuşin Ayiter, *Hukukta Fikir ve San'at Ürünleri*, Ankara: Sevinç Matbaası, 1981, s.3.

²⁹ Ayşe Odman, *Fikri Mülkiyet Hukuku ile Rekabet Hukukunun Teknolojik Yeniliklerin Teşvikindeki Rolü*, Ankara: Seçkin, 2002, s.388.

³⁰ M. Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014, s.153.

Ekonomik ve toplumsal önemi nedeniyle fikri mülkiyet hukuku alanında yapılan düzenlemeler diğer hukuk dallarında yer alan hukuki düzenlemelerden ayrılır. Çünkü bunlar diğer hukuk dallarında olduğu gibi sözleşme, haksız fiil, ticaret ilişkilerini düzenlemezler. Fikri mülkiyet hukukunun amacı fikri ürün ortaya koyan kişileri ödüllendirerek toplumdaki bu tür çabaları arttırmak ve yeni teknolojiler geliştirilmesini sağlayarak ekonomik, sosyal faydalar sağlamaktır³¹. Matbaanın icadının telif hukukunu ortaya çıkarması gibi teknolojik gelişmeler hayatımıza yeni ve daha önce bilinmeyen patent, entegre devre topografyaları gibi yeni fikri hak konuları dahil etmeye devam etmektedir.

Ülkemizde fikri mülkiyete konu olan haklar FSEK ve SMK ile düzenlenmektedir. Her iki kanunda aynı alanda yer alan hakları düzenlemektedir. Aralarında sadece şekil bakımından fark vardır³². Yani SMK'da teknoloji alanında yer alan fikri ürünlere dair düzenlemeler yer alırken, FSEK'te güzel sanatlar ve benzeri alanlardaki fikri ürünler düzenlenmiştir. Her bir fikri ürünün doğası farklı uygulamalar gerektirebilmektedir. Örneğin; SMK kapsamındaki haklar için TÜRK PATENT nezdinde yapılacak tescil kurucu etkiye sahipken; FSEK'e tabi haklar fikrin ortaya konulduğu anda doğmuş kabul edilmektedir. Bu fikirler bakımından tescil açıklayıcı etkiye sahip olmaktadır.

1.2. Fikri Mülkiyet Haklarının Önemi

Fikri mülkiyet haklarına konu olan ürünlerin ekonomik değeri haiz olması sebebiyle tarihsel süreç içerisinde bu değerlerin anlaşılmasıyla birlikte fikri yaratıcı ürün sahiplerine çeşitli haklar tanınmaya başlanmıştır. Başlangıçta krallar tarafından tanınan imtiyazlarla başlamış olan bu süreç hakların niteliğine bağlı olarak düzenlenen özel kanunlarla ve uluslararası anlaşmalarla halen devam etmektedir.

Günümüzde fikri ürünler ticarete konu olan en değerli varlıklar olarak kabul edilmektedirler³³. Hatta fikri yaratıcılık sonucu ortaya çıkan ürünlerin kendi başlarına apayrı bir endüstri oluşturduğu da kabul edilmektedir³⁴. Örneğin; sinema filmleri, bilgisayar programları başlı başına birer sanayi dalı olarak dikkat çekmektedirler.

---

³¹ Güneş, *Uygulamada Sınai Mülkiyet Ceza Hukuku 5833 Sayılı Yasa Işığında*, s.2.

³² Hirsch, s.40.

³³ Güneş, *Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Sınai Mülkiyet Hakları ve Cezai Koruma*, s.20.

³⁴ Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, *Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (Wipo) Tahkim Sistemi*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2010, s.5.

Ekonomik ve sosyal önemleri nedeniyle fikri ürünler gerek ulusal gerekse uluslararası hukukun en önemli konusu haline gelmişlerdir. Bu sebeple fikri mülkiyet haklarını güçlü bir şekilde koruyan ülkelerin Amerika, Japonya gibi dünyanın en gelişmiş ülkelerinin önünde gelmesi hiç şaşırtıcı değildir³⁵.

Fikri ürünler ancak yaratıcı insanların varlığı ile hayat bulabilirler³⁶. Yaratıcı fikirlere sahip insanların haklarının korunması onların yeni fikirler üretmelerini teşvik eder. Aksi halde bu insanların yaratıcı potansiyellerini kullanmak yerine başka işlere yönelerek körelmesi veya fikri ürünlerini gizli tutmayı tercih etmeleri işten bile değildir. Bazı yeni ürünler zahmetli araştırmalar yapmayı gerektiren, maliyetli ar-ge çalışmalarını gerekli kılmaktadır. Fikri mülkiyet hakları güçlü hukuk kurallarıyla korunarak bu alanlarda yatırım yapabilecek yatırımcılarda teşvik edilmektedir.

Fikri mülkiyet haklarına sağlanacak hukuki koruma ile yaratıcı fikirlerin gelişebileceği bir ortam yaratılmak ve yaratıcı fikirler teşvik edilmek istenir. Fikri hakların korunması ile bu fikirlerin toplumun bilgi havuzuna katkıda bulunacak şekilde kamuya açıklanması ve sonraki yaratıcı fikirlere bir basamak oluşturması amaçlanır. Böylece yaratıcı faaliyetler artar ve insanların hayatını kolaylaştıracak yenilikler ortaya çıkar, verimlilik, üretkenlik artar, sosyal hayat olumlu yönde gelişir. Örneğin; güzel sanat eserlerinin hukuki koruma yolu ile teşvik edilmesinin halkın ahlak seviyesini yükselteceği umulur³⁷. Ayrıca bir ülkede yaratıcılık seviyesi arttıkça bilimsel ve teknolojik gelişmişlik seviyesinin de yükseleceği öngörüldüğünden, fikri mülkiyet haklarının iyi korunması ile yaşanacak gelişmelerin toplumun bütününün refahını arttırması beklenir. Böylece toplumun geleceğe umutla bakması mümkün olur³⁸.

1.3. Fikri Mülkiyet Hukukunun Tarihsel Gelişim Süreci

Bugün telif hakkı, patent hakkı gibi isimler altında tanımladığımız fikri mülkiyete konu olan haklar tarihsel süreç içerisinde ekonomik rekabet neticesinde ortaya çıkmışlardır. Fikri ürünlerin ekonomik değerinin anlaşılması konunun tüm taraflarının kendi

³⁵ WIPO, *World Intellectual Property Indicators 2018*, Switzerland: WIPO, 2018, s.39.

³⁶ Naci Kınacıoğlu, "FSEK'in Bazı Maddelerinin Değişiklik Tasarısı Hakkında Görüşler", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt.5., Sayı.1-2., (Ocak 1996), s.27.

³⁷ Mustafa Reşit Belgesay, "Matbuat Serbestisi ve Hududu", *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı.2., (1955), s.688.

³⁸ Cahit Suluk, *2023 Vizyonu Işığında Türk Sınai Mülkiyet Raporu*, s.20.

çıkartına dair mücadele etmesini gerektirmiş ve sonuç olarak dünyanın o günkü konjonktürüne uygun bir çözüm yolu bulunmuştur³⁹.

İlk ve orta çağda dönemin özelliğine uygun olarak fikri mülkiyet haklarının önemi anlaşılammıştır. Kara Avrupası Hukukuna temel teşkil eden Roma Hukukunda da konuya ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır⁴⁰. Bunun bir sonucu olarak ve yaratıcı fikirler Allah'ın bir lütfu olarak görüldüğü için büyük bir emek harcamış olsa bile müellifin kendi aklına dahi telif hakkı talep etmek fikri gelmiyordu⁴¹. Somut hale gelemeyen fikirlerin hayat bulamayacağına inanılıyordu⁴². Köleliğin yaygın olması ve yeterli işgücü bulunması nedeniyle yaratıcı fikirleri özendirme ihtiyacı duyulmaması ve eserlerin genellikle tek nüsha olması da bu durumu etkilemiştir⁴³.

Buna rağmen o dönemde insanların kendi fikirleri üzerinde ki haklarının ihlalini ahlaka aykırı bulan görüşlere de rastlanmaktaydı⁴⁴. Örneğin; Romalı, şiirlerini satarak geçimini sürdüren halk ozanı Marcus Valerius Martialis, bu şiirleri okuyarak para kazanan Fidentinus'a "Ey Fidentinus, şiirlerimi, kendi şiirlerin gibi halka arz edersen evvela bir kitap satın al ki, bunlar senin olsun" demiştir. Bugün diğer pek çok dilde olduğu gibi Türk hukukunda da eser hırsızlığı (intihal) anlamında kullanılan "plajiyat" kelimesi Martialis'in şiirlerini çalan Fidentinus'a söylediği "korsan (plagiarius)" kelimesinden gelmektedir⁴⁵.

Kilisenin güçlü bir otoritesinin olduğu orta çağda yeni bilgiler aramak mümkün olmadığı gibi yeniliklerin teşviki de söz konusu olmamıştır. Ayrıca 10. ile 18. yüzyıl arasında hem Avrupa da hem de Osmanlı da etkin olan loncalarda, üyelerin yaptığı buluşlar loncaya ait sayıldığından, bireysel olarak buluş yapmayı yeni fikirler geliştirmeyi sekteye uğratmıştır⁴⁶.

---

³⁹ Hirsch, s.57.

⁴⁰ Cahit Suluk ve Ali Orhan, *Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku Cilt II*, İstanbul: Arıkan Yayıncılık, Eylül 2005, s.37.

⁴¹ HIRSCH, s.18.

⁴² HIRSCH, s.17.

⁴³ Feyzan Hayal Şehirali Çelik, "Patent Sisteminin İşlevleri ve Bu İşlevlerin Etkinliğini Sağlayan Yasal Düzenlemeler", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*; Cilt.23., Sayı.3., (Haziran 2006), s.106.

⁴⁴ Azra Arkan Akbıyık, "Mukayeseli Hukuk, Uluslararası Düzenlemeler ve Türk Hukuku'nda Fikri Hukuk Alanında Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar", İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, *Doktora Tezi*, 2004, s.4.

⁴⁵ Hirsch, s.17.

⁴⁶ Halil Deligöz, "Türkiye'de Fikri Mülkiyet Haklarının Gelişimi ve Sorunları", *T.C. Başbakanlık Uzmanlık Tezi*, Ankara, 2010, s.71.

Fikri ürünlerin hukuken korunması ihtiyacı tekniğin gelişmesi ile matbaanın icadı neticesinde esasen ekonomik koşulların dayatması sonucunda başlamıştır. Matbaa ilk icat edildiğinde eserlerin çoğaltmasının serbest olduğuna dair bir inanış hâkimken, zaman içerisinde işin içerisinde büyük sermayeler girmeye başlayınca baskı işinin her iki tarafını oluşturan müellifler ve matbaacılar kendi çıkarları için mücadele etmeye başlamışlardır⁴⁷. Müellifler eserlerinin çoğaltılmasından pay istedikleri gibi eserleri üzerindeki manevi haklarını da korumak için çaba göstermeye başlamışlardır⁴⁸. Matbaanın icadı fikri mülkiyet hukukunun gelişimini etkilediği gibi yeni fikirlerin hızla yayılmasını sağlayarak rönesans, hümanizm, reform hareketlerinin gelişmesinde de etkili olmuştur.

Yeni çağa geçerken yaşanan gelişmeler, buharın gücünün keşfedilmesi, sanayileşmenin neticesinde makinelerin insan emeğinin yerini alması; bilim ve teknolojinin, yaratıcı fikirlerin ekonomik değerinin artmasıyla birlikte bu fikirlerin korunması ve teşvik edilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Esasen yaratıcı düşüncenin üzerinde cisimleştiği maddi varlıktan ayrı bir unsur olarak ele alınması için sanayi devriminin başlamasına ihtiyaç duyulmuştur da denilebilir. Sanayi devrimi ile insan emeğine bağlı kalınmaksızın seri üretim yapma imkânına kavuşulması insanlık tarihinde yeni ufuklar açmıştır⁴⁹. Özel mülkiyet düşüncesinin güçlenmesi, ulaşımın ve iletişim giderek kolaylaşması ile ticaretin önem kazanması ve çeşitlenmesi gibi etkenler de tüm fikri mülkiyet haklarını etkilemiştir.

Patent hukukunun gelişimi de aynı çizgide olmuştur. Patent hukuku sistemleri en başta buluş yapmayı özendirmeyi amaçlamıyordu. Bunlar daha çok yabancı ülkelerde bulunan teknolojik yenilikleri ülkeye getirebilmek için tanınan imtiyazlar şeklinde tasarlanmışlardı⁵⁰. Buluşla ilgili ilk imtiyazlar 13. yüzyılda Almanya'da madencilere, 14. yüzyılda İngiltere'de kumaş dokumacılığıyla uğraşanlara verilmiş ve bu dönem 15. yüzyıla kadar devam etmiştir. Fransız İhtilali bu alanda yapılan modern yasalar için bir milat olmuştur⁵¹.

---

⁴⁷ Ayiter, s.17.

⁴⁸ Hirsch, s.21.

⁴⁹ Özgür Arıkan, Trade Mark Rights and Parallel Importation in The European Union, On İki Levha Yayıncılık, Mart 2016, s.37.

⁵⁰ Tahir Saraç, *Patentten Doğan Hakka Tecavüz ve Hakkın Korunması*, Seçkin Yayınevi, 2003, s.40.

⁵¹ Suluk ve Orhan, s.37.

Bu dönemde yeni bir buluş geliştiren veya ülkeye yeni bir teknolojik ürün getiren kimselere verilen imtiyazların yazılı olduğu belgeler alışıldığı şekilde mühürle kapatılmayıp, rulo şeklinde hazırlandığı için mühürlü olmayan, açık mektup anlamında “litterae patentes” adı verilen bu belge bugün halen kullanılmakta olan patent kavramının da kökenini oluşturmaktadır⁵². O dönemin özelliğine uygun olarak fikri ürünler üzerindeki imtiyazlar hükümdar tarafından veriliyordu ve iktisadi bir politika oluşturmakta kullanılıyordu⁵³. Günümüz modern hukuk sistemleri içerisinde yer bulan patent hakkının belli bir süreyle sınırlandırılması, verildiği ülkenin sınırları içerisinde geçerli olması ve sahibine buluşu üzerinde tekeli bir hak tanımmasının kökleri işte bu imtiyazlar dönemine kadar uzanmaktadır.

Tarihte patent sistemi ile ilgili ilk kanuni düzenleme 1474 tarihinde Venedik’te buluşçu onurunun korunması ve yeniliklerin kamu yararına desteklenmesi amacıyla yapılmıştır⁵⁴. Teknolojinin gelişmesi ve fikri ürünlerin ekonomik olarak değerinin anlaşılmasının bir sonucu olarak teknolojik yenilikleri teşvik edilmesi amacıyla dünyada ki ilk modern patent sistemi 18. yüzyılın sonlarında Birleşik Devletler’de kurulmuştur⁵⁵.

Sanayi devriminden sonra, ticaretin sınırları aşan etkilerinin artmasıyla birlikte fikri mülkiyet haklarını sadece ulusal yasalarla korumak zorlaşmıştır. Fikri mülkiyet haklarının uluslararası piyasalarda korunması gerektiği ilk defa 1873’de Viyana’da yapılan Uluslararası Keşifler Sergisi sayesinde ortaya çıkmıştır. Çünkü sergiye davet edilen üreticiler ticari açıdan karlı gördükleri fikirlerinin kopyalanması korkusuyla sergiye katılmaktan kaçınmışlar ve sergi başarısızlığa uğramıştır⁵⁶.

Serginin başarısızlığı fikri hakların korunmasında ulusal hukukların yetersiz kaldığını artık uluslararası hukuki düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu hususunu açığa çıkarmış ve

---

⁵² Stephen Adams, *Information Sources in Patents*, Walter de Gruyter Yayıncılık, 15.02.2006, s.3.

⁵³ Şehirli Çelik, *Patent Sisteminin İşlevleri ve Bu İşlevlerin Etkinliğini Sağlayan Yasal Düzenlemeler*, s.108.

⁵⁴ Şehirli Çelik, *Patent Sisteminin İşlevleri ve Bu İşlevlerin Etkinliğini Sağlayan Yasal Düzenlemeler*, s.108.

⁵⁵ Tolga Okat, “Amerika Birleşik Devletleri Patent Mevzuatındaki Değişiklikler ve Etkileri”, Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2011*, Ankara: 2012, s.335.

⁵⁶ İncilay Ayber, “Sınai Mülkiyet Hakları ile İlgili Uluslararası Kuruluşlar (WIPO, DTÖ, AB)”, *TPE Uzmanlık Tezi*, Ankara, Şubat 2005, s.4.

Paris Anlaşmasının imzalanmasına vesile olmuştur⁵⁷. Paris Antlaşması öngördüğü eşit işlem yapma ilkesi ile sınaî hakların dolayısıyla patent hukukunun uluslararası arenada uyumlaştırılmasına zemin hazırlamıştır⁵⁸. Mezkûr anlaşma bugün dahi fikri mülkiyet hukuku alanındaki uluslararası anlaşmaların temel dayanağını teşkil etmektedir.

İnsanlığın en büyük mirası bilgi sermayeleridir. Bu anlamda yeni buluşların dünya ekonomisi içerisindeki önemi arttıkça fikri mülkiyet hukuku alanına yeni konuların dâhil olmaya devam edeceği söylenebilir. Patent hukuku da ulusal ve uluslararası zeminde, matbaanın icadından yapay zekâyâ doğru evrilen süreçte toplumun ve zamanın ihtiyaçlarına göre değişmeye ve gelişmeye devam etmektedir. Bu süreç henüz sona ermemiştir.

1.4. Buluş Kavramı

Fikri mülkiyet hukuku alanda yer alan fikri ürünler tek tip değildir. Güzel sanatlardan, teknolojik yeniliklere kadar pek çok farklı alanda fikri ürün meydana getirilmektedir. Bu alanlar zamanın özelliğine göre değişebilmekte, daha önce bilinmeyen yeni fikri hak türleri ortaya çıkabilmektedir. Her bir fikri ürün kendi türüne ait özellikler arz ettiğinden hakkın yerine gelmesi için her birinin kendi özelliklerine uygun olarak korunması gereklidir. Bu sebeple fikri ürünler şartlarını haiz oldukları kanun kapsamında korunurlar. Örneğin; güzel sanat eserleri FSEK kapsamında korunurken, teknik nitelik taşıyan fikri ürünler patent hukukunun kapsamında kalırlar.

Dil canlı bir varlık olduğundan TDK tarafından “ilk defa yeni bir şey yaratma, icat” olarak tanımlanan buluş kavramının kapsamının zaman içerisinde değişmesi ihtimali bulunmaktadır⁵⁹. Bu sebeple patent mevzuatlarında kural olarak buluş kavramının tanımını yapılmayarak, kavramın güncel gelişmelere uygun olarak anlaşılabilmesinin yolu açık tutulmak istenir. Aksi halde buluş kavramının kapsamı bir hukuki terim

---

⁵⁷ Ali Necip Ortan, *Avrupa Patent Sistemi Cilt II*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1992, s.341.

⁵⁸ Paris Sözleşmesi madde 2 ve madde 3

⁵⁹ T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c7e84880f8fd1.96521437 (15 Eylül 2018).

olarak sınırlandırılmış olacak ve teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı, bu tanımdan farklı özellikler gösteren yeniliklerin patentlenmesi mümkün olmayacaktır.

Patent hukukunun en önemli amacı bilimsel ve teknolojik ilerlemeyi sağlayarak toplumun refahına katkıda bulunmaktır. Kanun koyucular bu dinamik hedefe ters düşecek şekilde buluş kavramının statik bir tanımını yapmaktan kaçınmakta bunun yerine hangi özellikleri haiz fikri ürünlerin buluş olarak kabul edilerek, patentlenmesinin mümkün olacağını düzenlemeyi tercih etmektedirler.

Bir ülkede buluş olarak kabul edilerek patentlenebilecek fikirlerin sahip olması gereken asgari nitelikler patent kanunu içerisinde genellikle “patentlenebilir buluşlar”, “patent verilebilirlik şartları” gibi başlıklar altında düzenlenmektedir. Patent hukukunun temelinde buluş bulunduğu için mezkûr şartların patent mevzuatı kapsamında korunacak haklara dayanak oluşturması ve yaratıcı kişilere geniş bir hareket alanı bırakması öngörülür.

1.5. Patentlenebilir Buluş

SMK madde 82 “patentlenebilir buluşlar ve patentlenebilirliğin istisnaları” başlığı altında buluş olarak patentlenecek yeniliklerin taşıması gereken özelliklere yer vermektedir. Hükme göre teknolojinin her alanındaki buluşlara yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması şartıyla patent verilir⁶⁰.

Patent hukukunun amacı teknolojik gelişmeleri teşvik etmek olduğu için buluş olarak patentlenecek fikirlerin öncelikle teknik bir alanda gerçekleştirilmelidir. Buluş teknik alanda bir ürün olarak ortaya konulabileceği gibi bir ürünün üretilmesi için önerilen orijinal bir yöntemde olabilir⁶¹. Buluşun teknik bir alanda yer alan bir sorunu fiilen, somut olarak çözebilmesi beklenir. Soyut, bir çözüm önerisi getirmeden sadece sorunu tespit eden, fikri yaratıcılık içermeyen, uygulanması mümkün olmayan hususlar veya bir sorunun çözümüne yönelik ihtimaller patent hukuku kapsamında buluş olarak değerlendirilmez⁶².

---

⁶⁰ 6769 sayılı SMK madde 82

⁶¹ Burak Ongan, *Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2007, s.21.

⁶² Oruçoğlu, s.23.

Teknik alanda yer aldığı tespit edilen bir buluşun sonraki adımda dünya üzerinde daha önce hiç bilinmeyen bir yenilik getirmesi beklenir. Daha önce bilinen bir bilginin patentlenmesi bu bilgiyi bir kişinin tekeline bırakacağı için pek çok haksızlığı yol açacak ve o bilgiye dayanılarak buluş yapılmasının önü kesilmiş olacaktır. Bu sebeple patent hukukunda genel kabul gören ilke patentlenecek buluşun mutlak yenilik içermesidir. Buna göre teknik alanda yer alan daha önce dünyanın hiçbir yerinde hiçbir şekilde açıklanmamış bir bilgi buluş olarak patentlenebilecektir.

Her fikri yaratıcılık ürününe patent belgesi verilmesi mümkün değildir. Teknik alanda yer alan, mutlak yenilik içeren bir buluşun daha önce aynı alanda gerçekleştirilmiş buluşlara göre daha ileri seviyede bir çözüm getirmesi, tekniğin bilinen durumunu aşmış olması beklenilir. Patentlenecek buluşların SMK’da buluş basamağı olarak ifade edilen belli bir gelişmişlik seviyesine ulaşmış olması gereklidir. Böyle bir kabulle ufak tefek değişiklikler yapılarak bir alanın tekelleştirilmesi ve vasat fikirlerin korunması engellenmiş olur. Bu tür fikirler şartlarını haiz olmaları koşuluyla diğer özel kanunlar nezdinde örneğin; faydalı model veya tasarım hukuku kapsamında korunabileceklerdir.

Son olarak buluşun sanayide uygulanabilir olması gerekir. Bu şart soyut, düşüncede kalan fikirlerin patentlenmesinin mümkün olmadığını; ancak her seferinde aynı neticeyi verecek şekilde somut olarak uygulanabilen buluşların patentlenebileceğini ifade etmektedir.

Patent kanunları istisnai olarak patent verilemeyecek konu ve buluşları belirlediği için yukarıda sayılan özellikleri haiz fikri ürünlerin buluş olarak patentlenebilmesi ayrıca kanunda yer alan bu istisnai konu ve buluşların dışında kalmalarına da bağlıdır. Bu şartların hepsini birden sağlayan fikri ürünler patent mevzuatı bakımından buluş olarak değerlendirilir ve patent tescilleri yapılabilir.

1.6. Patent Kavramı

Patent kavramının kökeni Latince açık olmak anlamına gelen “patere” fiiline dayanmaktadır. Başlangıçta İngiltere’de kral tarafından verilen imtiyazları tanımlamak için mühürlenmemiş mektup anlamına gelen “letters patent” terimi kullanılırken

sonraki aşamada bu tür mühürsüz mektuplar sadece yeni uygulamalar ve icatlar için verilmeye başlamıştır⁶³.

Patent kavramı zaman içerisinde buluşlar üzerinde kanun gereği tanınan hakkı resmi olarak ispata yarayan, hakkın kapsamını gösteren resmi bir belge olarak algılanmaya başlanmıştır. İmtiyazlar dönemi sona erdiğinde, patent kelimesi artık kanuni düzenlemelerde yer almaya başlamıştır. Bugün artık genel olarak patent kavramının buluş üzerindeki hakla beraber bu hakkı ispat eden resmî belgeyi ifade ettiği kabul edilmektedir⁶⁴.

Ülkemizde, İhtira Beratı Kanunu'nda "ihtira beratı" olarak yer verilen kavram AB ile imzalanan 6 Mart 1995 tarihli 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı uyarınca çıkarılan 551 sayılı PatKHK'si ile "patent" olarak ifade edilmeye başlanmıştır⁶⁵. Böylece uluslararası literatüre ve terminolojiye uyum sağlanmıştır⁶⁶.

Patent devletin resmî kurumları tarafından verilen güçlü bir belgedir. Esasen patent belgesi olsun veya olmasın buluş yapan kişi buluşu üzerindeki hakların sahibidir. Ancak patent belgesinin alınmış olması o buluşun patent kanunları nezdinde özel olarak korunmasını sağlar. Örneğin; patent belgesi alınmış bir buluş sahibine 20 yıllık bir tekel hakkı sağlarken, patent alınmaması halinde böyle bir tekel hakkından bahsedilemeyecektir.

Ekonomik önemi anlaşıldıkça değeri artan patent belgesi otomatik olarak her buluş için verilmez⁶⁷. Patent kanunlarında özel olarak belirtilen nitelikleri haiz buluşlar ancak devletin yetkili resmi kuruluşu tarafından patentlenebilir. Türkiye'de, Türk Patent Enstitüsü resmi olarak patent başvurularını kabul etmek ve patent belgesi

---

⁶³ İlhami Güneş, "Patent Hakkı ve Bu Hakkın Komşu Kavram ve Hukuki Yollarla İlişkileri", *Adalet Dergisi*, Sayı.48., (2014), s.1.

⁶⁴ Serap Keskin, *Fikri (Düşünsel) Mülkiyet Haklarında Patent ve Markanın Ceza Normları ile Korunması*, Seçkin Yayıncılık, Mayıs 2003, s.20.

⁶⁵ *Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararları 1964-2000 Cilt 1*, Gümrük Birliğinin Son Döneminin Uygulanmaya Konmasına İlişkin 1/95 Sayılı Türkiye-AT Ortaklık Konseyi Kararı, Ankara: DPT, 2001, s.238.

⁶⁶ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekeçe ve Madde Gerekeçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=CAD964CBC7A28D7085A250D4133A208D> (15 Eylül 2018), s.3.

⁶⁷ Anayasa Mahkemesi. 14.11.2018. 2015/11867.

(<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/anayasa-mahkemesi/e-1-k-2015-11867-t-14-11-2018>), 16 Mayıs 2019), s.17.

düzenlemek üzere kurulmuştu⁶⁸. SMK'nın kabulü ile enstitünün ismi Türk Patent ve Marka Kurumu olarak değiştirilmiş ve kısaca TÜRKPATENT olarak anılmaya başlanmıştır⁶⁹.

Patent belgesinin içerdiği bilgiler ve sağladığı haklar çok güçlü bir hukuki korumaya kavuşur. Patent hakkı sahibi buluşu üzerinde eşya üzerindeki mülkiyete benzer şekilde mutlak bir hakka sahip olur. Bu hakkın inhisari niteliği sebebiyle buluş sahibi patent olarak buluşu üzerinde çok geniş yetkiler içeren bir tekel hakkına sahip olur⁷⁰.

Patent hakkı sahibi buluşuna konu olan ürün veya usulün üretilmesini, satılmasını, kullanılmasını, ithal edilmesini veya bu amaçlar için kişisel ihtiyaçtan başka herhangi bir nedenle elde bulundurulmasını engelleme yetkilerine sahiptir⁷¹. Patentin verdiği hakları kullanan mucit artık buluşu üzerinde 20 yıl süreyle tekel hakkı sahibi olacağından, buluşunu istediği gibi kullanabilir, tıpkı diğer mülkiyet haklarında olduğu gibi her türlü hukuki işleme konu edebilir, örneğin; lisans verebilir, rehin olarak verebilir, miras olarak bırakabilir veya bağışlayabilir⁷².

Patentler ülkeler için ekonomik ve toplumsal pek çok yönden önem taşımaktadırlar. Patentler bir ülkenin, toplumun bilgi havuzundan nasıl istifade ettiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilirler. Yeni teknolojilere sahip olmak ülkelerin rekabet güçlerini arttırdığından, patentlerin içerdiği yeni bilgilerden yararlanabilen ve bu bilgileri kullanabilen ülkeler ticari hayatta öne geçebilme imkanına sahip olabilirler. Ülkelerin bilim ve teknoloji politikalarına yön verdikleri süreçte, yeni bilgilerden, yeni teknolojilerden beklentilerinin önemine binaen patent belgeleri ve içerdikleri bilgiler önem taşımaktadırlar⁷³.

---

⁶⁸ Selçuk Öztekin, "Son Değişikliklerden Sonra Türk Patent Hukukunun Ana Hatları", *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Cilt.4., Sayı.1-2., (1995/1996), s.57.

⁶⁹ Sınai Mülkiyet Kanunu, 2017, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/01/20170110-9.htm> (15 Eylül 2018), s.1

⁷⁰ SARAÇ, *Patentten Doğan Hakka Tecavüz ve Hakkın Korunması*, s. 37.

⁷¹ 6769 sayılı SMK madde 85/2 (a)

⁷² İlhami Güneş, *Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları*, Ankara: Seçkin, 2009, s.40.

⁷³ Dilek Penpece ve Utku Güğçerçin, "Bir Ürün Olarak Patent ve Patent Pazarlarındaki Aracılar", *Finans Politik Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Sayı.589., (Mart 2014), s.23.

1.7. Patent Türleri

Patent türleri farklı kriterlere göre birkaç başlık altında incelenebilir.

1.7.1. İncelemeli Patent-İncelemesiz Patent

Mülga PatKHK kapsamında patentler incelemeli ve incelemesiz patentler olarak ikiye ayrılmaktaydı⁷⁴. Her iki patentin şartları ve koruma süresi birbirinden farklıydı. Buna göre örneğin; incelemesiz patent 7 yıllık bir koruma süresi sağlarken, incelemeli patentte bu süre 20 yıldır.

İncelemesiz patent incelemeli patent gibi çok kapsamlı bir araştırma safhasına sahip değildi. Bu nedenle patent belgesi verildikten sonra pek çok hükümsüzlük davasına konu olabiliyordu⁷⁵. SMK düzenlenirken bu gibi çeşitli sakıncalar içeren incelemesiz patent sistemi uluslararası patent hukuk sistemine uyumlanmak amacıyla yürürlükten kaldırılmıştır. EPC'ye uygun bir şekilde incelemeli patent türü korunmuştur. İncelemesiz patent sistemi kaldırıldığı için buluş basamağı içermeyen ancak yeni olan ve sanayiye uygulanabilen buluşlara faydalı model tescili yapılarak on yıllık bir koruma sağlanmaktadır⁷⁶.

SMK'nın kabulüyle birlikte ortaya çıkan yeni sistemde artık toplamda yirmi yıllık koruma sağlayan tek bir patent türü yürürlükte.

1.7.2. Ürün Patenti-Usul Patenti

Patentler istemlerinin gösterdiği özelliğe göre ürün veya usul patenti olarak adlandırılırlar. Buna göre patent talebinde bulunulan buluş bir ürüne ilişkinse ürün patenti, bir usule ilişkinse usul patenti diye tanımlanır.

Ürün patentinin konusunu oluşturan buluş somut olarak ortaya konulabilecek bir üründür. Buluşun uygulanması ile ortaya çıkan ürün için patent alınması halinde artık buluş sahibi kendisi veya kendi izni dışında herhangi bir kimsenin o ürünü üretmesini engelleyebilecektir. Ürün patentinde esas olan ürünün korunması olduğu için buluş

---

⁷⁴ 551 sayılı PatKHK madde 59

⁷⁵ Zehra Enligün, "İncelemesiz Patent Sisteminin Kaldırılması Bir Kayıp mıdır, Yoksa Kazanç mı?", <http://blog.ankarapatent.com/2017/10/20/incelemez-patent-sisteminin-kaldirilmesi-bir-kayip-midir-yoksa-kazanc-mi/>, (15 Eylül 2018).

⁷⁶ Suluk, *6769 sayılı SMK'nun Getirdiği Yenilikler*, s.98.

sahibi için aynı ürünün farklı bir yöntemle üretilmesi dahil herhangi bir şekilde üretilmesini engellemek mümkündür. Somut olarak belirlenen ürün patent koruması sayesinde sahibi tarafından 20 yıl boyunca tekel oluşturacak şekilde inhisari olarak kullanılabilir.

Usul patentine konu olan bir ürünü üretmek için kullanılan yöntemin veya usulün kendisidir. Söz konusu usulün kullanılmasıyla üretilen ürün patent koruması kapsamında değildir. Ancak eğer bir usul patenti alınmışsa artık bu usulle üretilen ürün ile aynı nitelikleri haiz her ürün patenti alınmış usule göre üretilmiş sayılır⁷⁷. Patentli usulün kullanılması buluş sahibinin iradesine bağlıdır. Dolayısıyla gerekli yasal izinler alınmadan yani herhangi bir lisans sözleşmesi yapılmadan kullanılması tıpkı ürün patentinde olduğu gibi buluş sahibi tarafından engellenebilecektir. Patente konu olan bir usulün kullanılması kadar kullanılmasının başkalarına teklif edilmesi dahi SMK kapsamında yasaklanmıştır⁷⁸.

Usul patentine konu olan usulün kullanılmasıyla üretilen ürün patent koruması kapsamında olmadığından, farklı bir usulle üretilmesi buluş sahibi tarafından engellenemez. Ancak bir ürünün üretilmesi için faydalanılan patentli usul o ürünün zorunlu unsuru ise o ürün patent koruması kapsamına dahil olacak ve patent sahibinin izni olmadan üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunulması mümkün olmayacaktır⁷⁹.

1.7.3. Asıl Patent-Ek Patent

Bir buluş için yapılacak ilk başvuru neticesinde elde edilen patent asıl patent olarak adlandırılır. Asıl patente bağlı olarak alınacak patent ise ek patent olarak tanımlanır. SMK madde 123/1'e göre patent konusunu mükemmelleştiren veya geliştiren, asıl patentin konusu ile bütünlük içinde bulunan buluşların korunması için ek patent başvurusunda bulunulabilir.

Asıl patent SMK kapsamında patent verilebilirlik şartlarını taşıyan, teknik niteliği olan ve TÜRTPATENT nezdinde ilk kez müracaatta bulunulan buluşlara verilir. Ek patent ise asıl patentin koruma süresi içerisinde, asıl patentle bağlantılı olarak verilir.

---

⁷⁷ Yargıtay 11.H.D. 11.12.2013. E.2017-94, K.2018-512.

⁷⁸ 6769 sayılı SMK madde 85/2 (c)

⁷⁹ Hirsch, s.87

Dolayısıyla asıl patente tabidir. Bu sebeple örneğin; ek patentin koruma süresi asıl patentin kalan koruma süresi kadar devam eder. Ayrıca ek patent başvurusunun tekniğin bilinen durumunu aşması yani buluş basamağı içermesi beklenmediği gibi ek patent için ayrıca yıllık ödeme yapılması da gerekmez.

Buluş basamağını haiz ek patent başvuruları, buluş sahibi tarafından başvuru süreci tamamlanana kadar bağımsız bir patent başvurusuna dönüştürülebilirler. Buluş sahibi bu kararı kendiliğinden alabileceği gibi TÜRKPATENT'in ek patentin asıl patentle bir bağının olmadığını bildirmesinden sonra da alabilir.

Yeni kanunun yürürlüğe girmesiyle beraber dikkat edilmesi gereken husus; SMK'nın yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ek patent başvurularının asıl patent başvurusu yapıldığında yürürlükte olan mevzuata tabi olacağı hususudur. Buna göre eğer asıl patent başvurusu PatKHK yürürlükteyken yapıldıysa, ek patent başvurusu yapıldığı sırada artık SMK yürürlüğe girmiş olsa dahi ek patent başvurusu PatKHK'ya tabi olmak zorunda kalacaktır⁸⁰.

1.7.4. Gizli Patent

Patentler yaratıcı kişileri buluş yapmaya cesaretlendirmek ve bu çabaları için ödüllendirmek amacıyla verilirler. Bu sayede yeni teknik bilgilerin kamuya açıklanması da teşvik edilmiş olur. Buluş yapan yaratıcı kişiler bu bilgilere serbestçe erişerek aynı alanda daha ileri teknolojiler barındıran buluşlar ortaya koyabilirler. Buna göre esas olan patent belgelerinin kamunun incelemesine açık olmasıdır. Bir patentin gizli tutulması ancak birtakım şartların ortaya çıkması ile mümkün olabilir.

SMK madde 124'te düzenlenen gizli patent; TÜRKPATENT'in milli güvenlik açısından önem taşıdığına kanaat getirdiği buluşları Millî Savunma Bakanlığı'na iletmesi ve mezkûr bakanlığın gizlilik kararı alması ile söz konusu olur. Gizlilik kararı başvuru sahibine de bildirilerek onun da patent konusu buluşla ilgili olarak yetkisiz kişilere bir açıklamada bulunması engellenir.

---

⁸⁰ 6769 sayılı SMK geçici madde 1/2

Millî Savunma Bakanlığı'nın talebi ile patentin gizliliği kaldırılabilir. Bu durumda gizli patent, gizliliğin kaldırıldığı tarihten itibaren artık aleni herhangi bir patent başvurusu gibi işlem görür.

1.8. Patent Hakkı

Patent hakkı patent belgesine dayanılarak kanun gereği kazanılan bir haktır. SMK madde 85'de patent hakkının patent sahibi tarafından kullanılacağı düzenlemesi yer alır. Patent belgesi almaya hak kazanan buluşlar patent kanunu kapsamında özel ve güçlü bir korumaya kavuşmuş olacağından buluş sahibi de buluşu üzerinde güçlü bir tekel hakkına kavuşmuş olur⁸¹. Patent hakkı mutlak bir haktır ve buluş sahibine patente konu olan buluştan inhisari olarak yararlanma yolunu açar.

Patent hakkı her şeyden önce anayasal bir haktır. Anayasaya göre herkes maddi ve manevi varlığını geliştirme ve koruma hakkına sahiptir. Buna göre bir buluş ortaya koyan kişi buluşu üzerinde hak sahibi olur. Buluşun patent belgesi almasıyla birlikte bu hak patent hakkı adını alır. Patent hakkına konu olan buluş yapan kişinin buluşu üzerindeki tüm maddi ve manevi haklarıdır⁸².

Patent hukukunun amacı patente konu olan buluşun sahibini ödüllendirmektir. Bu sebeple patent sahibi yasal sınırları içerisinde buluşunu istediği gibi kullanmakta serbest bırakılmıştır. Buna göre patent sahibi mevzuat gereği buluşundan ticari olarak faydalanmak yani piyasaya ilk defa çıkarmak, üretmek, lisans vermek ve buluşu üzerindeki haklarının ihlal edilmesi halinde kanun nezdinde gerekli işlemleri yapmak üzere mutlak olarak yetkili kılınmıştır.

Patent hakkı kavramı, buluşu yapan kişi ile toplumun çıkarlarını dengelemek görevini üstlenmiştir. Bu hak patent koruma süresi içerisinde geçerli olduğundan yirmi yıllık patent koruma süresi sona erince kendiliğinden sona erer. Bu sayede yirmi yıl boyunca buluşu üzerinde tekel hakkına sahip olan buluş sahibi ile sürenin sona ermesi ile buluştan serbestçe yararlanma imkanına kavuşan toplumun menfaatlerinin dengelendiği kabul edilebilir.

---

⁸¹ Hayrettin Çağlar, "Patent Hukukunda Ön Kullanım Hakkı", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt.X., Sayı.1,2., s.79.

⁸² Keskin, s.21.

Patent isteme hakkı buluşu yapana veya haleflerine tanınan hukuki bir haktır. Buluşun tescil edilmesi ile birlikte buluş patent hakkına konu olur. Buluş sahibi patent hakkına dayanarak buluşunu yasal sınırları içerisinde özgürce kullanma hakkına sahip olduğundan bu hakkını doğrudan kendisi kullanabileceği gibi devretme veya lisans sözleşmesine konu etme hakkına sahiptir.

Patent belgesi TÜRKPATENT nezdinde ilk başvuruda bulunana verilmektedir. Başvuruda öncelik olarak bilinen bu ilke gereği birbirinden bağımsız ve habersiz olarak aynı konuyla ilgili buluş gerçekleştiren kişilerden hangisi TÜRKPATENT'e ilk önce başvurursa o kişi patent belgesine kavuşabilir, geç kalan kişi bir hak iddia edemez.

Bir buluşun patent tescilinin yapılması patent hakkının doğması için kurucu işlem niteliği taşımaktadır⁸³. Patent hakkı, patent tescilinin yapılması şartıyla ilk başvuru anına kadar giderek o andan itibaren hüküm doğurur. Bir buluş tescil edilmedikçe patent hakkının muadili haklara kavuşamaz. Bu sebeple patent tescilinin gerçekleşmemesi halinde buluş sahibinin patent hakkının verdiği yetkileri kullanması mümkün olmayacak, patent hakkı hiç doğmamış olacak ve buluşu gerçekleştiren kişinin hakları genel hükümlere göre korunabilecektir.

SMK madde 141/3 hükmü gereğince buluş sahibi patent hakkına dayanarak buluşuna karşı gerçekleştirilecek hak ihlallerini bertaraf edebilmek için gerekli tüm hukuk davalarını açabilir⁸⁴. Ayrıca buluşa tecavüz edenin patent başvurusundan haberdar olması halinde bu davaları açabilmesi için başvurunun yayınlanması dahi aranmaz. Üçüncü kişilerin mesuliyeti için patent hakkının sınırlarının kesin olarak belirlenmesi önem arz etmektedir⁸⁵.

Patent hakkı sahibine geniş yetkiler vermekle beraber sınırsız bir kullanım hakkı da sağlamaz. SMK madde 85/6 patent hakkının sınırlarını belirlemektedir. Madde

---

⁸³ Keskin, s.39.

⁸⁴ SMK ile getirilen en önemli yeniliklerden biri patent hakkının ihlali halinde Mülga PatKHK döneminde açılabilen ceza davalarını mevzuattan dışlamış olmasıdır. SMK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte artık patent hakkı ihlali halinde yalnız hukuk davaları açılabilir. Patente tecavüz halinde açılacak ihlali halinde açılacak ceza davalarını Mülga PatKHK döneminde de suçta kanunilik ilkesi gereği Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmişti.

⁸⁵ İlhami Güneş, *Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu ve 6102 Sayılı Ticaret Kanunu Hükümleri Işığında*, Ankara: Seçkin, Mart 2017. s.40., s.70.

hükmüne göre patentin konusu; kanunlara, genel ahlaka, kamu düzenine veya genel sağlığa zarar verecek şekilde kullanılmayacağı gibi buluşu yapan kişi SMK madde 89/1'de belirtildiği gibi istemlerde belirttiğinden daha fazlasını isteyemeyecektir. Dolayısıyla patent hakkının sınırlarını mezkûr kanun hükmü ile patent başvurusunda belirtilen istemler belirlemektedir denilebilir.

Henüz tüm dünyada geçerli bir patent belgesi yoktur⁸⁶. Patent koruması kural olarak tescil ve mülklik ilkesine dayandığı için patentin buluş için sağladığı koruma ancak patenti tescil eden ülke sınırları içerisinde geçerli olur⁸⁷. Bu sebeple buluş sahibi hak ihlallerini ancak tescil ülkesinin hukukuna göre iddia edebilecektir⁸⁸.

1.8.1. Patent Hakkının Önemi ve İşlevi

Patent dar anlamda tüm buluşun resmi olarak tescilini belgeleyen bir belge olarak anılsa da geniş anlamda hem mezkûr belgeyi hem de buluş sahibinin buluşu üzerindeki inhisarı kullanma yetkisini yani patent hakkını ifade etmektedir. Patent hakkı sahibi bu hakkını yasal sınırları içerisinde dilediği gibi kullanma özgürlüğüne sahiptir. İsterse buluşunu kendisi üretebilir, lisans verebilir veya başkasına devredebilir. Burada esas önem arz eden husus üçüncü kişilerin patent hakkı sahibinin izni olmadan patentli bir ürünle ilgili bir fiilde bulunamayacak olmalarıdır.

Patent hakkının patent kanunu nezdinde özel olarak korunmasının buluş yapmayı teşvik edeceği öngörülmektedir. Kanun koyucular yirmi yıl süre ile patent hakkı sahibine güçlü bir tekel hakkı vererek buluşu yapmayı özendirmeyi amaçlarlar. Bu süre sonunda kamuya mal olacak teknolojik bilginin diğer yaratıcı kişileri daha iyi buluşlar yapmak üzere teşvik edeceği beklenir.

Patent hakkının güçlü bir korumaya sahip olması buluş yapabilecek kapasitesi olan yaratıcı insanların teşvik etmenin yanı sıra yatırımları da teşvik edici etkiye sahiptir⁸⁹. Yatırımcıların rağbet ettiği bir ülkenin hem teknolojik hem ekonomik olarak

---

⁸⁶ Tek bir başvuru ile birden fazla ülkede patent alınabilmesini sağlayan PCT, EPC sistemlerine dair bilgi: bkz. s.46-47.

⁸⁷ Hirsch, s.42.

⁸⁸ Feyzan Hayal Şehirali Çelik, “Avrupa Birliği’nde Yeknesak Patent Sistemi: Bir Rüya Gerçek mi Oluyor”, Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.129.

⁸⁹ Odman, s.383.

gelişmesinin hız kazanacağı öngörülmektedir⁹⁰. Dolayısıyla patent hakkı toplumun tamamının refahına sirayet eden bir önem arz etmektedir.

1.9. Patent Hukukuna İlişkin Mevzuat

Bugün pek çok ulusal ve uluslararası mevzuata konu olan ve temeli doğal hukuka dayandırılan fikri mülkiyet hakları en başta İnsan Hakları Evrensel Bildirisi madde 27 hükmünde evrensel bir insan hakkı olarak düzenlenmiştir. Temel insan hakları devletler üstü nitelik arz ettikleri için bu düzenleme modern Anayasaların ruhuna yansyarak fikri mülkiyet haklarını düzenleyen ulusal mevzuat hükümlerine dayanak olmuştur⁹¹. Dolayısıyla fikri mülkiyet haklarını kısıtlayacak hükümler bu hakkın özüne dokunamazlar, aksi halde temel insan haklarını ihlal etmiş sayılacaklarından Anayasaya aykırı hale gelirler⁹².

Bir ülkede bilim ve teknolojinin gelişebilmesi için fikri mülkiyet haklarının tanınması ve korunması zorunludur. Fikri mülkiyet hakları serbest rekabetle çelişen bir yapı arz etmektedir. Bu sebeple bu alanı düzenleyen kanunlar konunun tüm taraflarının haklarını gözeterek, haklar arasında dengeli bir koruma sağlamalıdır⁹³. Esasen bir ülkede bilim ve teknoloji politikası doğru konumlandırıldığında fikri mülkiyet haklarına güçlü bir hukuki koruma sağlanmasının yeni buluşlar ortaya çıkaracak bilimsel çalışmalara ivme kazandıracığı varsayılabilir.

Kural olarak fikri mülkiyet haklarının korunmasında mülkîlik ilkesi geçerlidir. Ancak yaşanan gelişmeler ulusal kanunların uluslararası anlaşmalar yapılarak uyumlaştırılmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Sanayi devrimi sonrasında uluslararası ticaretin hızlanmasına binaen fikri mülkiyet hakları konusunda ki gelişmelerde hızlanmış ve ekonomik değeri sebebiyle uluslararası hukukun en önemli konusu haline gelmiştir. Fikri Mülkiyet Hukukunun Tarihsel Gelişim Süreci başlıklı bölümde bahsettiğimiz gibi 1873’de yapılan Uluslararası Keşifler Sergisi uluslararası anlaşmalar için bir milat olmuş ve ulusal yasaların uyumlaştırılması çalışmaları

---

⁹⁰ Ahmet Tamer, *Patent ve Faydalı Model Hakkına Aykırılığın Sonuçları*, Ankara: Bilge Yayınevi, 2013, s.139.

⁹¹ Ayiter, s.14.

⁹² Zafer Gören, “Aktif Statü Hakları”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt.22., Sayı.3., Ocak 2016, s.3305.

⁹³ Gökben İslam, *Avrupa Birliği Hukukunda Fikri Haklar*, s.2.

başlamıştır. Bu çabanın ilk meyvesi bugün dahi fikri mülkiyet hukukunun en önemli kaynağı sayılan Paris Anlaşmasıdır⁹⁴.

Yeni teknolojiler bilgisayar veya sinema gibi daha önce bilinmeyen yeni fikri hak konularını ortaya çıkarmaktadır. Ticaretin küreselleşmesi ile değerlendirilen bu ürünlerin her biri bazı ülkelerin milli gelirlerinden daha fazla getirisi olan birer endüstri dalını oluşturmaktadır⁹⁵. Buna rağmen hala fikri mülkiyet haklarının uluslararası camiadaki korunması istenilen düzeye ulaşmamıştır. Örneğin; hala bir buluşun bütün dünya da geçerli olacak şekilde patentlenmesi mümkün değildir. Başka bir deyişle uluslararası camianın çabalarına rağmen hala bir dünya patenti ortaya konulamamıştır⁹⁶.

Bugüne kadar yapılan çalışmalar daha çok idari prosedürlerin uyumlaştırılması boyutunda kaldığından, fikri mülkiyet hukuku alanında Paris Sözleşmesi ile başlayan ulusal hukukların uyumlaştırılması süreci gerek yeni uluslararası anlaşmalar yapılarak gerekse bu sözleşmeleri tadil etmek yoluyla halen devam etmektedir.

1.9.1. Patent Hukukuna İlişkin Uluslararası Mevzuat

Patent hukuku alanında imtiyazlar ile başlayan dönem Fransız İhtilali ile ulusal mevzuatlara evrilmiştir⁹⁷. Uluslararası Keşifler Sergisi ise uluslararası anlaşmalar için bir milat olmuş ve Paris Sözleşmesiyle başlayan dönemin kapısını açmıştır. Pek çok uluslararası anlaşma yapılmış olmasına rağmen patent hukuku alanında uluslararası camiaya etkileri bakımından en önemlileri şöyle sıralanabilir⁹⁸.

- 1-Sınai Mülkiyetin Korunmasıyla İlgili Paris Sözleşmesi⁹⁹,
- 2-Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı'nı Kuran Sözleşme (WIPO) (OMPI),
- 3-Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS)¹⁰⁰,
- 4-Uluslararası Patent Sınıflandırılması ile İlgili Strasburg Anlaşması (IPC)¹⁰¹,

⁹⁴ Güneş, *Uygulamada Sınai Mülkiyet Ceza Hukuku*, s.35.

⁹⁵ Cahit Suluk, *2023 Vizyonu Işığında Türk Sınai Mülkiyet Raporu*, s.20.

⁹⁶ Suluk ve Orhan, s.48.

⁹⁷ Hirsch, s.37.

⁹⁸ Noyan, s.109.

⁹⁹ *Paris Convention for the Protection of Industrial Property*,

https://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=288514 (15 Eylül 2018)

¹⁰⁰ TRIPS, https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips_03_e.htm (15 Eylül 2018)

¹⁰¹ IPC, <https://www.wipo.int/classifications/ipc/en/> (15 Eylül 2018)

5-Patent İşbirliği Anlaşması (PCT)¹⁰²,

6-Avrupa Patentlerinin Verilmesi ile İlgili Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC)¹⁰³,

7-Patent İşlemleri Amacıyla Mikroorganizmaların Tevdi Edilmesinin Uluslararası Kabulü Konusunda Budapeşte Anlaşması¹⁰⁴.

Patent hukuku alanındaki uluslararası anlaşmaları temel ilkeleri belirleyen anlaşmalar ve uluslararası tescile ilişkin anlaşmalar olarak iki ana başlık altında toplamak mümkündür. Temel ilkeleri belirleyen anlaşmalar olarak örneğin; Paris Sözleşmesi, WIPO Kuruluş Sözleşmesi ve TRIPS Anlaşması patent hakkının tüm üye ülkelerde eşit şekilde korunmasını ve üyeler arasında iş birliği yapılmasını benimsemişken; uluslararası tescile ilişkin anlaşmalar olarak sayılabilecek PCT ve EPC ise üye ülkelerde bulunan patent kurumlarının vasıtasıyla diğer üye ülkelerde patent başvurusu yapılmasını mümkün kılarak kolaylaştırmaktadır¹⁰⁵.

1.9.1.1. Paris Sözleşmesi

1873'de Viyana'da yapılan Uluslararası Keşifler Sergisi'nin uğradığı başarısızlık (de facto) sorun yaratarak uluslararası arenada fikri ürünlerin hukuk güvenliğinin sağlanması gerektiğini açığa çıkarmıştır. Paris Sözleşmesi bu alanda ortaya konulan (de jure) çabaların neticesinde ortaya konulmuştur¹⁰⁶. Fikri mülkiyet hukuku alanında yer alan en önemli uluslararası belgelerin başında gelen bu anlaşma endüstriyel alandaki fikri hakları koruyacak uluslararası bir sistem oluşturmak amacıyla 20 Mart 1883 tarihinde Paris'te dokuz ülke tarafından imzalanmıştır¹⁰⁷. Paris Sözleşmesi, üye ülkelerin görüşmelerini ve diğer idari işleri organize etmek üzere bir uluslararası büro kuran on dört üye ülkesi varken 1884 yılında yürürlüğe girmiştir. Paris Sözleşmesi, 14 Aralık 1900 tarihinde Brüksel'de, 02 Haziran 1911 tarihinde Washington'da, 06 Kasım 1925 tarihinde La Haye'de, 02 Haziran 1934 tarihinde Londra'da, 31 Ekim 1958 tarihinde Lizbon'da, 14 Temmuz 1967 tarihinde Stockholm'de ve 2 Ekim 1979

---

¹⁰² PCT Treaty, <https://www.wipo.int/pct/en/texts/> (15 Eylül 2018)

¹⁰³ EPC, <https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/epc/2016/e/ma1.html> (15 Eylül 2018)

¹⁰⁴ Budapest Treaty on the International Recognition of the Deposit of Microorganisms for the Purposes of Patent Procedure, <https://www.wipo.int/treaties/en/registration/budapest/> (15 Eylül 2018)

¹⁰⁵ Deligöz, s.93.

¹⁰⁶ Ayber, s.4.

¹⁰⁷ Hirsch, s.46.

yılında Stockholm’de gözden geçirilerek tadil edilmiştir¹⁰⁸. Bugün Paris Sözleşmesine taraf olan ülke sayısı 177’dir¹⁰⁹.

Türkiye Lozan Antlaşması’nda Paris Sözleşmesi’ni kabul etmeyi taahhüt etmiş ve 1925 yılında Sözleşmeyi kabul etmiştir. Türkiye, 1930 yılında Paris Sözleşmesi’nin La Haye tadil metnine, 1956’da Londra tadil metnine, 1976’da Stockholm tadil metninin 13-30 arasında kalan maddelerine ve 01 Şubat 1995’den itibaren de Stockholm tadil metninin (1-12) arasında kalan maddelerine taraf olmuştur¹¹⁰.

Paris Sözleşmesi, fikri mülkiyet alanında günümüze kadar gösterilen uluslararası çabanın temelini teşkil etmektedir. Örneğin; bu anlaşmanın hemen akabinde 1886 yılında edebi ve sanatsal eserlerin korunması için Bern Sözleşmesi akdedilmiştir. Bunun yanı sıra sözleşmenin yürürlüğe konmasıyla ilgili idari işleri takip etmek için ilerde WIPO olarak anılacak bir büro kurulmasını sağlamıştır.

Bu gibi yeniliklerin yanı sıra anlaşmanın esas önemi fikri mülkiyet alanında ortaya koyduğu ilkelerden kaynaklanmaktadır¹¹¹. Bu sebeple sözleşmenin temel hükümleri ulusal muamele, rüçhan hakkı olarak sınıflandırılabilir¹¹². Ulusal muamele veya vatandaşla eşit işlem ilkesi ve rüçhan hakkı ilkesi Paris Sözleşmesi’nin ortaya koyduğu en önemli ilkelerdir.

Eşit işlem ilkesi olarak anılan ilkeye göre, Paris Sözleşmesi’ne üye olan her ülke diğer üye ülke vatandaşlarına kendi vatandaşlarıyla eşit sınai mülkiyet koruması sağlamayı taahhüt ederler. Üye ülke fikri mülkiyet alanında kendi hukukunu belirlemekte serbest olmasına rağmen bu hukuku herkese eşit olarak uygulamalı vatandaş ile yabancı arasında ayırım yapmamalıdır. Üstelik bu korumanın seviyesini asgari haklar ilkesine uygun olarak Paris Sözleşmesi’nden daha düşük bir seviyede belirleyemez. Burada sağlanan koruma sadece tescilin yapıldığı ülke de geçerli olacağı için patent başvurusu yapan kişi başka hangi ülkelerde koruma istiyorsa o ülkenin usulüne uygun olarak rüçhan hakkı süresi içerisinde başvuruda bulunmalıdır¹¹³.

---

¹⁰⁸ Ayber, s.24.

¹⁰⁹ *WIPO Administered Treaties*,

https://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?treaty_id=2 (15 Eylül 2018)

¹¹⁰ Ayber, s.25.

¹¹¹ Şehirli, *Patent Hakkının Korunması*, s.29.

¹¹² Şehirli, *Patent Hakkının Korunması*, s.29.

¹¹³ Paris Sözleşmesi madde 2

Rüçhan hakkı ilkesi esasen eşit işlem ilkesinin ortaya koyduğu ihtiyaca cevap vermektedir. Buna göre Paris Sözleşmesi'ne üye ülke vatandaşı herhangi bir üye ülkede patent başvurusunda bulunmuşsa, bu başvurunun tarihinden sonraki on iki ay içerisinde kalacak şekilde diğer üye ülkelere başvuruda bulunabilecektir. Sonraki başvurunun yenilik incelemesinde ilk başvurusu dikkate alınmayacak böylece buluşun patent tescili yapılabilir. O dönemde henüz Uluslararası Patent ve Avrupa Patenti gibi uygulamalar olmadığı için rüçhan hakkı başvuru sahibine önemli bir avantaj sağlamaktaydı. Bu ilke eşit işlem ilkesi gibi halen geçerliliğini korumaktadır¹¹⁴.

1.9.1.2. Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı'nı Kuran Sözleşme (WIPO) (OMPI)

Paris ve Bern Sözleşmeleri ile ortaya çıkan idari görevleri yürütmek için kurulan ve kısaca BIRPI olarak anılan uluslararası büro; fikri mülkiyet haklarının uluslararası arenada yaşadığı gelişmeye paralel olarak, tarihi süreç içerisinde ismi Fransızca ve İspanyolca OMPI, İngilizce WIPO olarak kısaltılan Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'ne evirilmiştir. WIPO Stockholm'de 14.7.1967 tarihinde imzalanan Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün Kuruluşuna Dair Anlaşma'nın 1970 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte resmen kurulmuştur¹¹⁵.

Uluslararası bir kuruluş olan WIPO, 1974 yılından itibaren Birleşmiş Milletler bünyesinde yer olan uzman kuruluşlardan biri olmuş, 1996 yılında ise DTÖ ile iş birliği anlaşması yaparak fikri mülkiyet hakları konusunda ki rolünü genişletmiştir¹¹⁶. WIPO sonuçlarından herkesin yararlanabileceği fikri ürünlerin ve yeniliklerin ortaya konabileceği, konunun tüm tarafları için dengeli ve etkin bir uluslararası fikri mülkiyet sistemi geliştirilmesine öncülük etmektedir. Bu amacı gerçekleştirmek amacıyla fikri mülkiyet haklarının dünya çapında etkin bir şekilde korunabilmesi için kurallar ve ilkeler yaratmak üzere çalışmalar yapmaktadır.

WIPO fikri mülkiyet alanında anlaşmalar hazırlar, bunların yürürlüğe girmesini sağlar. Halen yirmi beş adet uluslararası anlaşmanın yürütülmesinden sorumludur. Bunların on yedisi sınai mülkiyet ve sekizi telif hakkı anlaşmasıdır. WIPO fikri mülkiyet hakları

¹¹⁴ Paris Sözleşmesi madde 4

¹¹⁵ Yaşar Özbek, "Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü", <http://www.mfa.gov.tr/dunya-fikri-mulkiyet-orgutu.tr.mfa> (15 Eylül 2018).

¹¹⁶ *Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü*, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Dunya-Fikri-Mulkiyet-Orgutu-WIPOOMPI> (15 Eylül 2018).

konusunda ülkelere hukuki ve teknik yardım sağlar, uluslararası anlaşmalar yapılmasını özendirme, bu alana ilişkin bütün bilgileri toplama, yayımlama, uluslararası sınıflandırma ve tescil gibi pek çok alanda hizmet vermektedir¹¹⁷.

WIPO'nun hizmet verdiği alanlar gelişmelere bağlı olarak değişebilmekte ve genişlemektedir. Örneğin; folklor, genetik kaynaklar, bitki çeşitleri ve internet adresleri gibi yeni konular ve yeni fikri ürünlerin ortaya çıkması halinde bunlarda çalışma alanına dahil olmaktadır. WIPO tüm bu faaliyetlerine ek olarak fikri mülkiyet alanında yaşanan anlaşmazlıkları ve hak ihlallerini çözüme ulaştırmak için bir Hakemlik ve Arabuluculuk Merkezi'ni de bünyesinde bulundurmaktadır¹¹⁸.

Bugün WIPO'ya üye ülke sayısı 191'dir¹¹⁹. 14 Ağustos 1975 tarih ve 7/10540 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla bu anlaşmaya taraf olması uygun bulunan Türkiye, anlaşmaya 12 Mayıs 1976 tarihinde taraf olmuştur¹²⁰.

1.9.1.3. Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS)

DTÖ 15 Nisan 1994 tarihinde Marakeş Anlaşması ile kurulmuş, 01 Ocak 1995 tarihinde resmen faaliyete geçmiştir. Fikri mülkiyet hakları alanında en önemli uluslararası anlaşma olarak benimsenen TRIPS Anlaşması; DTÖ Kuruluş Anlaşması'nın 1C sayılı ekidir¹²¹. Fikri mülkiyet alanında yaşanan hak ihlalleri, konunun ticari, ekonomik önemi taklit ürünler ve esasen ekonomik zarara uğrayan gelişmiş ülkelerin talebi ve baskısı nedeniyle bu konu DTÖ Kuruluş Anlaşması'nın eki olarak düzenlenmiştir¹²². Türkiye 26.1.1995 tarihli, 4067 sayılı kanunla DTÖ Kuruluş

---

¹¹⁷ *Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü*, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Dunya-Fikri-Mulkiyet-Orgutu-WIPOOMPI> (15 Eylül 2018).

¹¹⁸ Yüksel Yücekal, "Fikri Mülkiyet Haklarının Uluslararası Düzeyde Korunması-Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)", http://www.mfa.gov.tr/fikri-mulkiyet-haklarinin-uluslararasi-duzeyde-korunmasi---dunya-fikri-mulkiyet-orgutu-_wipo_.tr.mfa (15 Eylül 2018).

¹¹⁹ *Member States*, <https://www.wipo.int/members/en/> (15 Eylül 2018)

¹²⁰ *Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü*, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Dunya-Fikri-Mulkiyet-Orgutu-WIPOOMPI> (15 Eylül 2018).

¹²¹ *Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)*, http://www.mfa.gov.tr/dunya-ticaret-orgutu-__dto_.tr.mfa (15 Eylül 2018).

¹²² Fülürya Yusufoglu, "Patent Verilebilirlik Şartları", Galatasaray Üniversitesi SBE, *Doktora Tezi*, İstanbul, Aralık 2008, s.11.

Anlaşması onaylayarak bu anlaşmada Ek 1C’de yer alan TRIPS Anlaşması’nı da kabul etmiştir¹²³.

TRIPS Anlaşması üyelerin uyması gereken asgari standartları belirlemiştir. Üyeler fikri mülkiyet alanında yapacakları ulusal mevzuat düzenlemeleri sırasında bu standarda riayet etmekle yükümlüdürler¹²⁴. DTÖ üyelerinin tamamı TRIPS Anlaşmasını kabul etmiştir. DTÖ üyelerinden gelişmekte olan ülkelerin mevzuatlarını TRIPS Anlaşmasına uyarlayabilmeleri için belli bir geçiş süresi öngörmüştür. Türkiye bu süreden faydalanarak TRIPS Anlaşması hükümlerini 2000 yılından itibaren uygulamaya başlamıştır¹²⁵. DTÖ Türkiye mevzuatının anlaşma ile uyumunu 2000/2001 döneminde gözden geçirmiş ve büyük ölçüde uyumlu bulmuştur. SMK’nın kabulü ile TRIPS Anlaşmasıyla ve Avrupa Birliği yasalarıyla daha kuvvetli bir uyum yakalanmıştır¹²⁶.

TRIPS bugüne kadar fikri mülkiyet alanında düzenlenmiş en kapsamlı uluslararası anlaşma olarak kabul edilmektedir. TRIPS kendinden önceki uluslararası anlaşmalardan daha geniş kapsamlıdır. Ayrıca onlarda yer alan boşlukları doldurmaktadır. Anlaşma ile küresel ticaretin önündeki engeller azaltılmak, fikri mülkiyet hakları ile uygulamaların ticaretin önünde bir engel teşkil etmemesini sağlamaktır. Bu sebeple bir çerçeve anlaşma olarak sadece üye ülkelerin ulusal mevzuatlarında yer vermeleri gereken asgari standartları belirlemekle kalmamakta bunun yanı sıra bu alanda yaşanabilecek hak ihlalleri için yaptırımda getirmektedir¹²⁷. Anlaşma bu özelliğiyle kendisini WIPO sisteminden bir adım daha ileriye taşıyarak fikri mülkiyet hakları alanında en önemli uluslararası anlaşma olmuştur.

---

¹²³ *Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun*, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22186.pdf> (15 Eylül 2018)

¹²⁴ Ece Sarıca, *Patent Hukukunda Farmasötik Buluşların Korunması, TRIPS, APS ve Türk Hukuku Üzerinde Mukayeseli Çalışma*; İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015, s.19.

¹²⁵ *Ticarette Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS)*, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Ticarette-Baglantili-Fikri-Mulkiyet-Anlasmasi-TRIPS> (15 Eylül 2018).

¹²⁶ Ayşegül Sezgin Huysal, *İlaç Patenti*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010, s.76

¹²⁷ *Ticarette Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS)*, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Ticarette-Baglantili-Fikri-Mulkiyet-Anlasmasi-TRIPS> (15 Eylül 2018).

1.9.1.4. Uluslararası Patent Sınıflandırılması ile İlgili Strasburg Anlaşması (IPC)

Uluslararası patent sınıflandırmasını içeren Strasburg Anlaşması genelde IPC olarak tanınmaktadır. IPC 1971 tamamlanmış, 1979 yılında ise tadil edilmiştir. Paris Sözleşmesi'ne üye olan tüm ülkelerin katılımına açıktır. Anlaşmaya şimdilik 62 ülkenin üye olmasına rağmen 100'den fazla ülkenin patent ofisleri etkin bir şekilde IPC'den yararlanmaktadır¹²⁸.

IPC Anlaşması teknolojiyi 8 bölüme ve yaklaşık 70.000 alt bölüme ayıran ve hepsini Arap rakamları ve Latin harfleriyle tanımlayan bir sınıflandırma yapmıştır. Semboller periyodik olarak güncellenerek, yayınlanmaktadır¹²⁹. Bu sınıflandırma ile dil unsurundan bağımsız, sembollerden oluşan hiyerarşik bir sistem kurulmuştur.

Patent belgeleri kamuya açık olduğu için içeriklerinin tek bir şekilde sınıflandırılması patent sisteminin herkes için açık ve anlaşılır olmasına katkıda bulunmaktadır. Böyle bir sınıflandırma araştırmacılar, patent ofisleri ve konuyla ilgili diğer taraflar için çok önem taşımaktadır. IPC ile patent belgelerinin uluslararası düzeyde standardizasyonu sağlanır. Bu sayede bir patent başvurusunun yenilik ve buluş basamağı araştırması yapılırken ilgili belgeleri bulmak ve değerlendirmek oldukça kolaylaşmış olur.

Toplumun bilgi kütüphanesinde sayılan patent belgelerinde yer alan bilgiler IPC Anlaşmasındaki sınıflandırmaya göre alt sınıflarına ayrılarak tüm kullanıcıların hizmetine sunulmuş olması aynı zamanda teknolojik gelişmenin değerlendirilmesi ve konuyla ilgili istatistiklerin hazırlanmasını da mümkün kılmaktadır¹³⁰.

Türkiye anlaşmayı 12.07.1995 tarih ve 95/7094 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılmıştır. IPC ülkemizde 01.10.1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir¹³¹.

---

¹²⁸ Summary of the Strasbourg Agreement Concerning the International Patent Classification (1971), https://www.wipo.int/treaties/en/classification/strasbourg/summary_strasbourg.html (15 Eylül 2018)

¹²⁹ Summary of the Strasbourg Agreement Concerning the International Patent Classification (1971), https://www.wipo.int/treaties/en/classification/strasbourg/summary_strasbourg.html (15 Eylül 2018)

¹³⁰ Ayber, s.41.

¹³¹ Patent Sınıflandırması, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/commonContent/PClassification> (15 Eylül 2018)

1.9.1.5. Patent İş birliği Anlaşması (PCT)

Bugün 152 ülkenin taraf olduğu, Paris Sözleşmesi'ne üye ülkelerin katılımına açık olan Patent İş birliği Anlaşması kısaca PCT olarak adlandırılmaktadır. PCT Anlaşması 19 Haziran 1970 yılında Washington'da imzalanmış, 1979, 1984 ve 2001 yıllarında tadil edilmiştir¹³². Türkiye anlaşmayı 12 Temmuz 1995 tarih ve 4115 sayılı kanunla kabul etmiştir¹³³.

Patent hukukunda geçerli olan ülkesellik ilkesi nedeniyle patent belgesinin sağladığı haklar ancak tescil ülkesinde ileri sürülebilmektedir. Buluş sahibi patent belgesi almak istediği her ülkeye ayrı ayrı başvuruda bulunmak zorundadır. Buluşun değerlendirmesi her bir başvuru ülkesinin ulusal patent kanunlarına göre yapılır. Buna göre patent tescili yapılmak istenen ülke sayısının artması hem bürokratik süreci uzatmakta hem de başvuru masraflarını arttırmaktadır. Bu durum ise buluş sahibini daha en baştan bezdirmektedir.

Patent hukukunun nihai amacı teknolojik yenilikleri teşvik etmek olduğu için yaratıcı kişileri bezdiren bu sistemi kolaylaştırmak ve daha ekonomik hale getirmek üzere PCT Anlaşması imzalanmıştır. Böylece üye ülkeler için patent başvurusu usulü ve yenilik araştırması tek bir şekilde örnekletirilerek başvuru için kolaylaştırılmıştır¹³⁴. Buluş yapan kişi PCT başvurusuyla süresi içerisinde talepte bulunmak kaydıyla anlaşmaya üye ülkelerin hepsinde geçerli patent belgesi alabilme imkanına kavuşur. PCT başvurusu, sanki başvuruda belirtilen her bir ülkede ulusal patent başvurusu yapılmış gibi bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla PCT başvurusu anlaşmaya üye ulusal ofislere veya WIPO'ya yapıldığı anda tüm ülkelerde ulusal patent başvurusu yapılmış gibi değerlendirilir ve ilk başvuru tarihi daha sonraki aşamalarda üye ülkelerin hepsinde geçerli olur¹³⁵.

PCT başvurusunun araştırma raporu yetkili kurum tarafından hazırlanarak buluş sahibine verilir. Söz konusu rapor sayesinde buluş yapan kişinin buluşunu

---

¹³² Patent Sınıflandırması, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/commonContent/PClassificati on> (15 Eylül 2018)

¹³³ Patent İşbirliği Anlaşmasına Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22341.pdf> (15 Eylül 2018)

¹³⁴ Yargıtay 11.H.D. 03.07.2008. E.2008-13028, K.2010-8456. s.3.

¹³⁵ Şehirli, *Patent Hakkının Korunması*, s.32.

değerlendirmesi ve patent başvurusunun akıbeti hakkında bir karar vermesi kolaylaştırılmış olur. Raporun tüm üye ülkelerde aynı değerde olması çok sayıda ülkede yapılacak patent başvuruların masraflarını azaltmak ve buluşun güvenilirliğini sağlamak konusunda etkilidir. Başvuru sahibi araştırma raporuna göre kendi patent başvurusunu tescil edilebilecek seviyede olduğuna inanırsa işlemlere devam etmeyi tercih edecektir. Bu durumda buluş sahibinin ilk PCT başvuru tarihinden itibaren otuz ay içerisinde üye ülkelerden her birinde ayrı ayrı patent başvurusunda bulunma hakkı olacağı gibi her bir başvuru ülkesinde ayrı bir araştırma raporu hazırlatmak zorunda da kalmayacaktır¹³⁶.

Buluş sahibi PCT başvurusu yaparken ilerde patent başvurusunu genişleteceği ülkeleri belirleyerek, bu ülkelerin ulusal fazları için ayrı ayrı başvuru yapmaktan kurtulur. PCT uluslararası fazı olarak adlandırabileceğimiz başvuru aşamasında uluslararası araştırma ve buluş sahibinin talep etmesi halinde ön inceleme işlemleri yapılır. PCT başvurusunun çok sayıda ülkede patent başvurusunda bulunmak isteyen kişilere buluşlarının patentlenebilirliğini en gerçekçi ve en ekonomik şekilde değerlendirebilme imkânı sunduğu söylenebilir.

1.9.1.6. Avrupa Patentlerinin Verilmesi ile İlgili Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC)

Avrupa Patent Sözleşmesi Münih Anlaşması olarak ta anılmakta kısaca EPC olarak adlandırılmaktadır. Sözleşme 05 Ekim 1973 tarihinde Münih’te imzalanmış ve 07 Ekim 1977 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşma tüm AB ülkelerinde geçerli tek bir patent belgesi düzenlemeyi amaçlayan Lüksemburg Anlaşmasına temel oluşturmuştur.

EPC 29 Kasım 2000 tarihinde düzenlenen bir konferansla tadil edilmiş, 13 Aralık 2007 tarihinde yenilenen sözleşme EPC 2000 adıyla yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin hali hazırda 38 üyesi vardır¹³⁷. EPC 2000 yenilik, sanayiye uygulanabilirlik ve rüçhan

---

¹³⁶ *PCT Nedir?*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/4FB7B0D4-A284-4D9D-8913-33101591BE39.pdf> (15 Eylül 2018)

¹³⁷ Nüket Evrim Karaturp, “Biyoteknolojik Buluşların Korunması”, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, *Doktora Tezi*, İzmir, 2018, s.44.

hakkı dışında çok önemli değişiklikler getirmemiştir¹³⁸. Bu yeniliklerde PLT, TRIPS gibi anlaşmalarla uyumlu düzenlemeler içermektedir.

Türkiye 01 Kasım 2000 tarihinde 4504 sayılı kanun ile EPC’yi; 17 Mart 2007 tarih 5598 sayılı kanunla EPC 2000’i kabul etmiştir. EPC 2000 13 Aralık 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir¹³⁹.

EPC Avrupa ülkeleri arasında iş birliğinin artırılarak ortak bir patent hukuku oluşturma çabalarının sonucunda ortaya çıkmasına rağmen AB organları dışında oluşturulmuş bağımsız bir uluslararası anlaşmadır. Avrupa Patenti kavramı tüm Avrupa’da geçerli bir patent anlamına gelmemekte, sadece EPC sistemi içerisinde verilen patentlerin merkezi bir işlemde geçirilerek EPO tarafından verildiğini ifade etmektedir. Çoğu Avrupa ülkesinin EPC’ye taraf olması da bu yanlış anlamının sebeplerindedir.

EPC üyelerine daha kısa sürede daha düşük maliyetle patent koruması sağlamaktadır. Üç ya da daha fazla Avrupa ülkesinde patent alınması düşünülüyorsa EPC daha ekonomik olmaktadır¹⁴⁰. EPC tek bir patent başvurusu ile başvuru sahibinin talep ettiği EPC üyesi tüm ülkelerde patent tescili yapılmasına imkân tanımaktadır. EPC ile verilen patent geçerlilik ve koruma kapsamı gibi konularda EPC hükümlerine bağlıdır. Diğer hususlarda ise her üye ülkede o ülkenin ulusal patent mevzuatına göre değerlendirilecektir. Her üye ülkenin söz konusu patent tescilini kendi ulusal patent mevzuatı gereğince geçerli sayması EPC’nin patentler demeti olarak anılmasına sebep olmaktadır.

EPC üye ülkelerde patent işlemlerini kolaylaştırmayı, ucuzlatmayı ve güçlendirmeyi amaçlamaktadır. PCT patent başvurularını merkezileştirirken EPC bunu bir adım öteye taşıyarak patent verilmesinin de merkezileşmesini sağlamıştır¹⁴¹. Avantajlarına rağmen EPC ile verilen patentin, geçerli olduğu ülkelerde ulusal patent mevzuatına tabi olması çeşitli sakıncalar barındırmaktadır. Örneğin; tecavüz veya hükümsüzlük davaları her bir ülkenin hukukuna göre ayrı sonuçlar verebileceği gibi ulusal mahkeme

---

¹³⁸ Ceren Pala Okat, “Avrupa Patent Mevzuatında Güncel Değişiklikler”, Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2011*, Ankara: 2012, s.319.

¹³⁹ Yusufoglu, s.11.

¹⁴⁰ TPE, *Avrupa Patenti*, Ankara, Temmuz 2007, s.5

¹⁴¹ DPT, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Fikri Haklar Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara, 2000, s.134.

kararlarıyla EPO tarafından verilecek kararların karşı karşıya gelmesi ihtimali de bulunmaktadır¹⁴².

1.9.1.7. Topluluk Patent Sözleşmesi (Lüksemburg Sözleşmesi) (CPC)

Avrupa ülkeleri arasında ortak bir iç pazar yaratılarak ekonomik bir bütünleşme ve ortak bir hukuk düzeni kurulması amacıyla AB kurulmuştur. AB kurulduğu günden beri içerisinde yer alan üye ülkeler arasında ekonomik iş birliğinin sağlanması için ortak bir iç pazar oluşturulması ve bu iç pazara yönelik gümrük vergileri dahil her türlü engelin kaldırılması için çalışmalar yapılmaktadır¹⁴³.

Fikri ürünlerin ekonomik önemi nedeniyle patent hukuku alanında ortak bir sistem kurulması için gösterilen çabaların meyvesi olarak EPC imzalanmıştır. Ancak EPC sisteminde sadece patent başvurusunu kolaylaştıracak bir yöntem belirlenmiş, verilen patentlerin her üye ülkenin ulusal mevzuatına tabi olması kabul edilmiştir. Bu durum EPC sisteminde verilen patentlerin her ülkede farklı neticeler doğurması ihtimalini barındırmaktadır. Bu ihtimal AB'nin üyeleri arasında ortak bir iç pazar oluşturarak bu pazarda ürünlerin hiçbir engelle rastlamadan serbestçe dolaşabilmesini amaçlayan temel ilkesini ihlal etmektedir¹⁴⁴.

Böyle bir ihtimali bertaraf etmek ve nihai olarak tüm AB üye ülkelerinde aynı şartlarda geçerli tek bir patent belgesi verilmesini temin edebilmek amacıyla 1975 yılında Topluluk Patentine İlişkin Lüksemburg Konferansı yapılarak 15 Aralık 1975 yılında genelde Lüksemburg Sözleşmesi, Avrupa Patent Sözleşmesi, Topluluk Patent Sözleşmesi gibi adlarla anılan ve kısaca CPC olarak tanımlanan sözleşme imzalanmıştır¹⁴⁵.

Topluluk Patent Sözleşmesinin nihai amacı patent hukuku alanında tüm AB üyesi ülkelerin mevzuatını uyumlaştırmak ve AB içerisinde verilecek patent belgesinin tüm üye ülkelerde aynı şartlara tabi kılınmasını sağlamaktır. Topluluk Patent Sözleşmesi ile tüm AB üyesi devletlerde geçerli tek bir patent belgesi verilmesi öngörülmüştür.

---

¹⁴² Uğur Çolak, "Avrupa Patent Ofisi ve Türk Mahkemeleri Nezdinde Eş Zamanlı Patent Yargılaması", Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2014*, Ankara: 2016, s.188.

¹⁴³ *AB Yapısı ve İşleyişi*, <https://www.ab.gov.tr/3.html> (15 Eylül 2018)

¹⁴⁴ Odman, s.127.

¹⁴⁵ *Patent*, https://en.wikipedia.org/wiki/Unitary_patent (15 Eylül 2018)

Bu sebeple topluluk patenti ile kazanılan hak bütün üye ülkelerde aynı etkiye sahip olacak şekilde kazanılmış ve bir şekilde kaybedilmesi halinde gene tüm üye ülkelerde aynı anda kaybedilmiş olacaktır. Örneğin; patentin lisans sözleşmesine konu olması halinde bu lisans tüm üye ülkelerde geçerli bir lisans sözleşmesi olacaktır¹⁴⁶.

Bu düzenlemenin zorunlu unsuru olarak AB Adalet Divanı'ndan ayrı bağımsız bir Temyiz Mahkemesi öngörülerek, her üye ülkede Topluluk Patenti Mahkemesi kurulması kararlaştırılmıştır.

Avrupa Birliği sınırları içerisinde yeknesak etkili bir patent verilmesi için yapılan tüm bu çalışmalar birlik içerisinde ticaretin önündeki engellerin kaldırılarak rekabetin güçlendirilmesini sağlamak üzere yapılmaktadır. Sistemin nasıl bir netice vereceği henüz tam olarak bilinemese de tüm dünyada geçerli tek bir patent belgesi düzenlenebilmesi için gösterilen çabaların devam etmesi, patent hukukunun canlı tutulması ve evrimine devam etmesi anlamında umut verici olarak değerlendirilebilir.

1.9.1.8. Patent İşlemleri Amacıyla Mikroorganizmaların Tevdi Edilmesinin Uluslararası Kabulü Konusunda Budapeşte Anlaşması

Kısaca Budapeşte Anlaşması olarak anılan anlaşma 28 Nisan 1977 yılında imzalanmıştır. Anlaşmanın konusunu mikroorganizmaların patentlenmesi prosedürü teşkil etmektedir. Türkiye mezkûr anlaşmaya 05 Ağustos 1997 tarihinde 97/9731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılmıştır¹⁴⁷.

Biyolojik materyal genetik bilgi içeren ve kendi kendine üreyebilen veya bir biyolojik sistemde üretilen herhangi maddeyi ifade etmektedir. Biyolojik materyaller teknik nitelik taşımadıkları için patentlenemezler. Mikroorganizmalar, çıplak gözle görülemeyecek kadar küçük ve tek hücreli bakteri, maya, küf, alg ve protozoa gibi canlılardır. Mikroorganizmalar kirli suların arıtılması, doğal gaz elde edilmesi, alkol ve aseton gibi pek çok endüstriyel ürün veya gıda üretimi gibi pek çok alanda kullanılmaktadır¹⁴⁸.

---

¹⁴⁶ Anıl Özçelik, "Avrupa Birliği Hukukunda Patent Hakkı ve Korunması", Gazi Üniversitesi SBE, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, 2009, s.85.

¹⁴⁷ 6769 sayılı SMK Uygulanmasına Dair Yönetmelik madde 3/1 (c)

¹⁴⁸ *Mikroorganizmalar Hakkında Genel Bilgi*,

<http://www.mikrobiyoloji.org/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EFFB892C7D158D51C9> (15 Eylül 2018)

Ekonomik değeri olması ve insanlığa faydalı sonuçlar doğurması nedeniyle TRIPS Anlaşması madde 27/3 (b) bendinde mikrobiyolojik işlemler ve bunun sonucunda elde edilen ürünlere bir istisna getirilmiş ve biyolojik niteliğine rağmen patentle koruması sağlamıştır¹⁴⁹. Budapeşte Anlaşması mikroorganizmaların patentlenmesini bir örneklerinin uluslararası saklama otoritesi olarak belirlenmiş kurumlara bırakılması şartına bağlamıştır. 01 Ekim 2018 tarihi itibarıyla 47 yetkili otorite belirlenmiştir. Anlaşmaya ülkeler hakkında patent başvuru yapılan mikroorganizmanın bir örneğinin herhangi bir yetkili saklama otoritesine tevdi edilmesi halinde başvuruyu kabul etmeyi teyit ederler¹⁵⁰.

Uluslararası saklama otoritesi olarak ifade edilen, mikroorganizmaları depolama ve saklama kabiliyetine sahip olan bilimsel bir kurumdur. Mikroorganizmalar patent başvurusunda tarifnamede yer verilecek ayırt edici özellikler taşımayabilirler o yüzden istenildiği zaman başvurulacak bir örneklerinin güvenli bir yerde korunması önem taşımaktadır. Anlaşma mikroorganizmalar ile ilgili işlemlerde standardizasyon sağlamak ve maliyetleri azaltmak yönünden üyelerine büyük kolaylık sağlamaktadır.

1.9.2. Patent Hukukuna İlişkin Ulusal Mevzuat

Dünya ülkelerinde yaratıcı fikirlerin ödüllendirilmesi için birtakım imtiyazlar verilmesiyle başlayıp ulusal patent kanunlarının düzenlenmesiyle devam eden tarihi süreç, içinde bulunulan zamanın ruhuna uygun bir şekilde Türkiye’de de yaşanmıştır. Türkler için başlangıcı Anadolu Selçuklu Devleti’ne kadar gidebilen gelişmeler dönemin özelliğine uygun olarak önceleri üretime dayalı bir koruma sistemi olarak ortaya çıkmış, zaman içerisinde ürüne dayalı modern fikri mülkiyet koruma sistemine doğru evrilmiştir¹⁵¹.

Türk devletleri önceliği halkın talebine yetecek miktarda üretim yapılmasına vermiş ve ilk imtiyazlar bu amaçla verilmiştir. Anadolu Selçuklu Devletinde ahilik ile başlayan üretime bağlı imtiyaz dönemi Osmanlı İmparatorluğu döneminde loncalarla

¹⁴⁹ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gereke ve Madde Gerekeçleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=E8D8D6155E50D53EAE4F8A086216A114> (15 Eylül 2018), s.33.

¹⁵⁰ *Summary of the Budapest Treaty on the International Recognition of the Deposit of Microorganisms for the Purposes of Patent Procedure (1977)*, https://www.wipo.int/treaties/en/registration/budapest/summary_budapest.html (15 Eylül 2018)

¹⁵¹ Deligöz, s.71.

devam etmiştir. İlk imtiyaz Anadolu Selçuklu Devleti'nde ahilik teşkilatını kurucusu Ahi Evran'ın debbağ (deri üreticisi) loncasına verilmiştir¹⁵².

Ahilik teşkilatı Osmanlı İmparatorluğu'nun çok milletli yapısına uygun olarak loncalara evrilmiş ve üretim imtiyazları loncalar içerisinde yer alan ve belli bir iş koluna “gedik” olarak adlandırılan bir tekel hakkı tanınması ile devam etmiştir¹⁵³. Bu haklara ek olarak Osmanlı devleti özgün ve faydalı bulduğu icatları gerçekleştiren kişileri icadın kıymetine göre çeşitli dereceden nişanlarla ödüllendirmekten başka çeşitli mükafatlarda veriyordu¹⁵⁴.

Osmanlı devleti 17. yüzyılın sonuna kadar bilim ve teknolojisi kendi kendine yeten bir devlet olarak gelebilmiştir. Bu dönemde kendilerini daha üstün buldukları için Avrupa'da yer alan teknolojik yenilikleri son derece seçici bir şekilde transfer etmişlerdir. Ancak sonraki dönemde uzun süren savaşlar ve batı karşısındaki başarısız politikaları nedeniyle Avrupalı devletlerin ekonomik hamleleri karşısında gerilemeye başlayınca aradaki farkı hızlı bir şekilde kapatmak için aceleci ve telaşlı hamleler yapmışlardır. Bütün bu gelişmeler Osmanlının son dönemlerinde sağlam bir bilim ve teknoloji geleneği kurmasını mümkün kılamamıştır.

Bilim ve teknolojisi gelişmemiş ülkelerde fikri mülkiyet hukuku yeni ve orijinal fikirlere sahip yaratıcı kişileri teşvik etmek kadar, diğer ülkelerdeki teknolojileri ithal ederek ülkedeki ekonomik ve teknolojik gelişmelere ivme kazandırmak için de gereklidir. Osmanlı İmparatorluğu son döneminde pek çok farklı sebepten dolayı dünyadaki gelişmeleri yakalamakta geç kalmıştı. Ekonomiye kaldıraç görevi yapabilecek güçte yeni teknolojiler geliştirilememesi teknoloji transferini zorunlu kıldığından tüm bu ihtiyacı karşılamak ve sanayi devrimini bir şekilde yakalamak için fikri mülkiyet hukuku alanında modern anlamda ilk yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir¹⁵⁵.

Ülkemizdeki ilk modern düzenlemeler 1857 tarihli Telif Nizamnamesi, 1871 tarihli Eşya-i Ticariyeye Mahsus Alamet-i Farikalara Dair Nizamname'si ve 23 Mart 1879

---

¹⁵² Deligöz, s.i.

¹⁵³ Faysal Çeker, “Ahlaki ve Sosyo-Ekonomik Bir Teşkilat Olarak Ahilik”, *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt.7., Sayı.12., (2017), s.86.

¹⁵⁴ Ahmet Yüksel, “Mucit ve Devlet: Son Dönem Osmanlı Dünyasında Mucitler”, *Türk Tarih Kurumu Belleten Dergisi*, Cilt.LXXV., Sayı.274., (Aralık 2011), s.791.

¹⁵⁵ Deligöz, s.85.

tarihli İhtira Beratı Kanunu'dur. Bunlar sırasıyla telif haklarını, marka ve patent konularını düzenlemek üzere yürürlüğe konulmuşlardır¹⁵⁶.

Patent alanında kabul edilen ilk modern kanunumuz olan İhtira Beratı Kanunu ücret tarifesi gibi ufak tefek değişiklikler dışında 05 Temmuz 1844 tarihli Fransa Patent Kanunu'nun bire bir resepsiyonudur. İhtira Beratı Kanunu dünyadaki ilk patent kanunlarından biri olmasına rağmen 116 yıl boyunca hemen hemen hiçbir değişikliğe uğramadan yürürlükte kalmıştır¹⁵⁷. Osmanlının son dönemine denk gelmesi nedeniyle İhtira Beratı Kanunu teknoloji alanında yerli üretimi ayağa kaldıramadıysa da hukuk güvenliğini sağladığı için yabancı yatırımcıları ülkeye çekerek önemli altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesini sağlamıştır¹⁵⁸.

İhtira Beratı Kanunu patent verilebilirlik şartı olarak buluşun tüm dünyada yeni ve sanayiye uygulanabilir olmasını yeterli sayıyordu. Patent tescili yapılmadan önce herhangi bir inceleme yapılmıyor, buluşu tescil ettirmek isteyen mucidin beyanına itibar ediliyordu. Bu sistemde buluşun patent verilebilirlik şartlarını taşıyıp taşımadığı ancak bu alanda yaşanacak bir çekişme sonucu açılacak davalar neticesinde ortaya konulabiliyordu¹⁵⁹.

Osmanlı İmparatorluğu sona erdikten sonra yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Osmanlının tecrübelerini ve kanunlarını devir almış, böylece İhtira Beratı Kanunu yürürlükte kalmaya devam etmiştir. İhtira Beratı Kanunu'nun güncelliğini yitirmesinin yanı sıra Türkiye'nin AB'ne girmek, dünyayla bütünleşmek için gösterdiği çabaların bir sonucu olarak 02 Haziran 1994 tarihli 544 sayılı KHK ile TPE kurulmuş ve hemen akabinde yapılan kanunlaştırma çalışmaları ile endüstriyel alandaki fikri mülkiyet konuları ile ilgili KHK'ler düzenlenerek yürürlüğe konulmuştur¹⁶⁰.

Cumhuriyet döneminde dünya da fikri mülkiyet alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu süreçte Türkiye Lozan Antlaşması'nın eki olan Ticaret Anlaşması madde 14. gereği yükümlendiği şekilde 1930 yılında Paris Sözleşmesinin 1925 tarihli

---

¹⁵⁶ *Telif Hakkı Nedir*, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Telif-Hakki-Nedir> (15 Eylül 2018).

¹⁵⁷ Deligöz, s.86.

¹⁵⁸ Deligöz, s.88.

¹⁵⁹ Oruçoğlu, s.47.

¹⁶⁰ Deligöz, s.92.

La Haye metnine taraf olmuştur¹⁶¹. Arkasından 1931 yılında Sınai Mülkiyet Gazetesi Hakkındaki Talimatname Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe girmiştir. 17 Ağustos 1955 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile Milletlerarası Patent Enstitüsü'ne katılım sağlanmıştır. Ancak enstitünün 1977 yılında feshedilmesi ve Avrupa Patent Sözleşmesi'nin yürürlüğe girmesi ile birlikte 27 Eylül 1977 tarihinde Türkiye'de ki patent başvurularının Avrupa Patent Ofisi tarafından incelenmesini öngören bir anlaşma imzalanmıştır¹⁶².

TPE'nin kuruluşundan sonra fikri mülkiyet hukuku alanında önemli değişiklikler yaşanmış ve kanunlaştırma çalışmalarının neticesinde 27 Haziran 1995 tarihinde 551 sayılı PatKHK yürürlüğe girmiştir¹⁶³. PatKHK'nin yürürlüğe girmesinde uluslararası camia ve AB hukuku ile uyumlaştırma çalışmalarının payı çok büyüktür. Türkiye gümrük birliğine girebilmek için AB ile imzaladığı 1/95 sayılı OKK gereği fikri mülkiyet alanındaki kanunlarında hızlı bir uyumlaştırma çabasına girişmiş ve bu çabaların sonucunda patent hukuku alanında Alman ve İspanyol Patent Kanunlarından iktibas edilen PatKHK kabul edilmiştir¹⁶⁴. 551 sayılı PatKHK'si mülga İhtira Beratı Kanunu'nda yer alan patent verilebilirlik şartlarına tekniğin bilinen durumunun aşılması kriterini eklemiş ve pek çok yenilik getirmiştir.

Fikri mülkiyet hakları Anayasa madde 27 ve 35 hükümlerinde düzenlenen kişi hakları ve ödevleri ile mülkiyet hakkı içerisinde yer almaktadır. Anayasa madde 91 hükmü gereği bu hakların KHK ile düzenlenmesi mümkün değildir. Bu sebeple patent hukuku alanında kanunlaştırma çalışmalarının uzun yıllar bir sonuç vermemesi ve bu alanın KHK'ler ile düzenlenmiş olması konunun tüm tarafları için ciddi sorunlara yol açmıştır¹⁶⁵.

---

¹⁶¹ İlhan Öztrak, "Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Korunması Yönünden Pozitif Hukuktaki Tarihi Gelişim", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt.25., Sayı.3., (1970), s.6.

¹⁶² Deligöz, s.91.

¹⁶³ 551 sayılı PatKHK, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.551.pdf> (15 Eylül 2018), s.1.

¹⁶⁴ Suluk&Kenaroğlu Avukatlık Bürosu, "*Türk Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler*", İstanbul: MÜSİAD Cep Kitapları, Nisan 2011, s.11.

¹⁶⁵ Suluk&Kenaroğlu Avukatlık Bürosu, s.12.

10 Ocak 2017 tarihinde 6769 sayılı SMK yürürlüğe girmiştir¹⁶⁶. SMK'nın kabulü ile fikri mülkiyet hukuku alanında yer alan KHK'lar kapsamında bulunan tüm mevzuat bu kanun altında bir araya getirilmiştir. Böylece her bir sınai hakka özgü olan hükümler o hakka ait başlık altında düzenlenirken, hakların tümünü ilgilendiren düzenlemelere ortak hükümler başlığı altında yer verilmesi mümkün olmuştur.

SMK'nın ilk üç maddesi "Başlangıç Hükümleri" başlığı altında amaç ve kapsam, tanımlar ve korumadan yararlanacak kişiler ile ilgili düzenlemeye yer vermektedir. Her bir sınai hakka ilişkin özel düzenlemeleri içeren hükümler ise başlangıç hükümlerinin devamında beş ayrı kitap şeklinde, ayrı başlıklar altında düzenlenmiştir. Birinci bölüm "Markalar", ikinci bölüm "Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı", üçüncü bölüm "Tasarım", dördüncü bölüm "Patent ve Faydalı Model" ve son bölüm "Ortak ve Diğer Hükümler" başlıklarını taşıyan kitapçıklar şeklinde düzenlenerek gereksiz yere aynı maddelerin tekrarlanmaması mümkün kılınmıştır.

SMK'nın kabulü ile ülkemizin dünyadaki modern patent kanunları ve bu alandaki uluslararası anlaşmalarla entegrasyonu sağlanmıştır¹⁶⁷.

---

¹⁶⁶ 6769 sayılı SMK, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/01/20170110-9.htm> (15 Eylül 2018), s.1.

¹⁶⁷ Sezgin Huysal, s.76.

2. BÖLÜM

2. OLUMLU PATENT VERİLEBİLİRLİK ŞARTLARI

2.1. Genel Olarak

Patent verilebilirlik şartları bir yandan özel olarak patent hukuku kapsamında koruma sağlanacak buluşların belirlenmesini sağlarken diğer yandan bu buluşların sahiplerine güçlü bir hukuki koruma sağlamaktadır. Bu sebeple mezkûr şartların açık ve anlaşılır bir şekilde ortaya konulması önem taşımaktadır¹⁶⁸.

Tüm ulusal mevzuatlarda ve uluslararası anlaşmalarda patent hukuku içerisinde ki özel önemine binaen patent verilebilirlik şartlarına yer verilmektedir¹⁶⁹. Patent hukukunda ülkesellik ilkesi genel kabul gördüğünden uluslararası anlaşmalara rağmen patent verilebilirlik şartları bazı ülkeler arasında farklılık gösterebilmektedir. Dolayısıyla bu ülkeler bakımından aynı buluşun patent başvurusunun ülkeden ülkeye farklı sonuçlanması ihtimali olduğu söylenebilir. Bu fark hem buluş yapan kişileri hem de yatırımcıları zor durumda bırakarak nihai olarak toplumun çıkarlarını zedeleyecek sonuçlara yol açabilecektir. Bu sebeple patent hukukunun en önemli konularının başında bu şartların ülkeler arasında uyumlaştırılması gelmektedir¹⁷⁰.

Patent verilebilirlik şartlarının herhangi bir tereddüde yol açmayacak şekilde açık ve anlaşılır şekilde kanunlaştırılması ile patent hukukunun koruma kapsamı ve sınırları ortaya konulmuş olacağından mezkûr şartların SMK içerisinde yer alışı şekli ve doğru anlaşılması özel önem taşımaktadır. Çünkü bu kriterler patent başvurusu sırasında patentin verilmesi sürecini doğrudan etkilemekte ayrıca patentin verilmesinden sonraki süreçte de herhangi bir süreye tabi olmaksızın hükümsüzlük iddialarına temel oluşturmaktadırlar¹⁷¹.

Avrupa Patent Anlaşması madde 52, TRIPS Anlaşması madde 27, Mülga PatKHK madde 5 ve SMK madde 82/1 hükmüne göre bir buluşa patent verilebilmesi için teknolojinin her alanında yer alan buluşun “yeni olması, buluş basamağı içermesi ve

¹⁶⁸ Sezgin Huysal, s.75.

¹⁶⁹ Şehirli, *Patent Hakkının Korunması*, s.7.

¹⁷⁰ Okat, *Amerika Birleşik Devletleri Patent Mevzuatındaki Değişiklikler ve Etkileri*, s.336.

¹⁷¹ Ortan, *Avrupa Patent Sistemi Cilt II*, s.310.

sanayiye uygulanabilir olması” koşullarının birlikte sağlanması gereklidir¹⁷². Mevzuatımızda yer alan düzenleme Türkiye’nin uluslararası anlaşmalarla yükümlendiği şekilde, Avrupa patent hukuku ile uyumlu bir şekilde yürürlüğe konulmuştur.

Patent verilebilirlik şartlarını haiz olmamak SMK madde 138/1 (a) hükmünde de ifade edildiği gibi bir patent için hükümsüzlük sebebidir¹⁷³. Bu koşullara sahip olmayan buluşun patent başvurusu reddedilerek patent tescili yapılmayacağı gibi herhangi bir şekilde tescilinin yapılması halinde de bu şartları taşımadığının ispatlanması halinde hükümsüz kılınması mümkün olabilecektir¹⁷⁴. SMK madde 139/1 gereği hükümsüzlüğün sonuçları geçmişe etkili olarak doğacak ve patente veya patent başvurusuna sağlanan hukuki koruma hiç doğmamış sayılacaktır.

2.2. Teknik Karakter

Buluşun konusunun teknik karakter taşıması beklenir. SMK madde 82’de geçen “*teknolojinin her alanında*” ifadesinin lafzı ve mezkûr maddenin gerekçesinde teknik bir niteliğe sahip olmayan konuların buluş sayılmayacağı hususunu belirtmesi; teknik niteliği haiz olmanın buluş sayılmanın kriterlerinden biri olduğunu ifade etmektedir¹⁷⁵. SMK madde 82 hükmü hem TRIPS hem de EPC 2000 ile uyumludur.

Türk hukukunda patent mevzuatı ile koruma görececek bir buluşun teknik yönü olması gerektiği kabul edilmektedir¹⁷⁶. Avrupa hukukunda aynı ilke geçerlidir. Bu kural önceden de kabul görmesine rağmen EPC 2000 ile mevzuatta yer almaya başlamıştır. EPC 2000 madde 52/1 hükmü gereği bir buluşun teknik alana ait olması *conditio sine qua non* (olmazsa olmaz) bir şart olarak kabul edilmiştir. EPC 2000’de yer alan bu düzenleme esasen TRIPS madde 27’de yer alan düzenlemenin bir yansımasıdır¹⁷⁷.

Patent verilebilirlik şartlarını haiz bir buluş ancak teknik karakter taşıması halinde yani teknik bir alana ait olması ve teknik bir çözüm ihtiva etmesi kaydıyla patentlenebilir.

---

¹⁷² 6769 sayılı SMK’da buluş basamağı olarak ifade edilen kavram 551 sayılı PatKHK’sında tekniğin bilinen durumunun aşılması olarak ifade edilmektedir.

¹⁷³ Deniz Kayatekin, *Patentin Hükümsüzlüğü*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Haziran 2013, s.69.

¹⁷⁴ Uğur Çolak, “Patent Hukukunda Buluşsal Adım İncelemesi”, Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.120.

¹⁷⁵ Hirsch, s.80.

¹⁷⁶ Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, s.494.

¹⁷⁷ Yusufoglu, s.292.

Teknik özellik gösteremeyen buluşlar patentlenemez¹⁷⁸. Bu kabul patent hukukunun teknolojinin gelişmesini teşvik etme amacıyla da örtüşmektedir. Endüstriyel alan dışında kalan fikri ürünler FSEK gibi farklı özel kanunlarla korunmaktadırlar. Teknik karakter buluşun patent hukukunun kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, endüstriyel alan içerisinde yer aldığını belirleyici bir rol oynamaktadır denilebilir.

Kanun koyucu yeni gelişmelere göre şekillenebileceği düşüncesi ile tıpkı buluş kavramında olduğu gibi teknik kavramının içerdiği anlamı patent hukuku açısından tanımlamaktan kaçınmıştır¹⁷⁹. Genel olarak bir soruna doğa güçlerinden faydalanarak somut ve tekrarlanabilir bir çözüm getiren buluş teknik niteliği haiz olarak kabul edilir¹⁸⁰. Bu sebeple teknik niteliği bulunan bir buluşun doğa güçlerini hakimiyet altına alabilmesi beklenmektedir. Esasen bu özelliği buluşun sadece soyut olarak düşüncede kalmadığını, somut olarak ortaya konulabileceğini de ispatlamaktadır¹⁸¹.

Teknik karakter, buluş basamağı kriterinden ve diğer patent verilebilirlik şartlarından ayrı, bağımsız nitelikte bir patent verilebilirlik kriteridir. Buluş, teknik alanda yer alan bir sorunun somut ve tekrar edilebilir çözümünü ifade ettiğinden; teknik etkinin doğru olarak konumlandırılması diğer patent verilebilirlik kriterleriyle ilgili değerlendirme yönünden de önem taşımaktadır¹⁸². Bu kriterin varlığının kabulü için buluşun teknik karakter taşıyıp taşımadığının tespiti gerekli ve yeterlidir. Teknik karakterin bulunduğu seviyenin bu tespit için bir önemi bulunmamaktadır. Teknik karakterin seviyesi bir sonraki adım olan yenilik ve buluş basamağı kriterlerinin araştırılması ve incelenmesi sırasında incelenir.

2.3. Yenilik

Bir buluş üzerinde buluş sahibinin olduğu kadar toplumunda menfaatleri bulunmaktadır. Patent belgesi ile buluş sahibi buluşu üzerindeki haklarını etkili bir şekilde koruma imkanına kavuşurken, yirmi yıllık koruma süresinin sonunda toplumdaki tüm bireyler buluştan bedelsiz faydalanma imkanına sahip olmaktadır. Kanun koyucu bu menfaatlerin dengelenmesi için buluşun daha önce dünyada hiç

---

¹⁷⁸ Nevzat Yosmaoğlu, *Patentler KnowHow'lar Markalar*, Ankara: Mis Matbaası, 1978, s.16.

¹⁷⁹ Kayatekin, s.40.

¹⁸⁰ Erdil, s.178.

¹⁸¹ Erdil, s.175.

¹⁸² Barış Atalay, *Patent Vekilliği Uygulamalı Temel İlkeleri*, İstanbul: Legal Yayıncılık, Ekim 2013, s. 32.

açıklanmamış bilgiler içermesi yani yeni olması gerektiğini öngörmüştür. Aksinin kabulü halihazırda toplumca bilinen bir bilginin patent verilen kişinin tekeline bırakılması veya zaten patent koruması altındaki bir bilginin ikinci kez patente konu olması anlamına gelecektir. Böyle bir kabul patent hukukunun buluşçuyu ödüllendirmek ve yeni buluşlar yapmasını teşvik etmek amacına uygun olmadığı için mümkün görülmemektedir.

Mülga İhtira Beratı Kanunu ve PatKHK gibi SMK'da yenilik koşulunu benimsemiştir. Buna göre bir buluşun tescili ancak yeni olması şartı ile yapılabilecektir¹⁸³. Bu bakımdan Türk patent mevzuatı EPC madde 54 (1)'de yenilik kavramını açıklamak üzere yer alan "bir buluş tekniğin bilinen durumunun bir parçası değilse yeni kabul edilir" hükmü ile uyum göstermektedir. Yenilik kriterinin en önemli patent verilebilirlik şartı olduğu ve hemen hemen her ulusal ve uluslararası patent mevzuatında yer aldığı söylenebilir.¹⁸⁴.

Bir buluş öncelikle kendi mahiyeti gereği orijinallik içermeli, daha önce hiç bilinmeyen yeni bir şey olmalıdır¹⁸⁵. Bu kabule göre patent başvurusunun yapıldığı tarihten önce, buluş konusunda dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir şekilde açıklanan bilgilerin buluşun yeniliğini kaldırdığı kabul edilmektedir¹⁸⁶. Buluşa dair yazılı ve sözlü açıklamalar veya buluşun kullanımı, buluş için patent başvurusunun yapıldığı tarihten önceki patent başvuruları bir buluşun yeniliğini ortadan kaldıracak etkiye sahiptir¹⁸⁷.

Yenilik kriterinin dikkate alınmaması halinde dünyada daha önce var olan ve serbestçe kullanılan bir ürünün tek bir kişi lehine patentlenmesi söz konusu olacaktır¹⁸⁸. Varlığı bilinen bir şeyin buluş olarak patentlenmesi kanunların amacına da ters düşmektedir¹⁸⁹. Bir buluşun tekniğin bilinen durumuna dahil kabul edilmesi için patent başvurusu yapılırken dünya da halihazırda zaten bilinen bir bilgi olması veya başka

---

¹⁸³ Noyan, s.247.

¹⁸⁴ Şehirli, *Patent Hakkının Korunması*, s.9.

¹⁸⁵ Hirsch, s.80.

¹⁸⁶ Şükrü Yıldız, *Bilirkişi Raporları ve Hukuki Mütalaalar 3 Fikri Mülkiyet Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Haziran 2016, s.303.

¹⁸⁷ Erdil, s.177.

¹⁸⁸ Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Sınai Mülkiyet Kanunu*; İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2017, s.136.

¹⁸⁹ Yıldız, s.303.

biri adına daha önceden patentlenmiş olması gereklidir¹⁹⁰. Esasen kanun koyucu yenilikle ilgili düzenlemeyi yaparak hem patentle sağlanacak tekel hakkının sahibini belirlemekte hem de aynı konuda çifte patent tescili yapılması ihtimalini bertaraf etmektedir¹⁹¹.

Teknik karakteri haiz bir fikri ürünün tekniğin bilinen durumuna dahil olmadığı ve yenilik içerdiğinin ispatlanması o fikri ürünü patentlenebilir buluş olmaya bir adım daha yaklaştırmaktadır. Böyle bir buluşun buluş basamağını haiz ve sanayiye uygulanabilir olduğunun ispatlanması ile patent tescili yapılabilecektir.

2.3.1. Patent Hukukunda Yenilik Kavramının Anlamı

TDK sözlüğüne göre “yeni” kelimesi o güne kadar söylenmemiş, görülmemiş, gösterilmemiş, düşünülmemiş olan, tanınmayan, bilinmeyen, daha öncekilerden farklı olan anlamına gelmektedir¹⁹². Bu tanıma göre bir şeyin yeni olup olmadığının tespiti için bir değerlendirme yapmak gereklidir. Değerlendirmenin hangi kriterlere göre gerçekleştirileceği o şeyin yeni olarak benimsenip benimsenmeyeceği noktasında önemlidir. Çünkü yeniliği ölçen objektif bir ölçü birimi bulunmadığından; yenilik kavramının anlamı toplumdan topluma hatta kişiden kişiye değişebilmekte, yaşanan yer, içinde bulunulan zaman yenilik algısını etkileyebilmektedir. Herkes için aynı sonucu verecek, aynı anlama gelecek bir ölçüm yapılamadığı için yenilik kavramının içeriğine de objektif nitelikte anlam yüklemek pek mümkün değildir. Bu yüzden yenilik kavramının mutlak ve kesin bir yargı içermediği söylenebilir.

Patent hukuku kesinlik içermekte, muğlak değerlendirmelere yer vermemektedir. Yenilik bir patent verilebilirlik şartıdır. Bir buluşun patent tescili ancak yeni olması halinde yapılabilir. Yenilik kavramının sübjektif unsurlar içermesi nedeniyle hangi buluşların patent verilebilir olarak kabul edileceğinin belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Bu sebeple patent mevzuatı içerisinde yenilik kavramının içerdiği anlamın ve nasıl

---

¹⁹⁰ Öztek, s.56.

¹⁹¹ Atalay, *Patent Vekilliği Uygulamalı Temel İlkeleri*, s.13.

¹⁹² T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c7e84880f8fd1.96521437 (15 Eylül 2018).

değerlendirileceğinin belirlenmesi ile buluşun yenilik tespitinin kesinlik içermesinin sağlanması gereklidir.

Patent mevzuatında yer alan “teknğin bilinen durumu” ifadesi yenilik değerlendirmesinde kullanılmaktadır. Patent hukukunda asıl olan mutlak yenilik ilkesi olduğundan, tekniğin bilinen durumundan yola çıkılarak değerlendirilen buluşlar ancak tekniğin bilinen durumuna dahil olmamaları ve onu aşmaları halinde koruma altına alınmaktadır. Dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir şekilde kamuya açıklanmış bilgilerin tekniğin bilinen durumuna dahil olduğu kabul edilir ve bu bilgilerin tamamı buluşun yeniliğini değerlendirmede kullanılırlar¹⁹³.

Ülkemizde bir patent verilebilirlik şartı olarak yenilik kavramının, aşağıda ayrıca ele alındığı gibi; objektif, nitelikli, mutlak ve şekli yenilik olarak öngörüldüğü anlaşılmaktadır¹⁹⁴.

2.3.1.1. Mutlak Yenilik-Nispi Yenilik

Patent hukukunda bir buluşun yeniliğinin değerlendirilmesi tekniğin bilinen durumu referans alınarak yapılmaktadır. Tekniğin bilinen durumuna dahil sayılacak bilgilerin sınırlarını belirlemek için mutlak yenilik ve nispi yenilik kavramları kullanılmaktadır. Ülkeler ekonomik ve teknolojik hedeflerine uygun olarak ya mutlak yenilik ya da nispi yenilik kriterini benimsemektedirler.

Patent hukukunun nihai amacı yaratıcı fikirleri ödüllendirerek teknolojiyi geliştirmek ve toplumun refahını sağlamak olduğundan; ülkelerin gelişmişlik seviyeleri veya uluslararası ilişkileri benimseyecekleri yenilik kriterini belirlemede ve yenilik kriteri tercihi politik bir karar olarak görünmektedir¹⁹⁵.

Günümüzde uluslararası anlaşmalarda benimsendiği gibi genel olarak mutlak yenilik kriteri tercih edilmektedir. Mutlak yenilik dünya çapında yeniliktir. SMK madde 83/2 hükmünde düzenlendiği gibi mutlak yenilik araştırması, buluş için yapılan patent

---

¹⁹³ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gereke ve Madde Gerekeçleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=E8D8D6155E50D53EAE4F8A086216A114> (15 Eylül 2018), s.34.

¹⁹⁴ Müjde Aksoy, “Patent Verilebilirlik Şartlarından Yenilik”, Balıkesir Üniversitesi SBE, *Yüksek Lisans Tezi*, Balıkesir, 2013, s.107.

¹⁹⁵ Tahir Saraç, “Patent Hukukunda Yenilik Kavramı ve Yeniliğin Belirlenmesi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt.9., Sayı.1-2, (Ocak 2001), s.202.

başvuru tarihinden önce; dünyanın herhangi bir yerinde, yazılı veya sözlü tanıtım yoluyla ortaya konulmuş veya kullanım ya da başka herhangi bir biçimde açıklanmış olan toplumca erişilebilir her bilgiyi kapsamaktadır¹⁹⁶.

Buna ek olarak SMK madde 83/3 hükmünde yer aldığı gibi buluş için patent başvurusu yapılan tarihte veya bu tarihten sonra yayımlanmış olan ve başvuru tarihinden önceki tarihli ulusal patent ve faydalı model başvurularının ilk içerikleri tekniğin bilinen durumu olarak dikkate alınmaktadır. Mutlak yeniliğin benimsenmesi güçlü bir patent hukukunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Bu sistemin benimsenmesi halinde patent belgelerinin hükümsüzlük iddiasına maruz kalma ihtimalini bertaraf etmenin kolaylaşacağı söylenebilir.

Nispi yenilikte; yenilik değerlendirmesinin yapılacağı tekniğin bilinen durumuna dahil olduğu kabul edilen bilgiler çeşitli şekillerde sınırlandırılmaktadır. Örneğin; tekniğin bilinen durumuna dahil sayılan bilgilerin bulunduğu yer veya açıklamanın yapıldığı zaman bakımından bir sınırlandırma yapılır. Böyle bir tercih ülkelerin bulunduğu ekonomik ve teknolojik seviyeyle alakalıdır. Örneğin; mutlak yenilik ilkesini tercih etmeyen bir ülkede yenilik araştırması ülke sınırları dışına taşmayacaktır. Dolayısıyla başka bir ülkede zaten bilinen veya halihazırda patentli olan bir bilginin patentlenmesi için uygun koşullar sağlanmış olacaktır.

Nispi yenilik kriterinin kabul eden ülkelerde dünya üzerinde yer alan bir bilginin belki de ikinci kez patentlenmesi mümkün hale gelecektir. Bu durum böyle bir tercih yapan ülkelerin gelişmiş ülkelerden teknoloji transferi yapmalarını ekonomik hale getirerek, transfer ettikleri teknolojiye dayanarak teknolojik ve ekonomik bakımdan sıçrama yapmalarını kolaylaştıracaktır. Teknolojik bakımdan gelişmiş ülkelerin çoğunlukla önce nispi yenilik tercihini yaptıkları, daha sonra ki aşamalar da ise mutlak yenilik kriterini tercih ettikleri anlaşılmaktadır¹⁹⁷.

2.3.1.2. Basit Yenilik-Nitelikli Yenilik

Patent hukuku yaratıcı fikirleri olan insanları ödüllendirerek yeni buluşlar gerçekleştirmeleri için motive etmeyi amaçlar. Buluş yapısı gereği yenilik

¹⁹⁶ Yargıtay 11.H.D. 20.03.2014. E.2014-13008, K.2014-19283. s.2.

¹⁹⁷ Saraç, *Patent Hukukunda Yenilik Kavramı ve Yeniliğin Belirlenmesi*, s.203.

içerdiğinden burada bahsi geçen yaratıcı fikirler, içerisinde orijinallik barındıran sıradan olmayan fikirlerdir. Herkesin aklına gelebilecek veya çok fazla fikri çaba içermeyen fikri ürünler patent hukukunun dışında kalırlar. Bunlar ancak şartlarını haiz olmaları halinde diğer özel kanunlar nezdinde örneğin; faydalı model olarak korunabilirler¹⁹⁸. Aksinin kabulü halinde aynı buluşun ufak değişikliklerle tekrar tekrar patentlenmesine yol açmak kaçınılmaz olacaktır.

Basit yenilik unsuru herkesin aklına gelebilecek şekli değişiklikler yapılması halinde söz konusu olur. Oysa küçük ve önemsiz değişikliklere patent kapısının açılması taklitçiliği desteklemek anlamına gelecektir. Ayrıca basit yeniliğin kabulü halinde patentin buluş sahibine tanıdığı tekel hakkının her buluşa tanınması da mümkün hale gelirdi ki bu da patent sisteminin nihai amacına hizmet etmezdi. Bu sebeple tekniğin bilinen durumuna dahil kabul edilen bilgilere yapılacak önemsiz katkılar kabul görmemekte ve basit yenilikler çifte patentleme yasağı ilkesi gereğince de patent hukukundan dışlanmaktadır¹⁹⁹.

Nitelikli yenilikte söz konusu olan tekniğin bilinen durumuna göre çok küçük bir farklılık olabilir ancak bu farkın orijinalliği yeniliğin ve dolayısıyla buluşun değerini belirlemekte ve buluşun patente korunmasını sağlamaktadır. Nitelikli yeniliklere patent belgesi verilerek ödüllendirilmesiyle endüstriyel ve teknolojik gelişmelerin önünün açılması ve patent hukukunun hedefine ulaşması amaçlanır.

2.3.1.3. Maddi Yenilik-Şekli Yenilik

Patent hukukunda sübjektif değerlendirmelere yer yoktur. Yeniliği zaman veya ağırlık gibi herkes için aynı anlama gelecek bir şekilde değerlendirebilecek bir yöntem bulunmamaktadır. Dolayısıyla yenilik kriterinin değerlendirildiği yer, bu değerlendirmenin yapıldığı zaman gibi unsurlar yeniliğin farklı şekillerde anlamlandırılmasına sebep olabilmektedir.

Maddi yenilik, bir buluşun daha öncekilerden farklı olma niteliğini ifade etmektedir. Her buluşun maddi yenilik içerdiği söylenebilse de hepsinin patentlenmesi mümkün olmayacağı için patent hukukunda bir ayırıma gidilmiş ve patent koruması sağlanacak

---

¹⁹⁸ Yargıtay 11.H.D. 13.10.2015. E.2015-3113, K.2015-10406.

¹⁹⁹ Saraç, *Patent Hukukunda Yenilik Kavramı ve Yeniliğin Belirlenmesi*, s.199.

buluşların yeniliğinin sahip olması gereken nitelikler belirlenmiştir. İşte patent mevzuatında belirlenen bu nitelikler şekli yenilik olarak adlandırılırlar. SMK madde 83/2 hükmünde kanun koyucu şekli yeniliğin sınırlarını belirlerken; patent başvurusu yapılan tarihten önce dünyanın herhangi bir yerinde, yazılı veya sözlü tanıtım yoluyla ortaya konulmuş veya kullanım ya da başka herhangi bir biçimde açıklanmış olan toplumca erişilebilir her bilgiyi dikkate almıştır²⁰⁰.

Yenilik kavramının maddi ve şekli yenilik olarak tanımlanmasının temel sebebi patent hukukunda her buluşun içerdiği yeniliklerin patentle korunmaya uygun bulunmamasıdır. Esasen şekli yeniliğin maddi yeniliği kapsadığı ve patent mevzuatı kapsamında sınırlandırdığı söylenebilir.

2.3.1.4. Objektif Yenilik-Subjektif Yenilik

Kavram olarak yenilik subjektif karakterlidir. Değerlendirmeyi yapan kişiye, yere, zamana göre yenilik kavramının içerdiği anlam değişebilmektedir. Esasen her buluş buluşu yapan kişi için yenidir. Buluşu gerçekleştiren kişi aynı buluşun daha önce gerçekleştirildiğini bilmiyorsa esasen buluşa dair bilgiler topluma açıklanmış sayılmasına rağmen onun için yeni olacaktır. Böyle bir varsayımda buluşun sadece onu gerçekleştiren kişi bakımından yeni olması patent tescilini mümkün kılacaktır. Ancak sadece sahibi bakımından yeni olmayı ifade eden subjektif yeniliğin kabulü halinde; aynı buluşu bir birbirinden habersiz bir şekilde ortaya koyan kişilere aynı anda patent verilmesi mümkün hale gelerek, çifte patentleme yasağını ihlal edebilecektir. Böyle bir ihtimal patent hukukunun amacıyla bağdaşmamaktadır.

Bu sebeple yenilik kriterinin değerlendirilmesinde herkes için aynı anlama gelecek açık ve anlaşılır kriterler kullanılması gereklidir. Kanun koyucu tekniğin bilinen durumuna dahil olmama diye ifade ederek yenilik kriterinin subjektif değerlendirilmesi ihtimalini patent hukukundan dışlamıştır. Buna göre patent hukukunda yenilik kriterinin buluşu yapan kişinin şahsından ayrılarak objektif bir değerlendirmeye tabi tutulması öngörülmektedir denilebilir. Bu kabul patent

---

²⁰⁰ Oruçoğlu, s.49.

hukukunun buluş gerçekleştiren kişileri teşvik etmek için patent belgesiyle ödüllendirmesi amacıyla da örtüşmektedir²⁰¹.

2.3.2. Patent Hukukunda Yeniliğin Önemi

Sanayi devrimi ile buluşların ekonomik değeri anlaşılmış ve bu durum patent hukukunun önem kazanmasına yol açmıştır. Patent hukukunda yer alan düzenlemeler teknolojinin gelişmesi için katkıda bulunan yaratıcı fikirleri ödüllendirilerek teşvik etmeyi, yaratıcı fikirlerin arttırmayı ve böylece ekonomik, sosyal gelişmeleri tetiklemeyi amaçlar. Bu amaçla teknik karakteri haiz orijinal yenilikler içeren buluşların patent tescili yapılır. Buluşu için patent tescili yaptıran kişi artık bu ürün üzerinde patent hukuku kapsamında korunan güçlü bir tekel hakkına kavuşur.

Patent hakkı, sahibine, eşya üzerindeki mülkiyet hakkına benzer şekilde geniş bir tasarrufta bulunma imkânı sunar. Buluş patent hakkı sahibinin izni dışında kullanılamayacağı gibi aynı konuda gerçekleştirilecek bağımsız buluşlar dahi kullanılamaz. Bu kadar geniş haklar tanınması nedeniyle hangi buluşların patentleneceği konusu önem taşımaktadır. Önceden bilinen bilgileri içeren buluşların patentlenmesi kanunun amacına aykırı olacağı için tekniğin bilinen durumu olarak tanımlanan önceki bilgilere göre yenilik içeren buluşların patent tescili yapılır. Önceki bilgilere göre yenilik içeren buluşun patentlenmesi hem buluşu yapan kişinin haksız kazanç sağlamasını önlemekte hem de topluma mal olmuş bilgilerin bir kişinin tekeline bırakılmasını engellemektedir.

Yenilik patent verilebilirlik şartlarından biridir. Yenilik patentlenebilir bir buluş sayılmanın ön şartıdır Teknik bir karakter taşıyan buluşun yenilik içerdiği tespit edildikten sonra buluş basamağı incelemesine geçilir. Esasen buluş kavramı içinde orijinalliği, yeniliği barındırmaktadır. Ancak kural patent hukukunun aradığı niteliği haiz yeniliği içeren buluşların patentleneceği şeklindedir. Yenilik şartı bütün patent sistemlerinde kabul edilmiş bir patent verilebilirlik şartı olduğu için ve yenilik kriterini sağlayamayan buluşlar patentlenebilirliğin dışında kalacağından yenilik şartı patent verilebilirlik şartlarından en önemlisi olarak değerlendirilebilir²⁰².

²⁰¹ Saraç, *Patent Hukukunda Yenilik Kavramı ve Yeniliğin Belirlenmesi*, s.198.

²⁰² Saraç, *Patent Hukukunda Yenilik Kavramı ve Yeniliğin Belirlenmesi*, s.199.

2.3.3. Patent Hukukunda Yenilik Araştırması ve Araştırma Raporu

Patent başvurusunda bulunan bir buluşun tekniğin bilinen durumuna dahil olup olmadığının tespit edilebilmesi için yapılan araştırma “yenilik araştırması” olarak adlandırılır. Yenilik araştırması bir buluşun tekniğin bilinen durumuna dahil olup olmadığının anlaşılması için izlenmesi gereken prosedürü içerir²⁰³. Buna göre öncelikle tekniğin bilinen durumuna dahil olarak kabul edilecek referansların belirlenmesi gerekir. Bu referanslar patent istemlerindeki unsurlar ile karşılaştırılarak buluşun yeni olarak kabul edilip edilmeyeceği değerlendirilmesi mümkün olur. Patent koruma kapsamını istemler belirler. Kural olarak, buluş sahibinin buluşunun patent hakkı kapsamında korunmasını istediği unsurlarını patent başvurusunda istemler başlığı altında belirtmesi gereklidir. Yenilik araştırması bu istemlerde yer alan bilgiler göz önüne alınarak yapılır²⁰⁴.

Patent başvurusu kesinleştikten sonra yani şekli olarak başvurunun tamamlanmış kabul edilmesinden sonra yenilik araştırmasına başlanır²⁰⁵. Yenilik araştırması yapılırken buluşla ilgili teknik alanda yer alan tüm bilgiler mutlak yenilik ilkesi gereği dikkate alınır²⁰⁶. Patent başvuru tarihinden önce mutlak yenilik ilkesi gereğince topluma açıklanan tüm bilgiler yenilik araştırması sırasında değerlendirilir²⁰⁷. Yenilik araştırması sonucunda en az bir kişinin istediği zaman erişme imkânı olan bir bilgi kamuya açıklanmış kabul edilir²⁰⁸. Burada önemli olan buluşun yeniliğine etki edecek bilginin herhangi birinin istediği zaman ulaşabileceği şekilde kamuya sunulmuş olmasıdır. Bu aşamadan sonra artık fiilen bu bilgiye erişilmiş olup olmadığı ayrıca araştırılmayacaktır²⁰⁹.

Yenilik araştırmasında topluma açıklanan bilginin dili veya açıklanma şekli gibi özellikleri dikkate alınmaz. Bir bilginin yeniliğinin kalkması için öngörülen en önemli unsur sır saklama yükümlülüğü olmayan en az bir kişinin istediği zaman o bilgiye erişmesinin mümkün olmasıdır. Bu sebeple pratikte o kişinin bilgiye erişip erişmediği

---

²⁰³ Aksoy, s.132.

²⁰⁴ 6769 sayılı SMK Uygulanmasına Dair Yönetmelik Madde 97/3

²⁰⁵ 6769 sayılı SMK madde 97/2

²⁰⁶ Ali Necip Ortan, *Avrupa Patent Sistemi Cilt II*, s.320.

²⁰⁷ Şehirli, *Patent Hakkının Korunması*, s.9.

²⁰⁸ Hirsch, s.82.

²⁰⁹ Atalay, *Patent Vekilliği Uygulamalı Temel İlkeleri*, s.5.

inceleme konusu yapılmaz. Topluma aşikâr olan bilgiyi içerdiği tespit edilen bir patent başvurusunun kabul edilmesi mümkün değildir²¹⁰.

Yenilik araştırmasında amaç buluşun aynısının bulunması değil, teknik içeriği buluş ile aynı olan bilgilerin tespit edilmesidir. Yapılan araştırmanın objektif olabilmesi için tüm dünyada ki tüm bilgiler göz önüne alınır. Böylece buluşun daha önce topluma sunulup sunulmadığı tespit edilerek buluş ile özdeş bilgilerin varlığı halinde buluşun yenilik kriterini sağlamadığı objektif olarak ortaya konulabilir²¹¹. Buna göre tersi durumda ise patent başvurusunda bulunulan buluşun nicelik olarak daha önce açıklanmış tüm bilgilerden farklı ve yeni olduğu anlaşılacaktır.

Ayrı bir uzmanlık gerektirmesi nedeniyle 1994 yılında TÜRKPATENT'in kuruluşu sırasında yenilik araştırmasının Avusturya Patent Ofisi tarafından yapılması öngörülmüş ardından 1998 yılında Danimarka, İsveç, Rusya Patent Ofisleri ile anlaşma sağlanmıştır. TÜRKPATENT 01 Ocak 2005 yılından itibaren bazı alanlarda yer alan buluşlar için yenilik araştırması yapmaya ve patent araştırma raporu düzenlemeye başlamıştır. Bu sebeple artık başvuru sahibi patent başvurusunun hangi ofis tarafından araştırılmasını istiyorsa bunu belirtmelidir²¹².

Yenilik araştırması sonucunda düzenlenen araştırma raporunda, tekniğin önceki durumuna göre buluşa en yakın dokümanların yer aldıkları kategori belirlendikten sonra bunların birer kopyaları rapora eklenir. Raporda bu belgelerle ilgili olduğu tespit edilen istemler belirtilir. Böylece buluşun yeni olup olmadığı ve buluş basamağı içerip içermediği bu dokümanlara göre değerlendirilebilir²¹³. Patent başvurusunda bulunan kişi buluşun yeniliğine dair düzenlenen araştırma raporunu inceleyerek buluşunu değerlendirme; tarifname ve istemlerde buluş kapsamını aşmayacak şekilde değişiklikler yapabilme imkanına kavuşur. Ayrıca araştırma raporunun yayınlanması ile üçüncü kişilerde patent hakkında bilgilendirilmiş olurlar²¹⁴.

---

²¹⁰ Barış Atalay, *Patent Hukukuna Giriş*, İstanbul: Legal Yayıncılık, Kasım 2014, s.39.

²¹¹ Saraç, *Patent Hukukunda Yenilik Kavramı ve Yeniliğin Belirlenmesi*, s.210.

²¹² *TPE Stratejik Planı (2007/2011)*,

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/C6D42947-88A1-4A2D-AB42-3DD3BF0FF3C1.pdf> (15 Eylül 2018), s.13.

²¹³ 6769 sayılı SMK madde 97/3

²¹⁴ M.Kaan Dericioğlu, *Buluşlar ve Patent Sistemi*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, Ağustos 2016, s.48.

SMK madde 83/2 gereği buluş için yapılan patent başvurusunun müracaat tarihinden önce dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir şekilde açıklanmış olan ve toplumca ulaşılabilir durumdaki her türlü bilgi yenilik araştırmasının evrenini oluşturur. Bu bilgilerden buluşla ilgisi olduğu tespit edilenler açıklamanın yapıldığı tarih ile araştırma raporunda yer alırlar²¹⁵.

Esasen yenilik araştırması sonucunda düzenlenen araştırma raporu buluşun patentlenebilir olup olmadığına dair bir değerlendirme yapma ve karar verme yolunda atılan ilk adımdır. Patent tescili uzun ve masraflı bir süreci içerdiği için başvuruda bulunan kişi araştırma raporunu değerlendirerek başvurusunu geri çekmeye veya bir sonraki aşama için gerekli işlemleri yapmaya karar verme ya da başvurusunda kanunun tanıdığı sınırlar kapsamında değişiklik yapabilme imkanına kavuşur. Buluş sahibi eğer başvurusuna devam etmek isterse bir sonraki adım olan inceleme raporunun hazırlanması için talepte bulunabilir²¹⁶.

Yeniliğin patent hukukundaki öneminden dolayı patentin yeniliği ile ilgili iddialar bir süreye tabi olmadan her zaman ileri sürülebilir. Bu durumda yeniliğin ortadan kalkmadığını iddia eden taraf bunu ispatla yükümlüdür²¹⁷.

2.3.4. Tekniğin Bilinen Durumu

Patent hukukunda yer alan "tekniğin bilinen durumu" kavramı, patent verilebilirlik şartı olarak yenilik kavramının nasıl anlaşılması ve değerlendirilmesi gerektiğini açıklamak üzere öngörülmüştür. SMK madde 83/2'de yer alan düzenleme tekniğin bilinen durumunun; başvuru tarihinden önce dünyanın herhangi bir yerinde, yazılı veya sözlü tanıtım yoluyla ortaya konulmuş veya kullanım ya da başka herhangi bir biçimde açıklanmış olan toplumca erişilebilir her bilgiyi kapsayacağı hususunu içermektedir.

Aynı maddenin üçüncü fıkrasında, patent başvurusu tarihinde veya bu tarihten sonra yayımlanmış olan ve patent başvurusu tarihinden önceki tarihli ulusal patent ve faydalı

²¹⁵ 6769 sayılı SMK Uygulanmasına Dair Yönetmelik madde 97/6

²¹⁶ *Patent ve Faydalı Model Başvuru Klavuzu*,

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/522B990B-E529-4378-8287-66E77494B4FA.pdf> '(15 Eylül 2018), s.22.

²¹⁷ Erdil, s.178.

model başvurularının ilk içeriklerinin de tekniğin bilinen durumuna dahil olduğu hükmü yer almaktadır. Böylece, bir anlamda aynı konuda ikinci kez patent verilmesi önlenerek, ilk başvuranın hakları korunmuştur²¹⁸. Burada bahsedilen ulusal patent ve faydalı model başvurularına, uluslararası ve bölgesel anlaşmalar yolu ile yapılan ve usulüne uygun olarak ulusal aşamaya giriş yapan başvurular ile patent ve faydalı model belgeleri de dahildir.

Buna göre toplumca erişilme imkânı olan her türlü bilgi tekniğin bilinen durumunu oluşturmaktadır²¹⁹. Dolayısıyla bir patent başvurusu kapsamında tekniğin bilinen durumunun objektif olarak değerlendirilebilmesi için dünya da var olan tüm bilgilerin dil veya ülke gibi sınırlamalar olmadan dikkate alınması ve yenilik araştırmasının bu evren içerisinde yapılması gereklidir. Araştırma sırasında elde edilen verilere göre yapılacak araştırmanın sonuçları bir araştırma raporu ile buluşu gerçekleştiren kişinin ve toplumun bilgisine sunularak hem değerlendirilmesi ve denetlenmesi hem de tekniğin bilinen durumunu zenginleştirmesi sağlanır.

Yenilik araştırması sonucunda tekniğin bilinen durumuna dahil olmadığı tespit edilen buluşun yeni olduğu kabul edilir ve artık buluşun patent tescilinin gerçekleştirilebilmesi için bir sonraki işlem basamağına geçilebilir. Yeni olması bir buluşun patent tescilinin yapılabilmesi için yeterli olmadığı için bir sonraki adımda buluşun tekniğin bilinen durumunu aşmış olmadığı araştırılır. Böylece pek önemli bir yenilik getirmeyen, vasat, yaratıcılık içermeyen buluşların patent koruması dışında kalması sağlanmış olur.

2.3.5. Buluşun Yeniliğini Etkilemeyen Açıklamalar

Kural olarak; tekniğin bilinen durumuna dahil olan bilgiler patent başvurusu yapılan buluşun yeniliğini etkileme gücüne sahiptir. Buna göre patent başvuru tarihinden önce, başvuru sahibine karşı sır saklama yükümlülüğü olmayan herhangi bir kişinin erişme imkânı olan dünya üzerindeki tüm bilgiler yenilik araştırması için değerlendirilecek evreni oluşturmakta ve bu bilgilerin patent başvurusu istemlerinde yer alan teknik bilgilerle eşleşmesi halinde buluşun yeni olmadığı kabul edilmektedir.

---

²¹⁸ Yargıtay 11.H.D. 04.06.2015. E.2016-10830, K.2018-5850. s.1.

²¹⁹ Yargıtay 11.H.D. 20.03.2014. E.2014-13008, K.2014-19283. s.2.

Kanun koyucu söz konusu genel kabulün istisnalarını da yer vermiştir. Buna göre SMK madde 84 buluşa patent verilmesini etkilemediği varsayılan açıklamaları düzenlemektedir²²⁰. Düzenlemeye göre patent başvurusunun yapıldığı tarihten geriye doğru hesaplanacak olan süre içerisinde kalacak şekilde yapılacak bazı açıklamaların buluşun yeniliğine etki etmediği kabul edilmektedir.

SMK madde 84'te yer alan düzenlemeye göre buluşa patent verilmesini etkilemeyeceği kabul edilen açıklamalar; bizzat buluş sahibi tarafından veya patent başvurusu yapılan bir merci tarafından yapılması ve buluşu yapandan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bilgi elde eden üçüncü kişi tarafından yapılmış olması kaydıyla istisnanın kapsamında kabul edilmektedir. Bu açıklamalar ancak patent başvuru tarihinden veya rüçhan hakkı tarihinden önceki on iki aylık süre içerisinde kalıyorlarsa istisnadan yararlanabileceklerdir. Aksi halde örneğin; madde hükmünde geçen açıklamalar başvuru tarihinden on üç ay önce yapılmış olmaları halinde tekniğin bilinen durumuna dahil olacaklar ve buluşun yeniliğini kaldırarak, patent almasını engelleyeceklerdir.

Patent hukukunun yaratıcı fikirlerin teşvik edilerek, teknolojinin gelişmesinin sağlanması amacıyla uygun olarak böyle bir istisnaya yer verilmiştir. Patent tescil

---

²²⁰ 6769 sayılı SMK madde 84-(1) Buluşa patent veya faydalı model verilmesini etkileyecek nitelikte olmakla birlikte, başvuru tarihinden önceki on iki ay içinde veya rüçhan hakkı talep edilmişse rüçhan hakkı tarihinden önceki on iki ay içinde ve aşağıda sayılan durumlarda açıklama yapılmış olması buluşa patent veya faydalı model verilmesini etkilemez:

- a) Açıklamanın buluşu yapan tarafından yapılmış olması.
- b) Açıklamanın patent başvurusu yapılan bir merci tarafından yapılmış olması ve bu merci tarafından açıklanan bilginin;
  - 1) Buluşu yapanın başka bir başvurusunda yer alması ve söz konusu başvurunun ilgili merci tarafından açıklanmaması gerektiği hâlde açıklanması.
  - 2) Buluşu yapandan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bilgiyi edinmiş olan üçüncü bir kişi tarafından, buluşu yapanın bilgisi veya izni olmadan yapılan başvuruda yer alması.
- c) Açıklamanın buluşu yapandan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bilgi elde eden üçüncü kişi tarafından yapılmış olması.
  - (2) Birinci fıkraya göre, başvurunun yapıldığı tarihte patent veya faydalı model isteme hakkına sahip olan her kişi buluşu yapan sayılır.
  - (3) Birinci fıkranın uygulanmasından doğan sonuçlar, süreyle sınırlı değildir ve her zaman ileri sürülebilir.
  - (4) Birinci fıkranın uygulanması gerektiğini ileri süren taraf, şartların gerçekleştiğini veya gerçekleşmesinin beklendiğini ispatla yükümlüdür.

işlemi uzun süren, maddi açıdan külfetler içeren bir süreç içerdiğinden, buluş yapan kişilerin buluşlarını değerlendirerek ona göre patent başvurusunda bulunma kararı alabilmeleri açısından söz konusu istisnanın büyük önemi olduğu kabul edilebilir.

2.3.5.1. Buluş Sahibinin Açıklamaları

Buluşun yeniliğini kaldırabilecek güce sahip olan açıklamaların patent başvurusundan önceki on iki aylık süre içerisinde kalmak kaydıyla ve ancak buluşu yapan kişi tarafından yapılması halinde SMK madde 84/1 (a) hükmünde yer alan istisna devreye girecek ve buluşun yeniliği etkilenmeyecektir. Buluş sahibinin yaptığı açıklamanın hangi şekilde yapıldığının bir önemi yoktur; açıklama yazılı, sözlü olabileceği gibi buluşun bir ürün olarak ortaya konulması şeklinde de olabilir²²¹.

Buluşu yapan kişinin buluşunu değerlendirebilmesi için buluşa dair bilgileri bazı kişilerle paylaşması gerekebilir. Örneğin, buluşun ekonomik değerinin ortaya konulabilmesi için topluma açık yerlerde denenmesi gerekebilir veya buluşa dair bir lisans verilmesi için görüşmeler yapılabilir. Tüm bu çabalar buluşun ekonomik değerini tespit etme ve patent başvurusunda bulunma kararı almak için önem taşımaktadır. Kanunda yer alan istisna olmasa idi buluşa dair her açıklama buluşun yeniliğini kaldıracağı için buluşu yapan kişi patent başvurusunda bulunacağı ana kadar buluşunu gizli tutmak zorunda kalacak ve belki de aynı buluşun bir başkası tarafından bulunarak kendisinden önce patent başvurusunda bulunulması ile hiçbir hak iddiasında bulunamayacaktı.

Buluş sahibinin açıklamalarının kapsamı; SMK madde 93/6'da buluşun ulusal veya uluslararası bir sergide teşhir edilmesi halinde, teşhir tarihinden itibaren on iki ay içerisinde patent başvurusunda bulunulmak üzere tanınan rüçhan hakkını da kapsayacak şekilde kabul edilebilir.

2.3.5.2. Patent Başvurusu Yapılan Bir Mercî Tarafından Yapılan Açıklamalar

Buluşa dair açıklamaların patent başvurusu yapılan bir mercî tarafından yapılmış olması halinde de SMK madde 84/1 (b) hükmünde yer alan istisna devreye girer ve

---

²²¹ Özgür Öztürk, "Türk Hukukunda Patent Verilebilirlik Şartları", İstanbul Üniversitesi SBE, *Doktora Tezi*, İstanbul, 2007, s.359.

buluşun yeniliği bu açıklamalardan etkilenmez. Hükümde bahsi geçen mercii ile kastedilen, patent veya faydalı model başvurusunda bulunulabilecek bölgesel, ulusal veya uluslararası yetkili kuruluşlardır²²². Düzenlemeye göre mercii tarafından yapılan açıklamada yer alan bilginin istisnadan faydalanabilmesi için ya buluşu yapanın başka bir başvurusunda yer alması ya da bir şekilde buluşu yapan kişiden buluşa dair bilgi edinmesine rağmen açıklama yapmak üzere izin almamış biri tarafından yapılmış olan bir başvuruda yer almış olması gereklidir.

Patent başvurusu sırasında buluşa dair tüm bilgilerin yetkili merci nezdinde tam olarak anlaşılır bir şekilde ve eksiksiz olarak açıklanması gereklidir²²³. Dolayısıyla buluşu yapan kişi patent başvurusunda bulunabilmek için yetkili mercie güven duymaktadır. Bu güvenin korunması için merciinin sehven veya herhangi bir şekilde buluşa dair bilgileri açıklaması halinde bu açıklamada yer alan bilgilerin istisnai olarak buluşun yeniliğini kaldırmadığı varsayılmaktadır. Buluş sahibi kendi rızasıyla buluşuna dair tüm bilgileri mercie teslim ettiğinden, merci tarafından yapılan açıklamalara tanınan istisnanın esasen buluş sahibi tarafından yapılan açıklamalara sağlanan istisnanın kapsamında kaldığı varsayılabilir.

2.3.5.3. Üçüncü Kişi Tarafından Yapılan Açıklamalar

Buluşa dair bilgileri içeren açıklamaların patent başvurusundan önceki on iki aylık süre içerisinde kalması kaydıyla, buluşu yapandan doğrudan veya dolaylı olarak bilgi edinen üçüncü kişi tarafından yapılmış olması halinde de kanunda yer alan istisnanın devreye girdiği ve söz konusu açıklamanın buluşun yeniliğini kaldırmadığı kabul edilir. Burada önemli olan üçüncü kişinin buluş yapana karşı sır saklama yükümlülüğünün bulunmasıdır. Aksinin kabulü halinde buluşu yapana karşı aşırı korumacı bir yaklaşımın toplumla buluşu yapan kişinin menfaatlerinin dengesini bozacağı söylenebilecektir.

---

²²² *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=E8D8D6155E50D53EAE4F8A086216A114> (15 Eylül 2018), s.35.

²²³ Yargıtay 11.H.D. 14.02.2019. E.2017-4017, K.2019-1199 (<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/anayasa-mahkemesi/e-1-k-2015-11867-t-14-11-2018>), 16 Mayıs 2019).

Düzenleme buluşu yapan kişiye karşı kötü niyetli davranışları bertaraf etmekte ve sır saklama yükümlülüğü olan kişilerin kötü niyetli veya ihmalkâr davranışlarının olumsuz sonuçlarına karşı buluşu yapanın menfaatlerini korumaktadır. Buluşu yapana karşı herhangi bir sır saklama yükümlülüğü bulunmayan kişinin buluşa dair açıklama yapmama gibi bir sorumluluğu bulunmadığı için buluşa dair yapacağı açıklamalar istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir.

2.4. Buluş Basamağı

Her buluşun patent tescili yapılmaz. Bir buluş eğer patent verilebilirlik şartlarının hepsini karşılıyorsa ancak o zaman patent tescili yapılabilir. Teknik karakteri haiz bir buluşun yenilik kriterine uygun olduğu tespit edildikten sonra sıra buluş basamağı incelemesine gelir. Yeni olduğu tespit edilen bir buluşun orijinal olduğu da aşıkardır. Ancak patent tescilinin yapılabilmesi için orijinal olmak yeterli değildir. Çünkü sadece yenilik kriteri kabul edilseydi her yenilik içeren buluşun patentlenmesi gerekecekti. Bu durumun içerdiği sakıncalar yüzünden, patent kanunlarının aradığı şekilde belli bir seviyeye ulaşmamış yaratıcı fikirler için faydalı model koruması gibi koruma sistemleri geliştirilmiştir²²⁴.

Buluşu gerçekleştiren kişi bakımından buluş basamağı patent korumasının kapısını açmak için bir anahtar gibi işlev görmektedir. Çünkü patent tescilinin yapılabilmesi için buluştaki orijinalliğin objektif bir şekilde belli bir seviyenin üstünde gerçekleşmiş ve o alanda önceden var olan ürünlere göre daha üstün bir seviyede ve belli bir kalitede olması aranmaktadır. Bu özelliği patentlenen ürünü diğer fikri yaratıcılık ürünlerinden ayırmaktadır. Dolayısıyla patent hukukunda patentlenecek buluşun nitelikli ve önemli sayılabilecek farklılıklar içermesi şart koşulmuştur. Patent tescili yapılacak bir buluşun içerdiği yeniliklerin tekniğin o ana kadar bilinen durumunu aşması beklenir²²⁵.

Buluşa dair yenilik incelemesi tekniğin patent başvurusu yapıldığı andaki fotoğrafını çeken nicel bir değerlendirme yapmaktayken; buluş basamağı incelemesinin buluşun niteliksel olarak değerlendirilmesini içerdiği söylenebilir. Bu bakımdan patent tescili

²²⁴ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf>;jsessionid=CAD964CBC7A28D7085A250D4133A208D (15 Eylül 2018), s.3.

²²⁵ Kayatekin, s. 41.

yapılacak bir buluşun patent başvuru tarihinde tekniğin bilinen durumuna dahil olmayan bir yenilik içermesi gereklidir²²⁶. Ek olarak patentlenecek buluşun içerdiği yeniliğin, sıradanlığı ve vasat bir çabayı aşacak şekilde nitelikli bir yenilik olması da gerekli görülmektedir²²⁷.

SMK madde 83/4 hükmünde yer verilen “uzman kişiye aşikâr olmama” kriteri kanun koyucunun ancak belli bir seviyeye ulaşmış bir yeniliği içeren buluşları korumayı öngördüğünü ifade etmektedir. Hükümden buluş basamağının, patent mevzuatı bakımından niteliksiz buluşları mevzuat dışında bırakan çok önemli bir kriter olduğu anlaşılmaktadır²²⁸. Bu kriter sayesinde yaratıcı kişilerin sıradanlığı aşmak için çaba göstermelerinin ve orijinal fikirler üretmelerinin teşvik edilmesi umulmaktadır. Aksinin kabulü sıradan fikirlerin buluş olarak patentlenmesine göz yummak ve pek çok haksızlığa yol açmak anlamına gelecektir²²⁹.

Buluş basamağı kriterinde en önemli husus buluşun gerçekleştirildiği teknik alanda yer alan ve tekniğin bilinen durumuna dahil olan tüm bilgileri haiz olduğu varsayılan uzmanın bu bilgileri kullanarak buluşu gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğinin ölçülmesidir. Eğer uzmanın mevcut bu bilgileri kullanarak buluşu gerçekleştirebileceği ispat edilirse buluş uzman için aşikâr kabul edilerek patent tescili yapılamayacaktır. Ancak uzmanın patent başvuru tarihine kadar dünyada mevcut olan tüm bilgilere sahip olmasına rağmen pratik olarak buluşu gerçekleştiremeyeceği anlaşılırsa buluşun aşikâr olmadığı dolayısıyla buluş basamağı kriterini sağladığı kabul edilebilecektir²³⁰.

Buluş basamağı değerlendirmesinde ki karmaşıklığın sebebi mevzuatta yer alan, bu değerlendirmenin tekniğin buluşun gerçekleştiği alandaki uzmanın gözünden yapılacağına dair düzenlemedir. Eğer uzman buluşun zaten bilinen bir şeyin benzeri olduğunu ortaya koyabilirse veya buluşa ait yenilikler bu uzman tarafından kolayca

---

²²⁶ Uğur Çolak, “Patent Hukukunda Buluşsal Adım İncelemesi”, Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.121.

²²⁷ Hamdi Yasaman, *Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku Fikir ve Sanat Eserleri Endüstriyel Tasarımlar Patentler ile İlgili Makaleler Mütalaalar Birlikçi Raporları*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2006, s.116.

²²⁸ Sarıca, s.24.

²²⁹ Sarıca, s.24.

²³⁰ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=CAD964CBC7A28D7085A250D4133A208D> (15 Eylül 2018), s.35.

anlaşılabiliriyorsa buluş basamağının olmadığı kabul edilmektedir²³¹. Buluş basamağının varlığı ancak buluşun ilgili olduğu teknik alandaki uzman tarafından tekniğin bilinen durumundan aşikâr bir şekilde çıkarılamaması halinde kabul edilir²³². Buluşun ilgili olduğu alandaki her uzman için sürpriz sayılan sonuçlar diğer patent verilebilirlik kriterlerini de sağlıyorsa patent hukuku açısından buluş olarak değerlendirilir.

Kanunda yer alan buluşun ilgili olduğu teknik alanda yer aldığı varsayılan uzman farazi bir kişidir. Buluş basamağı değerlendirmesini bir yerden başlatabilmek amacıyla uzman kişinin buluşun gerçekleştirildiği teknik alanda genel bilgiye sahip, tekniğin bilinen durumundaki her bilgiye ulaşabilen, rutin araştırma ve uygulamaları yapabilecek yetenekte olduğu varsayılır. Ancak tüm bu özelliklerine rağmen uzmanın buluş yapabilme yeteneğinden yoksun olduğu da kabul edilir. Buluş bu kıstaslara göre farazi olarak varsayılan uzmanın gözünden değerlendirilir²³³.

İşinin ehli olan uzmana göre aşikâr olmayan bir fikrin sıradan olamayacağı kabul edilmektedir. Uzmana aşikâr olmayan bir buluşun illaki çok karmaşık özellikleri olmasına gerek yoktur. Önemli olan buluşun hükümde ifade bulan haliyle işinin ehli sayılan bir uzmanın dahi öngöremediği bir çözüm içermesi halinde patent ile ödüllendirilmesidir. Buluş basamağı kriteri sayesinde sıradan, vasat buluşların ödüllendirilmesinin önü kesilerek, tekel hakkına konu olması engellenmektedir.

Buluş basamağı değerlendirmesi yapılırken objektif bir değerlendirme yapabilmek için öncelikle bir referans noktası belirlenmesi gereklidir. Buluşun ilgili olduğu teknik alandaki buluşa en yakın durumun tespit edilmesiyle bir başlangıç noktası belirlenmiş olur. Farazi uzman kişinin başlangıç noktasında yer alan tüm bilgilere dayanarak çok az bir çabayla buluşu ortaya koyabileceği ispat edilirse buluş basamağı koşulunun sağlanmadığı kabul edilir²³⁴.

---

²³¹ İlhami Güneş, *Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu ve 6102 Sayılı Ticaret Kanunu Hükümleri Işığında*, Ankara: Seçkin, Mart 2017. s.63.

²³² Keskin, s.44.

²³³ Tekinalp ve Çamoğlu, s.137.

²³⁴ Hamdi Yasaman, *Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku Fikir ve Sanat Eserleri Endüstriyel Tasarımlar Patentler ile İlgili Makaleler Mütalaalar Bilirkişi Raporları Cilt II*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012, s.182.

İçerdiği subjektif unsurlar buluş basamağını değerlendirmeyi güçleştirmekte ve karmaşık bulunmasına sebep olmaktadır. Buluş basamağı değerlendirmesinde objektif kriterler belirlenmesi bu yüzden çok önem taşımaktadır²³⁵. Buluş basamağının değerlendirilmesi ülkeden ülkeye de farklılık gösterebilir. Kanun koyucular ülkelerinin şartlarına ve hedeflerine göre düşük veya yüksek buluş basamağı standardı belirleyebilirler. Bu farkın temel sebebi ülkelerin bir yandan teknolojik gelişmeleri teşvik etmek istemeleri diğer yandansa serbest rekabet koşullarıyla uyumlanmak için denge sağlamaya çalışmalarıdır²³⁶. Kanun koyucular kendi ülkelerinin ekonomik ve sosyal hedeflerine uygun bir buluş basamağı kriteri belirleyebilir ve tercih ettikleri seviyeye göre de farklı neticeler elde ederler.

Buluş basamağının hangi seviyede belirleneceği yasal düzenlemenin yapıldığı ülkenin teknolojik ve ekonomik beklentileri ile yakından ilgilidir. Örneğin; buluş basamağının çok düşük belirlenmesi ile patentlenen bilgilerin geniş bir çerçevede buluş yapan kişinin tekeline bırakılmasına yol açılır. Bu durumda bu çerçevenin içerisinde kalan bilgilerden kamunun serbestçe yararlanması mümkün olmayacağı için bu bilgiler kullanılarak araştırma yapılması engellenmiş olur. Eğer buluş basamağı değerlendirme kriteri çok yüksek tutulursa bu seferde bu kriterleri sağlamak ve yasal korumadan faydalanmak çok kolay olmayacaktır²³⁷.

Buluş basamağı seviyesinin tespiti ülkelerin hedeflerinden de etkilemektedir. Ürünlerini dünyanın her yerine ulaştırmak isteyen gelişmiş bir ülkenin buluş basamağı kriteri ile teknoloji transferi yapmadan gelişmesi mümkün olmayan gelişmekte olan bir ülkenin buluş basamağı kriterinin seviyesi aynı olmayacaktır. Ayrıca buluş basamağının çok yüksek bir seviyede belirlenmesi halinde bu seviyenin altında kalan buluşlar patent koruması dışında kalacaklarından pek çok fikri ürünün hak ihlaline uğraması mümkün hale gelecektir. Böyle bir durumda patent koruması dışında kalan nitelikli fikri ürünler için faydalı model koruması gibi farklı koruma sistemleri geliştirilerek haklarının korunması önem arz etmektedir²³⁸.

---

²³⁵ Uğur Çolak, “Patent Hukukunda Buluşsal Adım İncelemesi”, Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.119.

²³⁶ Sarıca, s.25.

²³⁷ Sarıca, s.48.

²³⁸ Sarıca, s.48.

İhtira Beratı Kanunu dönemin özelliğine uygun olarak patent verilebilirlik kriteri olarak yenilik ve sanayiye uygulanabilir olmayı kabul etmekte ve buluş basamağı kriterine değinmemekteydi. Türk patent hukukunda buluş basamağı bir patent verilebilirlik şartı olarak ilk kez mülga PatKHK'da "*teknğin bilinen durumunun aşılması*" olarak yer almıştır. SMK kabul edilirken uluslararası literatüre uygun olarak "*buluş basamağı*" kavramı kullanılmış ve uluslararası mevzuatla büyük bir uyum yakalanmıştır²³⁹. EPC madde 52²⁴⁰ ve 56²⁴¹, TRIPS Anlaşması madde 27²⁴² buluş basamağı kriterinin uluslararası hukuktaki kaynaklarıdır²⁴³.

SMK madde 83/4 hükmüne göre tekniğin bilinen durumu dikkate alındığında buluşun yer aldığı teknik alandaki uzmana göre aşikâr olmaması halinde buluşun buluş basamağı içerdiği kabul edilmelidir. Hükümde yer alan tekniğin bilinen durumu ifadesi yenilik araştırması sırasında göz önüne alınan dünyadaki tüm bilgilerin kapsamı içerisinde kalmaktadır.

Şöyle ki buluş basamağı değerlendirmesinde ifade edilen tekniğin bilinen durumu, yenilik incelemesinde kullanılan verileri ifade etmesine rağmen yenilik incelemesinde olduğu gibi patent başvurusu tarihinde veya bu tarihten sonra yayımlanmış olan ve patent başvurusu tarihinden önceki tarihli ulusal patent ve faydalı model başvurularının ilk içeriklerini kapsamamaktadır. Aynı konuda ikinci kez patent tescili yapılmasını önlemek için yenilik incelemesinde tekniğe dahil edilen bu bilgiler buluş basamağı incelemesinde yararlanılan farazi uzmanın kamuya açık olmayan bu bilgilere erişmesinin mümkün olmaması nedeniyle tekniğin bilinen durumundan dışlanmıştır²⁴⁴.

SMK'da buluş basamağı incelemesinin nasıl yapılacağına dair bir bilgi bulunmamasına rağmen kanunun gerekçesinde buluş basamağının tespiti için önceden

---

²³⁹ Sarıca, s.30.

²⁴⁰ EPC madde 52 "Avrupa Patentleri sanayide uygulanabilen, yeni ve bir buluş basamağını içeren herhangi bir buluş için verilir."

²⁴¹ EPC madde 56 "Buluş, ilgili olduğu teknik alandaki bir uzman tarafından, tekniğin bilinen durumu dikkate alınarak kolay bir şekilde çıkarılamıyorsa buluş basamağını içerir."

²⁴² TRIPS madde 27 "Patentler, yeni olmaları, yaratıcı bir adım, bir buluş basamağı içermeleri ve sanayide uygulanabilmeleri koşuluyla, teknolojinin her alanında, ürünlerle veya usullerle ilgili her türlü buluş için verilebilecektir."

²⁴³ Şehirli, *Patent Hakkının Korunması*, s.11.

²⁴⁴ 6769 sayılı SMK madde 83/5

genel bir ölçü verilemeyeceği için, incelemenin nasıl yapılacağına uygulama ve mahkeme kararları ile ortaya konulabileceği ifade edilmiştir²⁴⁵.

2.4.1. Buluş Basamağı Kavramı

1474 tarihli Venedik Kanunu’da “yaratıcılık” olarak edilen buluş basamağı kavramı EPC’de “*inventive step*” olarak ifade edilmiştir²⁴⁶. Buluşsal bir faaliyeti ifade etmek için İngiliz Patent Kanunu “*buluş basamağı*”, Alman Patent Kanunu “*buluşçu bir faaliyete dayanma*”, ABD Patent Kanunu ise “*önceki tekniğe göre bilinmeyen bir gelişme kaydetme*” ifadelerini kullanmıştır²⁴⁷. Türk patent hukukunda ise Mülga PatKHK’de “*teknik bilinen durumunu aşan*” ibaresine yer verilmiştir. Yasal düzenlemeye rağmen öğretilerde EPC’de yer alan “*inventive step*” terimi karşılayacak şekilde “*buluş basamağı*” ve “*buluş adımı*”, “*buluşsal adım*” terimleri kullanılmıştır²⁴⁸. SMK’da ise uluslararası anlaşmalarla uyum sağlanacak şekilde madde 82/1’de “*buluş basamağı*” ifadesine yer verilmiştir²⁴⁹.

Buluş basamağı kavramı sübjektif değerlendirme riski içerdiği için muğlak bir kavram olarak değerlendirilebilir. Bu muğlaklığın sebeplerinden biri de buluş basamağı değerlendirmesi her buluşun kendi özelliklerine has bir şekilde yapılması gerekliliğidir²⁵⁰. Dolayısıyla her somut olayı kendi koşulları içerisinde değerlendirmek buluş basamağı kavramına değişik anlamlar yükleyebilmektedir.

Buluş basamağı kriteri lafzi olarak buluşun öncekilere göre daha üstün bir seviyede yenilik içermesini ifade ediyor gibi görünse de esasen ilgili kanun hükmünden anlaşılacağı gibi buluşun ilgili alandaki uzmana aşikâr gelmemesi de gerekmektedir²⁵¹. Patent hukukunda sübjektif değerlendirmelere yer yoktur. Buluş basamağı kriterinin

²⁴⁵ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=E8D8D6155E50D53EAE4F8A086216A114> (15 Eylül 2018), s.35.

²⁴⁶ Uğur Çolak, “Patent Hukukunda Buluşsal Adım İncelemesi”, Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.120.

²⁴⁷ Şehirli, *Patent Hakkının Korunması*, s.11.

²⁴⁸ Uğur Çolak, “Patent Hukukunda Buluşsal Adım İncelemesi”, Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.121.

²⁴⁹ Kayatekin, s. 41.

²⁵⁰ Uğur Çolak, “Patent Hukukunda Buluşsal Adım İncelemesi”, Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.120.

²⁵¹ Güneş, *Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu ve 6102 Sayılı Ticaret Kanunu Hüükümleri Işığında*, s.63.

uzman olarak tanımlanan bir insanın gözünden değerlendirme subjektif değerlendirme riski içerse de kanun koyucu ilgili hükmün içerisinde değerlendirmenin objektif olarak yapılabilmesi için gerekli genel koşulları da belirlemiştir.

Buna göre buluş basamağı değerlendirmesini yapacak uzman buluşun ilgili olduğu teknik alanda yer almalıdır. Ayrıca değerlendirmenin objektif olabilmesi için uzmanın tekniğin bilinen durumunu ölçü olarak alması öngörülmüştür. Kanun koyucunun gösterdiği yola rağmen buluş basamağı değerlendirmesinin subjektif niteliği olduğu öne sürülebilir. Bu durumda son sözü söylemek üzere mahkemelerin yapacağı buluş basamağı incelemesi ile tüm şüpheler ortadan kaldırılacaktır²⁵².

2.4.2. Buluş Basamağı İncelemesi

Buluş basamağı incelemesi için kullanılacak veriler yenilik incelemesinde kullanılanlarla aynıdır. Buna göre inceleme sırasında tekniğin bilinen durumuna dahil olan tüm bilgileri göz önüne almak gerekir. Ancak yenilik incelemesine dahil edilen, buluş için yapılan patent başvurusu tarihinde veya bu tarihten sonra yayımlanmış olan ve buluşun patent başvuru tarihinden önceki tarihli ulusal patent ve faydalı model başvurularının ilk içerikleri, uzmanın kamuya açılmamış bilgilere erişmesi mümkün olmadığı için tekniğin bilinen durumundan dışlanmaktadır.

Buluş basamağı incelemesinin nasıl yapılması gerektiğine dair farklı sistemler öngörülmüştür. Örneğin; ABD’de “*Graham Factors*” ve “*teaching-suggestion-motivation*” adı verilen testler, İngiltere’de “*Windsurfing-Pozzoli*” ve “*obvioustoty*” (deneneceği aşikârı) testleri kullanılmaktadır. Buluş basamağı incelemesinin sağlıklı ve objektif bir şekilde yapılabilmesi için kıta Avrupası hukuk sistemleri ve EPO tarafından problem-çözüm (problem and solution) yaklaşımından faydalanılması genel kabul görmüştür²⁵³.

Problem-çözüm yaklaşımı üç ana adımda tamamlanan bir inceleme sürecini içermektedir. Buna göre;

²⁵² *Sinai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=E8D8D6155E50D53EAE4F8A086216A114> (15 Eylül 2018), s.35.

²⁵³ Uğur Çolak, “Patent Hukukunda Buluşsal Adım İncelemesi”, Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.122.

- 1) Öncelikle buluşa en yakın tekniğin bilinen durumu belirlenmelidir;
- 2) Daha sonra buluşun çözdüğü teknik problemin ne olduğu objektif bir şekilde ortaya konulmalıdır;
- 3) Son olarak ortaya konulan problemten ve tekniğin buluşa en yakın bilinen durumundan yola çıkan uzman için buluşun aşikâr olup olmadığının tespit edilebileceği öngörülmektedir²⁵⁴. Burada referansın tespitinin ve farazi uzmanın niteliklerinin belirlenmesinin objektif olması alınacak sonucun da objektif olmasını sağlayacak hususlardır.

Buluş basamağının tespiti için yapılan söz konusu inceleme yenilik kriterini sağladığı anlaşılan bir buluşun sahip olduğu orijinalliğin seviyesini ortaya koymak üzere yapılmaktadır. Orijinalliğin belli bir seviyenin üzerinde olması halinde buluşun buluş basamağı içerdiği kabul edilir²⁵⁵. Buluş basamağı değerlendirmesi her bir buluşun ilgili olduğu teknik alana göre ve buluşun niteliklerine göre yapılabileceği için her bir buluşun değerlendirilmesi kendine özgü olacaktır²⁵⁶.

Buluş basamağı incelemesi tekniğin bilinen durumuna dahil bilgiler kapsamında yapılır. İnceleme buluşun ilgili olduğu teknik alan baz alınarak yapılır. Patent başvuru tarihine kadar olan bilgiler farazi uzmanın gözünden değerlendirilir. İnceleme sırasında uzmanın bu bilgi havuzundan yola çıkarak tekniğin “buluşa en yakın” olan durumunu tespit ederek buradan hareketle buluşa ulaşım ulaşılamayacağı araştırılır. Uzmanın bu bilgilerden yola çıkarak buluşu kolay bir şekilde gerçekleştirememesi EPC madde 56 hükmünde de yer aldığı gibi buluş basamağının var olduğunu gösterecektir.

Buluş tekniğin bilinen durumu ile karşılaştırılırken buluşun tamamını içeren genel bir değerlendirme yapılır. Buluşun herhangi bir bölümü ya da parçası buluşun bütününden ayrılarak, ayrıca bu parça inceleme konusu yapılamaz. Aksinin kabulü halinde hemen her buluşun tekniğin bilinen durumuna dahil olması veya buluş basamağı kriterini aşmakta zorlanması söz konusu olabilirdi. Buluşun parçalarının tekniğin bilinen

---

²⁵⁴ Patent İnceleme Kılavuzu,

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/EDAD1D29-D2CB-4F2E-BE4C-F1AD15F8E44C.pdf> (15 Eylül 2018), s.36.

²⁵⁵ Keskin, s.44.

²⁵⁶ Hamdi Yasaman, *Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku Fikir ve Sanat Eserleri Endüstriyel Tasarımlar Patentler ile İlgili Makaleler Mütalaalar Bilirkişi Raporları Cilt II*, s.182.

durumuna dahil olması olasıdır ancak bunların hangi kombinasyonla bir araya getirildikleri başka deyişle parçaların bir araya getirilişinin aşikâr olup olmadığı buluş basamağının nasıl değerlendirileceği hususunda belirleyicidir²⁵⁷.

Aşikâr parçaların bir araya getirilmesiyle yeni bir teknik sonuç ortaya konulabiliyorsa parçaların aşikâr olması dikkate alınmayarak buluş basamağı değerlendirmesi ortaya çıkan sonuç bakımından yapılır. Örneğin; parçalara ayrılabilen bir buluşun bir parçasının uzmana aşikâr gelmesi halinde tüm buluşun sakatlanması kabul edilmeyecektir²⁵⁸. Ayrıca buluş basamağı incelemesinde buluşun uzmana aşikâr geldiği tespiti yapıldığında bu durumun tekniğin bilinen durumuna dahil bilgilerden hangisine atfedildiği de belirtilmelidir. Örneğin; aşikâr olması bir kullanımdan dolayı yoksa bir belgeden dolayı ortaya çıkıyor bunun da açıklanması gereklidir.

2.4.3. Tekniğin Bilinen Durumunun Aşılması

Buluşun ilgili olduğu teknik alanda yer aldığı varsayılan farazi uzmanın, tekniğin bilinen durumundan yararlanarak buluşun çözdüğü teknik problemi çözebileceği ve buluş kapsamında yer alan bir sonuca ulaşabileceği anlaşılırsa; buluşun uzmana aşikâr olduğu bu sebeple buluşun tekniğin bilinen durumunu aşmadığı ve buluş basamağı içermediği kabul edilir. Dolayısıyla uzmanın işini yaparken rutin olarak ortaya koyabileceği iyileştirmeleri aşacak seviyeye ulaşmış olan bir ürünün uzmana aşikâr olmadığının objektif olarak ortaya konulması halinde patent tescili yapılabilecektir²⁵⁹.

Aşikârlık uzmanın rutin çalışması sırasında mevcut bilgi ve tecrübesi dahilinde önüne gelebilecek bir problem için öngörebileceği çözümler olarak ifade edilebilir. Aşikâr olduğu kabul edilen bir çözüm için uzmanın önüne gelen problemi çözmek için bilgisi ve tecrübesi dışında özel bir yaratıcı faaliyette bulunmamış olduğu kabul edilir. Yani uzmanın bulduğu çözümün özel bir yaratıcılık içermediği ve onun yaptığı işin doğal bir sonucu olarak ortaya çıktığı kabul edilir. Bu durumsa ortaya çıkan çözümün tekniğin bilinen durumunu aşacak bir yenilik içermediğini gösterir.

---

²⁵⁷ Oruçoğlu, s.79.

²⁵⁸ Patent İnceleme Kılavuzu,

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/EDAD1D29-D2CB-4F2E-BE4C-F1AD15F8E44C.pdf> (15 Eylül 2018), s.35.

²⁵⁹ Uğur Çolak, "Patent Hukukunda Buluşsal Adım İncelemesi", Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.119.

Uzmanın buluşu gerçekleştiren kişi ile aynı teknik problemle karşılaşması halinde sahip olduğu bilgi ve tecrübeyle buluşa ulaşma olasılığının derecesi buluş basamağının varlığına delil oluşturmaktadır denilebilir. Buluşa en yakın bilgiden yola çıkan uzmanın buluşu gerçekleştiren kişi ile aynı sonuca ulaşip ulaşamayacağı değerlendirilirken; buluşa ulaşırdı denilebiliyorsa bu kanaat buluş basamağının olmadığına, buluşa ulaşamazdı denilebiliyorsa ise buluş basamağının olduğuna delil olarak kabul edilecektir. Ancak sadece karmaşık buluşlarda makul, rasyonel bir başarı beklentisi yeterli görülmekte ve kesin olarak uzmanın bu sonuca ulaşabileceği yönünde bir beklenti şart koşulmamaktadır²⁶⁰. Örneğin; farazi uzmanın mikrobiyolojik bir ürüne dair karmaşık bir konudaki buluşu gerçekleştirebileceğine rasyonel bir şekilde kanaat getirilmesi halinde buluş basamağının olduğu kabul edilebilecektir.

Patent tescili yapılacak buluşun ilgili olduğu teknik alanda bir ilerlemeye yol açması beklenilir. Başka bir deyişle buluş basamağı incelemesinde buluşun teknik niteliği ilgili olduğu alandaki teknik seviyeye göre derecelendirilir ve eğer bu seviyeden daha üstün ise patent tescili yapılır²⁶¹. İnceleme sırasında ölçü olarak buluşun ilgili olduğu teknik alandaki uzmanın bilgi seviyesi göz önünde tutulur. Bu sebeple patent belgesi bu uzmana göre aşikâr olmayan buluşlara özgülenmiştir²⁶².

2.4.4. Uzman

Buluş basamağı değerlendirmesi buluşun yapıldığı teknik alanda yer alan uzmanın gözünden yapılır. EPC madde 56 hükmünün tercümesinin SMK'da yer aldığı şekliyle buluşun ilgili olduğu teknik alanda yer alan bir uzman tarafından, tekniğin bilinen durumu dikkate alınarak kolay bir şekilde çıkarılamaması halinde buluş basamağından bahsedilebilir²⁶³. Söz konusu uzman farazi bir kişidir. Uzman buluş basamağı değerlendirmesinin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için kanunen belirlenmiş bir başlangıç noktası olarak varsayılabılır. Buluşun aşikâr olup olmadığı yani tekniğin bilinen durumu karşısındaki seviyesi uzmanın gözünden değerlendirileceği için

---

²⁶⁰ Patent İnceleme Kılavuzu,

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/EDAD1D29-D2CB-4F2E-BE4C-F1AD15F8E44C.pdf> (15 Eylül 2018), s.37.

²⁶¹ Güneş, *Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları*, s.42.

²⁶² Uğur Çolak, "Patent Hukukunda Buluşsal Adım İncelemesi", Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.121.

²⁶³ Uğur Çolak, "Patent Hukukunda Buluşsal Adım İncelemesi", Tekin Memiş (Ed.), *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012*, Ankara: 2013, s.121.

uzmanın kim olduğunun yani uzmanın niteliklerinin tespiti önem taşımaktadır. Buluş basamağı incelemesinin objektif sonuç vermesi için uzmanın en doğru şekilde belirlenmesi önem arz etmektedir.

Hükümde geçen “*teknik alandaki uzman*” kavramı ile ifade edilen, incelemeye konu olan buluşun yer aldığı teknik alanda genel bilgiye sahip bir kişidir. Bu kişi tekniğin bilinen durumundaki her şeye erişebilen, rutin araştırma ve uygulamaları yapabilme kapasitesine sahip olmasına rağmen buluş yapma yeteneği olmayan dikkatli bir uygulayıcı olarak tarif edilebilir²⁶⁴. Eğer uzman sahip olduğu tüm bu bilgilere rağmen buluşu gerçekleştiriyorsa buluş basamağı kriterinin sağlandığı kabul edilir²⁶⁵. Bu sebeple öncelikle buluşun ilgili olduğu alanın tespit edilerek bu alandaki uzmanın kim olduğu belirlenmelidir. Uzman buluşun ilgili olduğu bu alana göre tespit edilir. Böyle bir kabul özellikle takım çalışması gerektiren alanlarda uzmanı tek bir kişi olarak değil de işin gereğine uygun birden fazla kişiden oluşan bir grup olarak değerlendirmeyi gerekli kılar. Bu kabul sayesinde örneğin; medikal cihaz ile ilgili bir başvuru için uzman belirlenirken bilim adamlarından oluşan bir topluluk uzman olarak öngörülebilecekken; başka bir konuda tek bir mühendis uzman olarak kabul edilebilecektir.

Buluşu gerçekleştiren kişinin bilgisine, deneyimine, yaratıcılık gücüne bir ölçü getirmek mümkün değildir. Buluşu gerçekleştiren kişi çok iyi eğitilmiş gibi buluşu tesadüfen ortaya çıkarmış biri de olabilir. Her buluş kendisini gerçekleştiren kişi için çok değerli olmalıdır. Dolayısıyla buluşun patentlenebilir seviyede olup olmadığını buluşu yapan kişinin gözünden değerlendirmek mümkün değildir. O yüzden buluşu gerçekleştiren kişi yerine o alanda yer alan farazi, belli nitelikleri olduğu varsayılan bir uzmanın gözünden objektif kriterlere göre buluşun tekniğe yaptığı katkının seviyesi rasyonel olarak belirlenmelidir. Ayrıca buluş basamağı incelemesini yapan uzmanlarda uygulama deneyimi olmayabileceğinden farazi bir uzman yaratılması değerlendirmenin güvenilirliğini sağlamaktadır. Diğer bir deyişle

---

²⁶⁴ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gereke ve Madde Gerekeçleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf>;jsessionid=E8D8D6155E50D53EAE4F8A086216A114 (15 Eylül 2018), s.35.

²⁶⁵ Güneş, *Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Sınai Mülkiyet Hakları ve Cezai Koruma*, s.81.

farazi uzmanın gözünden yapılan inceleme buluş basamağı incelemesinin objektif olabilmesi için gereklidir denilebilir.

Uzman buluşun yer aldığı teknik alanda var olduğu farazi olarak kabul edilen bir kişidir. Bu kişinin patent başvurusunun yapıldığı tarihe kadar mevcut olan tekniğin bilinen durumuna dahil tüm bilgilere sahip olduğu ancak buluşu gerçekleştirecek seviyede yaratıcılık gücüne sahip olmadığı kabul edilmektedir. Buluş basamağı incelemesinde SMK madde 83/5'te yer alan istisna hariç tüm bu bilgilere sahip ve mesleğinde belli bir deneyimi olan bir uzmanın buluşu pratik bir şekilde gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği değerlendirilir²⁶⁶.

Mesleki deneyime sahip yani sadece teorik değil uygulama bilgisine de bulunduğu varsayılan uzmanın; buluş basamağı incelemesine tabi olan buluşun patent başvuru tarihine kadar olan tüm tekniğin bilinen durumuna dahil bilgilere vakıf olduğu ve patent başvurusundan sonra ortaya çıkan yeni bilgileri bilmediği, gelişmelerden haberdar olmadığı varsayılır. Buna göre uzman buluşu değerlendirirken patent başvurusunun yapıldığı tarihi baz alarak bu tarihten önceki tekniğin bilinen durumuna göre bir değerlendirme yapacaktır.

Tekniğin bilinen durumuna hâkim, mesleki deneyimi haiz bir uzmanın göstereceği rutin bir çabayı aşan bir faaliyet sonucu ortaya çıktığı anlaşılan buluşun buluş basamağı kriterini sağladığı kabul edilir²⁶⁷. Buluş basamağı değerlendirmesinin objektifliği incelemeyi yapanın uzmanın değil de buluşun ilgili olduğu teknik alanda yer alan uzmanın gözünden yapılarak sağlanmış olur. Uzmanın haiz olması gereken nitelikler tespit edildikten ve buluşun çözüm getirdiği teknik problem tam olarak ortaya konulduktan sonra aşikârlık değerlendirmesi yapılabilecektir. Böylece mevcut koşullarda buluşun getirdiği çözümün aynı teknik problemi çözmesi istenen farazi uzmana aşikâr olup olmadığı tespit edilebilir. Bu aşamada yapılacak incelemenin objektif bir nitelik taşıdığı kabul edilse de bir uyuşmazlık halinde bu değerlendirmenin mahkemeler tarafından yeniden yapılması gerekecektir²⁶⁸.

---

²⁶⁶ Oruçoğlu, s.80.

²⁶⁷ Hamdi Yasaman, *Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku Fikir ve Sanat Eserleri Endüstriyel Tasarımlar Patentler ile İlgili Makaleler Mütalaalar Bilirkişi Raporları*, s.137.

²⁶⁸ Öztürk, s.263.

2.4.5. Buluş Basamağı İncelemesinde Dikkate Alınan Bazı Kriterler

Buluşun buluş basamağını aşip aşmadığı farazi bir uzmanın gözünden incelendiği için sübjektif değerlendirme riskini içermektedir. Sübjektif niteliğin aşılarak mümkün olduğunca objektif bir neticeye ulaşabilmek için buluş basamağı incelemesi sırasında sistematik bir sürecin izlenmesi öngörülmüştür. Bu alanda yer alan problem-çözüm yöntemi uluslararası camiada genel kabul görmüş olmasına rağmen buluş basamağı incelemesini kolaylaştırmak için birtakım ek kriterlerin sağlanması da aranmaktadır.

Söz konusu ek kriterlerin sağlanmış olması buluş basamağının varlığı yolunda kuvvetli bir gösterge olarak kabul edilmektedir. Bunlar buluş basamağı değerlendirmesi sırasında kesin bir sonuca varılamayan hallerde yardımcı birer ek emare olarak ve inceleme sonunda ulaşılan görüşü desteklemek üzere birer yardımcı unsur olarak kullanılırlar. Esasen ikincil gösterge, ek emare veya ek kriterler olarak anılan hususlar, buluş basamağı incelemesinde buluşun uzman için aşikâr olup olmayacağı hususunu değerlendirmede yardımcı olmaktadır²⁶⁹.

Ancak sadece emareleri değerlendirilerek verilecek kararın buluş basamağı incelemesinin yerini alması mümkün değildir. Emareler buluş basamağı değerlendirmesinde ulaşılan sonucu güçlendirmek için kullanılırlar. Dolayısıyla buluş basamağı incelemesinin objektif olarak sonuç vereceğinden şüpheye düşüldüğü durumlarda ek kriterlerden faydalanılarak incelemenin sonucunun sağlıklı bir şekilde ortaya konulması sağlanır.

2.4.5.1. Tekniğin Bilinen Durumunda Bir İlerleme Sağlaması

Patent tescili yapılabilmesi için buluşun teknik bir probleme yönelik yeni ve orijinal bir çözüm getirmesi gereklidir. Buluşun getirdiği çözümün öncekilere göre yeni olması ve bunları aşacak seviyede bir orijinallik içermesi beklenilir. Ancak çözümün her zaman teknik bir ilerleme şeklinde bulunması mümkün olmadığı için illaki teknik bir ilerleme şeklinde ortaya çıkmasının beklenmesi doğru olmayacaktır. Bu sebeple bir buluşta tekniğin bilinen durumunda ilerleme sağlayacak teknik bir gelişmenin

---

²⁶⁹ Öztürk, s.313.

bulunmaması halinde illaki buluş basamağı kriterinin sağlanmadığı iddiası kabul edilmeyecektir.

Çünkü aksinin kabulü halinde yeni bir usul veya alternatif bir ürün teknik ilerleme taşımadığı gerekçesiyle patentlenemeyecektir²⁷⁰. Dolayısıyla karışıklığa sebep olmamak için genel olarak buluşun tekniğin bilinen durumunda gerçekten bir gelişme sağlayıp sağlamadığına bakılır. Tekniğin bilinen durumunda bir ilerleme sağlanması halinde bu emare buluş basamağının varlığına dair bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

2.4.5.2. Uzun Süredir Çözülmeyen Bir Probleme Çözüm Getirmesi

Uzun süredir çözülmesi mümkün olmayan teknik bir problemin buluş sayesinde çözülmesi halinde buluşun buluş basamağını haiz olduğu yönünde en kuvvetli emarenin varlığından bahsedilebilir. Uzun süredir devam eden bir problemin varlığı bu sorunu çözmek üzere gayret eden insanlara da delalet ettiği için problemin buluş gerçekleştirilene kadar bir başkası tarafından çözülememiş olması buluş lehine değerlendirme yapmayı gerekli kılacaktır²⁷¹. Aşikâr olsaydı başkası tarafından bulunurdu inancı buluşun orijinal ve daha öncekilerden üstün bir yenilik getirdiği görüşünü desteklemektedir.

Gene de salt uzun süredir çözülmesi mümkün görülmeyen bir problemin varlığı tek başına buluş basamağının aşıldığı anlamına geliyor olarak kabul edilemeyecek ancak, bir ek gösterge olarak dikkate alınabilecektir. Bu sebeple söz konusu kriter ancak somut olaya göre ihtiyaca binaen kullanılabilir. İhtiyacın uzun süredir devam etmesi nedeniyle buluşun ticari başarı kazanması ve ticari başarı kriterini sağlanması da mümkün hale gelecektir denilebilir.

2.4.5.3. Ticari Başarı

Buluşun ticari başarısı buluş basamağının varlığını kuvvetlendiren ek göstergelerden biridir. Buluşu gerçekleştiren kişi ekonomik değeri olan bir buluş ortaya çıkarmak istese de esasen, en başında buluşun ticari açıdan başarılı olup olamayacağını tespit

²⁷⁰ Güneş, *Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları*, s.42.

²⁷¹ Öztürk, s.320.

etmek her zaman mümkün olamayabilir. Dolayısıyla ticari başarı kriteri buluşun patent tescili sonrasında açılacak hükümsüzlük davalarında kullanılacak bir emare olarak kabul edilebilir. Ayrıca ticari başarının kaynağı satış ve pazarlama teknikleri gibi farklı sebepler de olabilir. Ticari başarı buluştan dolayı ortaya çıkmışsa ancak uzun süredir devam eden teknik bir problemi çözmüş olması halinde buluşun öncelilere nazaran daha üstün bir yenilik getirdiği kabul edilmektedir²⁷².

Buluşun ticari başarısı esasen eğer önceden bilinseydi uygulanabileceğine dair kuvvetli bir delil olarak bir ek gösterge olarak ortaya çıkmaktadır²⁷³. Çünkü, ticaretle uğraşan kişiler toplumda bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan alanları fırsat olarak görmekte ve ticari başarı sağlayacak, ekonomik değeri olan ürünleri, usulleri takip etmektedirler. Buluşun ortaya koymuş olduğu yeniliğin önceden bilinmesi halinde zaten uygulanmış olacağı varsayıldığından; bu durum buluşun daha öncü ve ilerici bir yenilik içerdiğine delil olarak kabul edilebilir²⁷⁴.

2.4.5.4. Diğer Ek Kriterler

Yukarıda sayılanlara ek olarak bir buluşun buluş basamağını haiz olduğuna dair kanıtları güçlendirmek için kullanılacak göstergelerden bazıları şunlardır:

- Rakipler tarafından taklit edilmesi,
- Yeni ve beklenmeyen bir sonuç doğurması,
- Buluşun uzmanlar bakımından sürpriz bir sonuç ortaya koyması,
- Ekonomik bakımdan avantajlı olması,
- Buluşun uzun süreli ve masraflı çabaların bir sonucu olması,
- Buluşun ilgili olduğu teknik alanda yer alan bir ön yargının buluş ile çürütülmesi,
- Buluşun önemli bir ihtiyacı gidermesi,
- Verimi artırması,

---

²⁷² Öztürk, s.317.

²⁷³ Oruçoğlu, s.84.

²⁷⁴ Atalay Berk Damgacıoğlu, "Patent Sistemlerinde Buluş Basamağı Kriterinin Değerlendirilmesi", *TPE Uzmanlık Tezi*, Ankara, 2011, s.39.

-Üretim maliyetlerini düşürmesi²⁷⁵.

2.5. Sanayiye Uygulanabilir Olma

EPC madde 52/1 hükmüyle uyumlu bir düzenleme içeren SMK madde 82/1 hükmüne göre teknolojinin herhangi bir alanında gerçekleştirilen bir buluş yeni olmasının, buluş basamağı içermesinin yanı sıra ancak sanayiye uygulanabilir nitelikteyse patent tescili yapılabilecektir. Mülga PatKHK'da da diğer şartların yanı sıra bir buluşun patentlenebilmesi için sanayiye uygulanabilir olmasını aramaktaydı²⁷⁶.

EPC madde 57'den tercüme edildiği şekliyle SMK 83. maddenin 6. fıkrasına göre bir buluşun sanayiye uygulanabilir olarak kabul edilebilmesi için tarım dâhil sanayinin herhangi bir dalında üretilebilir veya kullanılabilir nitelikte olması gereklidir. Sanayiye uygulanabilir olma şartı pek çok ülke mevzuatında ve onlara kaynaklık eden uluslararası anlaşmalarda da düzenlenmiştir²⁷⁷. Örneğin; TRIPS madde 27, Strasburg Antlaşması madde 3 ve PCT madde 33 hükümlerindeki tanıma göre de bir buluş tarım dahil sanayinin herhangi bir alanında üretilebiliyor veya kullanılabiliyorsa sanayiye uygulanabiliyor kabul edilecektir²⁷⁸.

Patent hukuku sisteminin temeli olarak varsayılan Paris Anlaşması madde 1/3 hükmü sanayide uygulanabilirliğin sadece sanayi ve ticarete özgülenecek şekilde dar yorumlanmaması gerektiği hususunu düzenlemiştir²⁷⁹. Bir buluşun sanayi kavramı içerisinde değerlendirilebilmesi için illa makinelerle ilgili bir işlevi olması şart değildir²⁸⁰. Buluşun patent verilebilirlik şartlarını sağlaması için sanayide kullanılan bir araç olması ya da sanayide elde edilebilmesi yeterli ve gereklidir²⁸¹. Buna göre sanayi kavramının kapsamı geniş bir şekilde ele alınmalıdır²⁸². Dolayısıyla mevzuatta

---

²⁷⁵ Ali Necip Ortan, *İşçi Buluşları*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, s.72.

²⁷⁶ Güneş, *Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları*, s.42.

²⁷⁷ Sezgin Huysal, s.131.

²⁷⁸ Özçelik, s.76.

²⁷⁹ Ortan, *Avrupa Patent Sistemi Cilt II*, s.312.

²⁸⁰ Sezgin Huysal, s.134.

²⁸¹ Ali Sait Yüksel, *Patent ve Lisans (Patent, Marka, Know-how) Sözleşmesi Hukuku*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını, 1989, s.26.

²⁸² Keskin, s.44.

yer alan “tarım dahil” ibaresi sadece bir örnek niteliği taşımaktadır, sanayiye uygulanabilir olma şartı özel olarak bazı sanayi dallarına özgülenmemiştir²⁸³.

Bir buluşun sanayiye uygulanabilmesi patent hukukunun nihai amacına yönelik bir gereklilik olarak değerlendirilebilir²⁸⁴. Her ne kadar mükemmel olursa olsun soyut bir düşünce olarak kalan ve uygulanması mümkün olmayan veya her uygulanışı farklı sonuçlara götüren bir buluş patent hukukunun aradığı niteliklere sahip değildir. Hakkın yerini bulması için “sanayiye uygulanabilir olma” ifadesinin içerdiği anlam doğru olarak tespit edilmelidir²⁸⁵. Buna göre kanunun aradığı diğer şartları gerçekleştirerek patentlenebilecek seviyeye ulaşmış bir buluştan toplumun faydalanabilmesi için her istenildiğinde aynı sonucu verecek şekilde somut olarak, ekonomik değer yaratacak şekilde uygulanabilir olması beklenmektedir²⁸⁶.

Buluşun patentlenebilmesi için genel olarak sınai türde bir faaliyete elverişli olması veya sınai türde bir faaliyeti mümkün kılması gerekmektedir. Esasen bir buluşun hangi durumda sanayiye uygulanabilir olarak kabul edileceği kanunda özel olarak belirtilmemişse de patent hukukunun yaratıcı fikirlerin insanlığın faydasına sunulmasını teşvik etme amacına uygun olarak; sanayinin en az bir dalında ekonomik değer yaratacak şekilde üretilebilen veya kullanılabilen bir buluşun sanayiye uygulanabilir olduğu söylenebilir. Bu değerlendirmede buluşun bir ürün veya usul patentine konu olması bakımından bir fark yoktur²⁸⁷.

Bu kabul buluş yapan kişi ile toplumun çıkarlarının dengelenmesi için de gereklidir. Buluş sahibinin ve toplumun buluştan ekonomik fayda sağlayabilmesi ancak buluşun her seferinde aynı sonucu verecek şekilde somut olarak uygulanabilir olması ve ekonomik bir değer yaratması ile bir anlam kazanabileceğinden sanayiye uygulanabilme şartı kanunen öngörülmüş ve kabul görmüş bir çözüm yolu olarak değerlendirmelidir.

---

²⁸³ Ali Necip Ortan, *Avrupa Patent Sistemi Cilt II*, s.312.

²⁸⁴ Elif Sevinç, “Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Bilgisayar Programlarının Korunması”, Ankara Üniversitesi SBE, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, 2007, s.73.

²⁸⁵ Sezgin Huysal, s.133

²⁸⁶ Hirsch, s. 86.

²⁸⁷ Yosmaoğlu, s.8.

Buluşun sanayiye uygulanabilir olarak kabul edilebilmesi için düşüncede kalmaması ve somut olarak ortaya konulmasının mümkün olması gereklidir²⁸⁸. Uygulamaya dönük olmayan fikirler, insanların faydalanmasına imkân veremediği için patent hukukunun kapsamı dışında kalırlar. Buluşun somut olarak ortaya konulabilmesi için uygulanabilir açıklık ve yeterlilikte tanımlanması gereklidir. Aksi halde buluşun patentlenmesi mümkün olamayacaktır²⁸⁹.

Patent hukuku insanların yaratıcı fikirlerinin ekonomik olarak değerlendirilmesini teşvik etmeyi hedefler. Ekonomik olarak değerlendirilebilmesi için buluşun sınai veya ticari alanlarda uygulanması gereklidir. Bu anlamda sanayiye uygulanabilirlik bir buluşu harekete geçiren kaslar olarak ifade edilebilir²⁹⁰. Patent mevzuatı buluşun sınai veya ticari kullanımı sonucu ortaya çıkan ekonomik değerleri koruyarak yaratıcı fikirleri olan insanları yeni fikirler üretmeleri için teşvik eder²⁹¹.

Buluşun sanayiye uygulanabilir olması şartı buluşun ekonomik olarak değerlendirilmesiyle yakın ilişki içerisinde olmasına rağmen buluşun rantabl olup olmamasıyla ilgili değildir. Bu şart değerlendirilirken buluşun pratik ya da verimli olup olmadığı bir kriter olarak göz önüne alınmaz²⁹². Bir buluşun sanayiye uygulanabilir olarak değerlendirilebilmesi için herhangi bir sanayi dalında uygulanabilir veya üretilebilir olması gerekli ve yeterlidir.

---

²⁸⁸ İlhami Güneş, *Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları*, Ankara: Seçkin, 2009, s.44.

²⁸⁹ Kayatekin, s.70.

²⁹⁰ Kayatekin, s.43.

²⁹¹ Saraç, *Patentten Doğan Hakka Tecavüz ve Hakkın Korunması*, s.34.

²⁹² Ali Sait Yüksel, s.27.

3. BÖLÜM

3. OLUMSUZ PATENT VERİLEBİLİRLİK ŞARTLARI

Patent verilemeyecek konu ve buluşlar Avrupa hukuku ile uyumlaştırma çabalarının bir sonucu olarak, uluslararası antlaşmalardaki yükümlülüklerimiz ve ulusal çıkarlarımız gözetilerek belirlenmiş ve patentlenebilirliğin istisnaları olarak tanımlanmıştır²⁹³. Patent verilemeyecek konu ve buluşlara dair SMK'da yer alan düzenleme iki ana başlık altında incelenebilir. Birinci başlıkta yer alan patent verilemeyecek konular; teknik karakter taşımadıkları ve patent tescili için gerekli özelliklere sahip olmadıkları için patentlenebilirliğe istisna teşkil ederler. İkinci ayırında sayılan patent verilemeyecek buluşlar ise patent tescili için gerekli tüm niteliklere sahiptirler. Teknik karakter taşırlar, yenidirler, buluş basamağını haiz ve sanayiye uygulanabilir özelliktedirler. Ancak kanun koyucu bir takım etik gerekçelerle bunları patentlenebilirliğin dışında bıraktığı için, esasen kanun gereği patentlenemezler.

EPC 2000 ile uyumlu olarak SMK'da yer alan düzenlemeye göre patent verilemeyecek konu ve buluşlar şu şekilde düzenlenmiştir;

“Madde 82- (1) Teknolojinin her alanındaki buluşlara yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması şartıyla patent verilir. (2) Aşağıda belirtilenler buluş niteliğinde sayılmaz. Patent başvurusu veya patentin aşağıda belirtilen konu veya faaliyetlerle ilgili olması hâlinde, sadece bu konu veya faaliyetlerin kendisi patentlenebilirliğin dışında kalır:

- a) Keşifler, bilimsel teoriler ve matematiksel yöntemler.
- b) Zihni faaliyetler, iş faaliyetleri veya oyunlara ilişkin plan, kural ve yöntemler.
- c) Bilgisayar programları.
- ç) Estetik niteliği bulunan mahsuller, edebiyat ve sanat eserleri ile bilim eserleri.

---

²⁹³ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=CAD964CBC7A28D7085A250D4133A208D> (15 Eylül 2018), s.3.

d) Bilginin sunumu.

(3) Aşağıda belirtilen buluşlara patent verilmez:

a) Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olan buluşlar.

b) Mikrobiyolojik işlemler veya bu işlemler sonucu elde edilen ürünler hariç olmak üzere, bitki çeşitleri veya hayvan ırkları ile bitki veya hayvan üretimine yönelik esas olarak biyolojik işlemler.

c) İnsan veya hayvan vücuduna uygulanacak teşhis yöntemleri ile cerrahi yöntemler dâhil tüm tedavi yöntemleri.

ç) Oluşumunun ve gelişiminin çeşitli aşamalarında insan bedeni ve bir gen dizisi veya kısmi gen dizisi de dâhil olmak üzere insan bedeninin öğelerinden birinin sadece keşfi.

d) İnsan klonlama işlemleri, insan eşey hattının genetik kimliğini değiştirme işlemleri, insan embriyosunun sınav ya da ticari amaçlarla kullanılması, insan ya da hayvanlara önemli bir tıbbi fayda sağlamaksızın hayvanlara acı çektirebilecek genetik kimlik değiştirme işlemleri ve bu işlemler sonucu elde edilen hayvanlar²⁹⁴.

Patent kanunlarının en önemli amacı yaratıcılığı ödüllendirmek suretiyle motive etmektir. Bu sebeple toplumdaki yaratıcı faaliyetlerin artabilmesi için patent verilemeyecek konu ve buluşların yer aldığı bu kanun hükmünün dar bir şekilde yorumlanması isabetli olacaktır²⁹⁵. Zaten kamu düzeni ve genel ahlak anlayışı toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. Hatta bu değerlerin aynı toplum içerisinde zaman içerisinde değişmesi de mümkündür. Dolayısıyla buluş niteliği olan fikri ürünlerin kamu düzeni ve genel ahlak anlayışına göre değerlendirilmesinin dar yorumlanması teknolojik gelişmelerin kesintiye uğramadan devam edebilmesi için önem taşımaktadır.

3.1. Düzenlemenin Amacı

Patent mevzuatı içerisinde bir buluşa sağlanan koruma genel hukuk kurallarına göre daha özel ve güçlüdür. Bu sebeple patent koruması ancak kanunda sayılan niteliklere sahip buluşlara tanınmış bir haktır. Bazı buluşlar ve konular ise bazı toplumsal ve etik

---

²⁹⁴ 6769 sayılı SMK madde 82

²⁹⁵ Yusufoglu, s.68.

gerekçelerle kanun gereği patentlenebilirliğin dışında bırakılmışlardır²⁹⁶. Bunlar ya kendi nitelikleri ya da kanun gereği patentlenebilirliğin istisnasını oluştururlar. Bu konular bağımsız olarak patentlenemeseler bile bir buluşun parçası olarak patentlenmeleri mümkündür.

İlke olarak hangi konuların ve buluşların patentlenemeyeceği hususu patent kanunu içerisinde yer almaktadır. Buluş olarak kabul edilmeyen ve patentlenemeyen konuların ve unsurların saptanmasında dünya çapında geçerli, standart bir yöntem veya görüş bulunmadığından patent verilemeyecek konular ve buluşlar her ülke için farklılık arz edebilmektedir. Her ülke uluslararası antlaşmalarla belirlenen sınırları ihlal etmeyecek şekilde kendi ulusal menfaatlerine uygun düzenlemeler yapabildiği için ülkeler arasında patent verilemeyecek konu ve buluşlar için yapılan düzenlemelerde giderek belli bir uyum yakalanmıştır. WİPO yaptığı bir araştırmayla Paris Antlaşmasına üye ülkelerin teknolojinin on yedi sahasını patentlenebilirliğin istisnası olarak belirlediğini açıklamıştır²⁹⁷.

Patent hakkı bir buluş üzerinde çok güçlü bir hukuki koruma sağladığı ve bu buluşun sahibinin izni dışında kullanılmasını, üretilmesini engellediği için kanun koyucular münhasıran patent koruması kapsamı dışında kalacak konuları ve buluşları kanunda açıkça düzenleyerek herhangi bir tereddüt halini daha en baştan bertaraf etmişlerdir.

Patent verilemeyen konu ve buluşlar patent hukuku kapsamında korunamaları da genel hükümlere göre korunabilecekleri gibi, şartlarını haiz iseler FSEK gibi özel kanunlar nezdinde de koruma bulabilirler²⁹⁸. Örneğin; estetik niteliği olan fikri ürünler teknik nitelikleri olmadığı için SMK kapsamı dışında bırakılmışlardır. Bunlar FSEK’te aranılan şartları taşımaları halinde bu kanun kapsamında korunabilirler.

3.2. Patent Verilemeyecek Konular

Patent verilemeyecek konular özel olarak patent verilebilirlik şartlarını taşımadığı tespit edilen konular ve unsurlardır. Bunlar gerek soyut olmaları ve somut olarak

²⁹⁶ Güneş, *Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Sınai Mülkiyet Hakları ve Cezai Koruma*, s.37.

²⁹⁷ Şaziye Yurtsever, “Türk Hukukunda Patent Hukuku Koruması”, Gazi Üniversitesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, 1999, s.28.

²⁹⁸ Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012, s.547.

ortaya konulmalarının mümkün olmaması, gerekse daha önce doğada mevcut olmaları nedeniyle patent hukuku korumasından faydalanamazlar. Bunlar ancak ilgili kanunda aranan şartlara sahip olmaları halinde FSEK veya tasarım hukuku gibi kendi özelliklerine uygun olan mevzuat kapsamında korunabilirler.

3.2.1. Keşifler, Bilimsel Teoriler, Matematik Metotları

Patent hukukunda kural mutlak yeniliktir. Yani patentlenecek buluşun dünyada daha önce bilinen bir şey olmaması gereklidir. Bu kural uluslararası anlaşmalarda da buluş sayılmanın en önemli şartlarından biridir. Patent hukukunda kabul gören bu kuralı “var olan, ancak bilinmeyen korunamaz” olarak ifade etmek mümkündür²⁹⁹. Dünya üzerinde bir şekilde var olmasına rağmen henüz bilinmeyen unsurların ortaya çıkarılması patentlenemez.

Buluş ve keşifte bir şeyin ilk defa ortaya konmasını ifade etmektedir. Ancak buluş yaratıcı fikri çabanın bir ürünüdür ve yasanın aradığı tüm özellikleri içerdiği için patent tescili yapılmaktadır. Oysa keşif zaten doğada hali hazırda var olan bir unsurun ortaya çıkarılması olduğundan söz konusu keşfin yapılabilmesi için harcanan emeğin büyüklüğüne bakılmaksızın patentlenebilirliğin istisnası olarak değerlendirilir³⁰⁰.

Patentlenebilen buluşların en önemli özelliklerinden her istenildiğinde aynı nitelikte tekrar üretilebilmelerinin mümkün olmasıdır. Doğaya ait unsurlarda bu özelliğin sağlanması söz konusu olamamaktadır. Dolayısıyla keşifler yasal düzenlemede patentlenebilirliğin istisnalarından biri olarak yer almaktadırlar. Keşfin hali hazırda teknik bir etki göstermesi de beklenmediği gibi keşif sonucu ortaya çıkan unsurların patentlenmesi halinde; temeli bir şekilde o keşfe dayanan buluşların patentlenmesi mümkün olamayacak ve teknolojik gelişmeler sekteye uğrayacaktır. Keşfedilen madde ancak teknik bir problemin çözümünde kullanılması halinde patentlenebilir.

Bilimsel teorilerde keşiflerle aynı kapsamda değerlendirilebilir. Esasen bilimsel teoriler keşiflerin daha genel bir şeklidir ve soyut kaldıkları, somutlaşabilecek teknik bir kuralı ifade etmedikleri için buluş olarak değerlendirilemezler.

---

²⁹⁹ Yusufoglu, s.74.

³⁰⁰ Kayatekin, s.35.

Matematiksel yöntemlerde bilimsel teoriler gibi soyut olmaları nedeniyle patentlenemezler. Matematiksel yöntemin patentlenememesine rağmen; matematiksel yöntemlere dayanan işlemler yapabilen bir cihaz teknik bir soruna somut bir çözüm getirebiliyor ve diğer yasal koşulları da sağlıyorsa patentlenebilecektir.

3.2.2. Zihni Faaliyetler, İş Faaliyetleri veya Oyunlara İlişkin Plan, Kural ve Yöntemler

Zihni faaliyetler, iş faaliyetleri veya oyunlara ilişkin plan, kural ve yöntemlerde teknik bir özellik bulunmamaktadır. Bunlar müştereken soyut düşünce aşamasında kalmakta, somut olarak ortaya konulmaları mümkün olmamaktadır.

Patent hukukunda esas olan somut olarak ortaya konulmuş teknik niteliğe haiz fikirlerin korunması olduğundan bölüm başlığında ifade edilen fikri ürünler soyut kaldıkları ve somutlaşamadıkları için ayrıca teknik bir niteliğe haiz olmadıkları için patent korumasından yararlanamazlar. Bunlar ancak teknik özellikleri haiz bir buluşun unsuru olarak patentlenebilirler. Örneğin; bir oyuna ilişkin kuralların patentlenemeyeceği kabul edilirken, aynı oyunun oynanması için icat edilen bir aparat teknik özellik taşıyor ve patentlenebilirlik kriterlerine uygun bulunuyorsa oyuna ilişkin kurallar o cihazın bir unsuru olarak patentlenebilecektir.

SMK'da yer bulan bu hüküm ile yaratıcı fikirlerin plan veya proje olarak kalmayarak teknik bir sorunu çözen ve somutlaşabilen nitelikte olması gerektiği açıkça ifade edilmiştir.

3.2.3. Bilgisayar Programları

Bilgisayar programları bilgisayarların belirli bir işlemi veya işlemleri gerçekleştirebilmesi için verilen komutlar bütünü ifade eder. Bu programlar genellikle bilgisayar programcıları tarafından belirli programlama dilleri kullanılarak yazılır³⁰¹. Teknik özellik taşımadığı kabul edilen örneğin; oyunlara ilişkin plan, kural ve yöntemler, matematiksel metotlar, bilginin derlenmesi, düzenlenmesi, sunulması ile ilgili usuller soyut nitelikleri nedeniyle patentlenemediği için bunları gerçekleştiren bilgisayar programları da patentlenemez kabul edilmektedir. Yüklendikleri veya

---

³⁰¹ Tolga Elbir, "Bilgisayar Programlama", <https://docplayer.biz.tr/5460311-Bilgisayar-programi-nedir.html>, s.1. (15 Eylül 2018).

çalıştırıldıkları cihazlarda fiziksel değişikliklere neden olmalarına rağmen bu etki bir buluşa patent verilebilmesi için aranan teknik etki seviyesinde gerçekleşmemektedir. Bu sebeple somut bir ürün olarak ortaya konulamamaktadırlar³⁰².

Teknoloji geliştikçe bilgisayarlar hayatın her alanında yaygın olarak kullanılmaya başlanmışlardır. Bilgisayar programlarının ortaya konulması bazen çok büyük sermaye yatırımları gerektirebilmektedir. Katlanılan onca zahmete rağmen kolayca kopyalanabilmeleri, söz konusu programların en büyük handikabıdır. Bu kadar değerli bir ürüne sahip olanlar etkili ve sağlam bir hukuki koruma için mücadele etmektedirler³⁰³. Bilgisayar programlarının fikri mülkiyet hukuku içerisindeki yeri en tartışmalı konularından biri haline gelmiştir³⁰⁴.

Bilgisayar programlama ülkemizde yeterince gelişmediği için Türkiye bu tartışmaların dışında kalsa da Amerika’da ve Avrupa Birliği’nde bilgisayar programlarının patentlenip patentlenemeyeceği hususu tartışılmakta ve sonuç olarak farklı uygulamalar söz konusu olabilmektedir. Amerika; ekonomisine önemli bir katma değer sağlayan bilgisayar programlarına patent vermeyi kabul etmiştir. Avrupa Birliği ise; bu konuyu tartışmakla beraber Avrupa Parlamentosu teknik bir nitelik taşımadığı gerekçesiyle bilgisayar programlarına patent tescili yapmayı reddetmiştir³⁰⁵. TRIPS Anlaşması madde 10 hükmü de aynı şekilde Bern Anlaşmasına yollama yaparak bilgisayar programlarının edebi eser olarak korunabileceğini kabul etmiştir³⁰⁶.

Bilgisayar programları ülkemizde FSEK kapsamında korunmaktadırlar³⁰⁷. Bilgisayar programlarının içerisinde yer aldığı teknik buluşlar diğer patentlenebilirlik kriterlerine sahip olmaları kaydıyla patentlenebilme imkanını haizdirler. Buna göre tek başına patentlenmesi mümkün olmayan bir bilgisayar programı ancak bir cihazla birlikte patentlenebilecektir.

---

³⁰² Tekinalp ve Çamoğlu, s.131.

³⁰³ Odman, s.130.

³⁰⁴ Ayiter, s.11.

³⁰⁵ Oruçoğlu, s.96.

³⁰⁶ *TRIPS Standarts Concerning the Availability Scope and Use of Intellectual Property Rights*, https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips_04_e.htm (15 Eylül 2018)

³⁰⁷ Yüksel Kaya, “Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması ve Fikri Mülkiyet Hakları”, *Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi*, Ankara, 2003, s.37.

Bilgisayar programlarının hayatımızdaki önemi hiç azalmayacak gibi görünmektedir. Toplum yaşantısındaki ekonomik ve sosyal önemine binaen bilgisayar programlarına güçlü bir hukuki koruma sağlanması bu programların geliştirilmesi ve bu programların üreticilerinin teşviki için hayati önem taşımaktadır³⁰⁸.

3.2.4. Estetik Niteliği Bulunan Mahsuller, Edebiyat ve Sanat Eserleri ile Bilim Eserleri

Bütün yaratıcı fikirler özellikle sahipleri için değerli olmalarına rağmen patent hukuku ancak teknik niteliği haiz, teknik ilerlemeye katkıda bulunan ve kanunda sayılan özellikleri içeren fikirleri koruyacak şekilde özel olarak düzenlenmiştir. Patent koruması dışında kalan yaratıcı fikir ürünleri şartlarını taşımaları halinde diğer özel kanunlar kapsamında korunabilirler. Örneğin; fikir ve sanat eserlerini korumak için düzenlenmiş olan FSEK kapsamında kalan fikri ürünler teknik nitelik arz etmedikleri için patent korumasından faydalanamazlar.

Bir buluş estetik niteliğe sahip olabilir. Patent verilebilirlik şartlarını sağlayan bir buluşun estetik niteliğinin olup olmaması patentlenmesini etkilemez. Ancak buluşun bu estetik niteliği diğer kanunlarda aranan şartları sağlarsa ayrıca özel olarak korunabilir. Örneğin; ürünlerin görünümüyle ilgili yenilikler SMK içerisinde yer alan tasarıma özgülenmiş hükümlerle koruma altına alınır. Bazı fikri ürünler ise sahip oldukları özellikler nedeniyle kümülatif koruma görebilirler, örneğin; teknik alanda gerçekleşen bir buluş güzel sanat eseri özelliği de gösteriyorsa hem SMK hem de FSEK kapsamında korunabilir³⁰⁹.

3.2.5. Bilginin Sunumu

Bilginin sunumuna dair yöntemler teknik nitelik taşımazlar. Teknik özellik gösteremediği için bilginin derlenmesi, düzenlenmesi, sunulması veya iletilmesi ile ilgili yöntemler patentlenebilirliğin istisnasını oluştururlar³¹⁰. TRİPS Anlaşması madde 10 hükmünün yollamasıyla bilgi derlemeleri Bern Sözleşmesinin içerisinde korunabilir. Bu antlaşmalara taraf olan Türk hukukunda da paralel bir düzenleme

³⁰⁸ Sevinç, s.37.

³⁰⁹ Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012, s.547.

³¹⁰ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=E8D8D6155E50D53EAE4F8A086216A114> (15 Eylül 2018), s.33.

yapılarak bu unsurların sahibinin hususiyetini taşıması kaydıyla FSEK kapsamında korunacağı kabul edilmiştir³¹¹.

3.3. Patent Verilemeyecek Buluşlar

Bazı buluşlar kanunda aranan şartları haiz olmalarına rağmen kanun koyucunun bir takım etik gerekçelerle yürürlüğe koyduğu istisna nedeniyle patentlenemezler³¹². Bu hususların dar yorumlanması kanunun amacına uygun olarak, toplumun yararına olacaktır. SMK madde 82/3 hükmü EPC 2000'e uygun olarak patent verilemeyecek buluşları düzenlemektedir. Kanunda istisnai olarak patent verilemeyeceği belirlenen buluşlar bir buluşun parçası olarak veya şartlarını sağlıyorlarsa haksız rekabet hükümleri, FSEK, tasarım hukuku hükümleri ile korunabilirler³¹³.

3.3.1. Kamu Düzenine ve Genel Ahlaka Aykırı Olan Buluşlar

Mülga PatKHK madde 6/4 (a) hükmü konusu kamu düzenine ve genel ahlaka aykırı olan buluşlara patent belgesi verilemeyeceğini düzenlemekte ve esasen bu haliyle aynı konuyu düzenleyen EPC hükmünden daha geniş bir alanı kapsamaktaydı. Zira EPC madde 53/a hükmü yayınlanması ya da ticari kullanımı kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı buluşların patentlenemeyeceğini düzenlemektedir. EPC ile uyumlu olarak SMK kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olan buluşları patentlenebilir buluşların istisnası olarak düzenlenmiş ve bu haliyle mülga PatKHK'da ki düzenlemenin alanını daraltarak yaratıcı fikirleri olan kişilere daha geniş bir hareket alanı bırakmıştır. Hükme göre patent hakkı, insanın bütünlüğünü ve haysiyetini güvence altına alan temel ilkelere aykırı kullanılamayacaktır. Bu düzenleme esasen patent hakkının sınırlarını da belirlemektedir³¹⁴.

Kamu düzeni ve genel ahlak sınırları muğlak kavramlardır. Bu kavramlar patent hukuku alanında tanımlanırken genel olarak hukukumuzda geçerli kurallar çerçevesinde yorumlanarak anlam kazanacaklardır³¹⁵. Böyle sınırları muallak bir

³¹¹ *TRIPS Standarts Concerning the Availability Scope and Use of Intellectual Property Rights*, https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips_04_e.htm (15 Eylül 2018)

³¹² Öztekin, s.56.

³¹³ Erdil, s.177.

³¹⁴ Pelin Akın, "Brüstle Kararı", *Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2011*, Ankara: 2012, s.229.

³¹⁵ Tekinalp ve Çamoğlu, s.132.

alanın patent hukuku içerisinde alınmasıyla patent hakkının insanlığın temel değerlerine aykırı kullanılmasını önlemek amaçlanır. Bu sebeple patentin sağladığı tekel hakkının toplum yararına aykırı bir şekilde kullanılması da düşünülmemeyeceğinden SMK madde 82/3 (a) bendinde ifade edildiği gibi toplumun genelinde yaygın olan yargıları ve değerleri ihlal eden buluşlar patent koruması dışında bırakılırlar³¹⁶.

Kamu düzeni ve genel ahlaki kavram olarak tanımlamanın gücü, bu kavramların içerdiği anlamdan dolayı ortaya çıkmaktadır. Çünkü bizatihi kavramların içerdiği anlam ve değerler tıpkı yenilik kavramında olduğu gibi toplumdan topluma hatta aynı toplum içerisinde zaman içerisinde değişikliğe uğrayabilmektedirler. Örneğin; yürürlükteki yasalara aykırı olduğu tespit edilen bir buluş otomatikman aynı zamanda kamu düzenine de aykırıdır denilememektedir. Dolayısıyla bir buluşun kamu düzenine ve genel ahlaka aykırılığı ait olduğu toplumun mevcut değerlerine göre saptanabileceğinden bir uyumsuzluk halinde bu kavramların içerdikleri anlamın hâkim tarafından tespit edilmesi gerekecektir.

Anayasada konut dokunulmazlığı, dernek kurma hürriyeti gibi bazı hakların genel ahlak ve kamu düzeni gerekçesiyle sınırlandırılabilirliği hüküm altına alınmıştır. Fikri mülkiyet hakları da sosyal karakteri haiz olduğundan patent hakkının kamu düzeni ve genel ahlak gerekçesiyle toplum yararına sınırlandırılması anayasaya uygundur. Anayasa Mahkemesi kararlarında genel ahlak “belli bir zamanda bir toplumun büyük çoğunluğu tarafından benimsenmiş bulunan ahlâk kurallarıyla ilgili hareketleri gösteren ve kolayca anlaşılabilir” kurallar olarak tanımlarken, kamu düzeni kavramı tanımlanması daha güç olan bir kavram olarak ele almıştır³¹⁷.

Bir buluşun patentlenmemesi için kamu düzeni veya genel ahlaki ihlal etme ihtimalinin bulunması yeterli değildir özel olarak bu alanları ihlal etmesi gereklidir. Dolayısıyla bir buluşun kamuya aykırı amaçlara da hizmet ediyor olması patentlenmesini engelleyemeyecektir. Bu sebeple örneğin, bir ülkede kürtajın yasak olması gebelik önleyici hapları kamu düzenine aykırı hale getirmeyecektir³¹⁸.

---

³¹⁶ Ayiter, s.15.

³¹⁷ Anayasa Mahkemesi, 28.01.1964.E. 1963/128, K. 1964/8., (<http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/a34330a1-f933-4562-9605-66c572f1daa6?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>) (15 Eylül 2018), s.1.

³¹⁸ Kayatekin, s.36

3.3.2. Bitki Çeşitleri veya Hayvan Irkları ile Bitki veya Hayvan Üretimine Yönelik Esas Olarak Biyolojik İşlemler

Biyolojik işlem olarak değerlendirilen unsurlar doğada kendiliğinden meydana geldiği kabul edilen dolayısıyla teknik nitelik taşımayan işlemlerdir. Bunların her defasında aynı etkiyi ve aynı sonucu doğuracak şekilde sanayiye uygulanmaları mümkün değildir. Çünkü biyolojik işlem olarak değerlendirilen usuller iklim gibi doğa şartlarına bağlı olarak kendiliğinden gerçekleştiğinden bunlar üzerinde insanların yaratıcılık içeren bir müdahalede bulunması mümkün değildir.

SMK madde 82/3 (b) bendinde mikrobiyolojik işlemler veya bu işlemler sonucu elde edilen ürünler hariç olmak üzere, bitki çeşitleri veya hayvan ırkları ile bitki veya hayvan üretimine yönelik esas olarak biyolojik işlemlerin patentlenemeyeceği hususu düzenlenmiştir. Esasen bunlar kendi özel kanunları kapsamında korunurlar. Ülkemizde bitkiler 5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun ile hayvan ırkları ise 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu kapsamında korunmaktadır. Hâlihazırda mezkûr kanunlar nezdinde hukuki koruma sağlanmış olduğundan buluş niteliği bulunan yeni geliştirilen bir bitki çeşidi veya hayvan ırkı patent koruması kapsamı dışında bırakılmıştır. Buna ek olarak bitki çeşitleri veya hayvan ırklarının üretiminde kullanılan melezleme veya seleksiyon gibi biyolojik işlemler de buluş niteliği taşımayan doğal olarak mevcut olan bitki ve hayvan üretme usulleri oldukları için de patente konu olmazlar.

Mikrobiyolojik işlemler veya bu işlemler sonucu elde edilen ürünler; mikroorganizmalar kullanılarak yapılan işlem ve ürünleri ifade eder. Mikrobiyolojik işlemler insan müdahalesine uygun olduğundan tekrarlanması halinde her defasında aynı ürünü elde etmek mümkün olabilmektedir. Bu özelliği nedeniyle mikrobiyolojik işlemler ve bu işlemler sonucu elde edilen ürünlere dair buluşların akıbeti biyolojik işlemlere dayanan buluşlardan ayrı tutulmuş ve patentlenmesi kabul görmüştür³¹⁹. Oysa mikrobiyolojik işlemler sonucu elde edilen mikroorganizmalar mikroskop yardımıyla görülebilen bakteriler, mayalar, küfler, algler gibi canlı varlıklardır³²⁰.

³¹⁹ Yargıtay 11.H.D. 18.12.2017. E.2016-3997, K.2017-7312. s.1.

³²⁰ *Mikroorganizmalar Hakkında Genel Bilgi*,

<http://www.mikrobiyoloji.org/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EFFB892C7D158D51C9> (15 Eylül 2018)

Mikrobiyolojik işlemler veya bu işlemler sonucu elde edilen ürünlere patent verilmesi yönünde getirilen istisnanın dayanağı TRIPS Anlaşması madde 27’de yer alan düzenlemedir³²¹. TRIPS madde 27/3 (b) bendinde yer alan söz konusu düzenlemeye göre ülkeler mikroorganizmalar hariç tutulmak kaydıyla bitki veya hayvanların üretimi ile ilgili biyolojik usulleri patentlenebilirliğin istisnası olarak düzenleyebileceklerdir. Ayrıca anlaşmaya taraf olan ülkeler bu alanlarda özel kanunlarla farklı koruma sistemleri geliştirebilirler. Yukarıda belirttiğimiz üzere, ülkemizde hayvan ırklarının ve bitki çeşitlerinin korunması için özel yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Canlılar üzerinde patent verilmesi yoğun tartışmalar yaşanmış bir alan olsa da bu düzenlemenin temelinde gene ekonomik sebepler yer almaktadır. Biyoteknoloji alanındaki yapılan çalışmaların yüksek ekonomik maliyeti ve bazen uzun yıllara yayılacak şekilde sürdürülmesi nedeniyle bu alanda yapılan çalışmaların desteklenmesi amacıyla biyoteknolojik buluşların patentle korunması gündeme gelmiştir. Ancak bu istisnai imkana rağmen elde edilen veriler buluş niteliği taşıyorsa patentlenemeyecektir³²².

Mikrobiyolojik işlem ve ürünlere dair buluşların patentlenebilmesi için elzem olan Budapeşte Anlaşmasında öngörüldüğü gibi daha önceden belirlenmiş yetkili bir tevdi yerine bir mikroorganizma kültürünün bırakılmasıdır. Mülga PatKHK’da patent verilemeyecek konu ve buluşların düzenlendiği madde 6 hükmü içerisinde mikrobiyolojik işlemlere ilişkin bir düzenleme yer almamaktaydı. Bu unsurların patentlenebileceği hususu bir örneklerinin yetkili tevdi yerine bırakılması koşuluyla patentlenebileceklerini düzenleyen madde 46 hükmünden çıkarılmaktaydı.

3.3.3. İnsan ve Hayvan Vücuduna Uygulanacak Tüm Teşhis ve Tedavi Usulleri

İnsan ve hayvan vücuduna uygulanacak teşhis ve tedavi usulleri teknik nitelik arz etmezler. Bir teşhis veya tedavi usulünün her bir insan bedeninde farklı sonuçlara yol açması da mümkün olduğundan tekrarlanabilir nitelikte de sayılmazlar. Dolayısıyla sanayiye uygulanmaları da mümkün değildir. Hali hazırda patent verilebilirlik şartlarını haiz olmasa bile insan hayatı ve sağlığının metalaşarak ticari alım satımlara konu oluşturulmaması ve her türlü diğer unsurlardan daha üstün görülmesi gibi etik

---

³²¹ Şaziye Yurtsever, s.32.

³²² Tekinalp ve Çamoğlu, s.132.

gerekçelerle, insan ve hayvan vücuduna uygulanacak tüm teşhis ve tedavi usulleri patent mevzuatı dışında bırakılmıştır³²³. Bu istisna kamu sağlığının korunabilmesi amacıyla ahlaki gerekçelerle kabul edilmiştir³²⁴.

SMK madde 82/3(c) bendinin gerekçesinde düzenlemenin amacının kamu sağlığının korunması olduğu; TRIPS madde 27/3 (a) ile uyumlu bir düzenleme yapıldığı belirtilmektedir³²⁵. Düzenleme bu haliyle EPC 2000 madde 53 ile de uyumludur. Doktorlar insan ve hayvanların acılarının dindirebilmek için en uygun tedavi yöntemini belirlemede serbest olmalıdırlar. Teşhis ve tedavi yöntemlerinin patentlenmesi halinde bu yöntemlerin kullanımını bir kişinin tekeline ve iradesine bırakılmış olacaktır. Bu halde kamu sağlığını korumak mümkün olamayacaktır. Teşhis ve tedavi usullerinin patentlenmesi halinde bu unsurlara erişim hakkı sınırlandırılmış olacağı gibi ayrıca bunların buluşu yapanlar tarafından gizlenmesi de söz konusu olabilecektir ki bu durumda toplumun menfaatleri zarar görebilecektir.

3.3.4. İnsan Bedeni Ögelerinden Birinin Keşfi

Buluşun patent tescilinin yapılabilmesi için yenilik kriterini haiz olması gereklidir. Tekniğin bilinen durumuna dahil olan bilgi yeni olarak kabul edilemez. Keşifler tıpkı buluşlar gibi bir şeyin ilk defa ortaya konulması ile ilgili olmasına rağmen keşifte insan yaratıcılığının keşfedilen şeyin yapısına dair buluşta olduğu gibi bir etkisi bulunmamaktadır. Keşifte dünya üzerinde hali hazırda zaten var olan ancak henüz bilinmeyen unsurların ortaya çıkarılması söz konusu olduğundan patent tescili için uygun görülmemektedir. Dolayısıyla insan bedeni ögelerinin ortaya çıkarılması patent tescili için uygun değildir³²⁶. Esasen biyolojik niteliği nedeniyle teknik karakteri haiz olmaması da patent tescili için bir engel teşkil etmektedir. Bu özelliklerine ilaveten insana ait unsurlar etik gerekçelerle de patent hukuku alanından dışlanmaktadır.

---

³²³ Yargıtay 11.H.D. 03.07.2008. E.2008-13028, K.2010-8456. s.1.

³²⁴ Öztürk, s.139.

³²⁵ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=CAD964CBC7A28D7085A250D4133A208D> (15 Eylül 2018), s.33.

³²⁶ *Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=E8D8D6155E50D53EAE4F8A086216A114> (15 Eylül 2018), s.34.

3.3.5. Klonlama ve Genetik Kimlik Değiştirme İşlemleri

Klonlama en temel anlamıyla bir canlının tıpatıp aynısının oluşturulabilmesidir. Canlılarda klonlama işlemi sonucu ortaya çıkan kopyaya klon adı verilmektedir. Klon; genetik olarak üretildiği canlının aynısıdır ve eşeysiz üreme yöntemi ile üretilebilmektedir. Tek yumurta ikizlerinin doğal klon olduğu kabulünden yola çıkılarak bir insanın bire bir aynısının laboratuvar ortamında çoğaltılması düşüncesi içerdiği tehlikeler ve bilinmezlikler bu tür çalışmaların ürünlerinin henüz yasal zeminde kabul görmesini engellemektedir³²⁷.

İnsan klonlama işlemleri, insan eşey hattının genetik kimliğini değiştirme işlemleri, insan embriyosunun sınıai ya da ticari amaçlarla kullanılması, insan ya da hayvanlara önemli bir tıbbi fayda sağlamaksızın hayvanlara acı çektirebilecek genetik kimlik değiştirme işlemleri ve bu işlemler sonucu elde edilen hayvanlar etik gerekçelerle patentlenebilirliğin istisnası olarak kabul edilmektedirler. İstisnanın temelinde söz konusu ürünlerin kamu düzeni ve genel ahlaka aykırı görülmesi bulunmaktadır³²⁸.

Klonlama çalışmaları 1980'lerde başlamış ve 1997 yılında bir koyunun kopyalanması ile ivme kazanmıştır. Esasen klonlamanın tedavi amaçlı kullanılması özellikle hastalıkların tedavisinde mucizevi hücreler olarak kabul edilen kök hücrelerin üretiminde kullanılması fikrinin cazibesi bu konudaki tartışmaları canlı tutmaktadır. Bu konu her ne kadar günümüzde etik gerekçelerle patent hukukundan dışlansa da ileride bir gün dünya genelinde yayılan kanser gibi bazı hastalıkların tedavisi için duyulan ihtiyaçların zorlaması ve yaşanacak teknolojik gelişmeler neticesinde tarım, tıp alanlarında daha fazla uygulama alanı bularak farklı bir konuma ulaşması muhtemeldir³²⁹.

---

³²⁷ Sezen Arat, "Klonlama Nedir?", TÜBİTAK-Gen Mühendisliği ve Biyoteknoloji Araştırma Enstitüsü, <http://www.turkhygen.gov.tr/anadolu/KLONLAMA.pdf> (15 Eylül 2018).

³²⁸ *Sınıai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gereke ve Madde Gerekeçeleri*, <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=E8D8D6155E50D53EAE4F8A086216A114> (15 Eylül 2018), s.34.

³²⁹ Arat, s.1.

SONUÇ

Tezimizde 10 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe giren 6769 sayılı SMK kapsamında patent verilebilirlik kriterlerini ilgili literatür ve Yargıtay kararları ışığında incelemiş bulunmaktayız. Çalışmamız neticesinde tespit ettiğimiz önemli hususları ve ulaştığımız sonuçları aşağıda şu şekilde özetleyebiliriz:

1- Sanayi devrimi ile teknolojik gelişmeler giderek hız kazanmaya başlamıştır. Teknolojinin her alanında yer alan yenilikçi, orijinal fikirlerin ticari hayatta ekonomik bir karşılığı olması nedeniyle bu ürünleri arttıracak tedbirlerin alınması önem kazanmıştır. Fikri ürünlerin ekonomik değerlerinin anlaşılması bu ürünlerin hukuk güvenliğinin sağlanması için düzenlemeler yapılmasını da gerekli kılmıştır. Teknolojinin her alanında yer alan fikri yaratıcılık ürünlerini konu edinen patent hukuku, öncelikle ulusal hukuk sistemleri içerisinde yer almaya başlamıştır. Küreselleşmenin ve uluslararası ticaretin önem kazanması ile patent hukuku uluslararası hukukun önemli bir konusu olmaya başlamıştır. Bu sebeple uluslararası anlaşmalar yapılması yoluyla ulusal patent hukuklarının uyumlaştırılması için çaba gösterilmeye başlanmıştır. Bu çabaların ilk ürünü olan 1884 tarihli Paris Sözleşmesi ile başlayan süreçte ulusal patent hukukları birbirleriyle uyumlu hale getirilmesi ve böylece fikri ürünlerin ticaretinin güvenli bir ortamda gerçekleşmesinin sağlanması ayrıca; bir buluş ortaya koyan kişilerin haklarının güvence altına alınması amaçlanmıştır. Patent hukuku alanında uluslararası camianın gösterdiği çabalar halen; Paris Sözleşmesi, WIPO Kuruluş Sözleşmesi, TRIPS gibi patent hakkının tüm üye ülkelerde eşit bir şekilde korunmasını sağlayan; PCT, EPC gibi patent başvuru sürecini kolaylaştıran uluslararası anlaşmaların yapılmasıyla devam etmektedir. Tüm bu çabalara rağmen henüz tüm dünyada geçerli bir patent belgesi mevcut değildir.

2- Patent tescili yapılan buluşlar patent kanunu kapsamında güçlü bir şekilde korunurlar. Kanun koyucunun buluş yapan kişiye tanıdığı hakka patent hakkı denilir. Patent belgesi alan buluş sahibi buluşu üzerinde kanundan doğan ve münhasıran korunan bir tekel hakkına kavuşmuş olur. Sahibine patentli ürünü üzerinde tanınan fikri mülkiyet hakkı; soyut niteliği, ülkesel koruma sağlaması, süreye tabi olması gibi özellikleri nedeniyle tam olarak klasik mülkiyet hakkının sahip olduğu her özelliği içermemektedir. Buna rağmen muhterinin haklarını en geniş şekilde ifade ettiği için sahibine en geniş yetkiler tanıyan mülkiyet hakkına benzetilmektedir.

3- Patent belgesi kanun koyucunun buluşu yapan kişi veya kişilere buluşları üzerinde tanımladığı hakkı ispat etmeye yarar. Patent hukuku bilimsel ve teknolojik ilerlemeyi sağlayarak toplumun refah seviyesini yükseltmeyi amaçlamaktadır. Bu sebeple kural olarak patent başvurusu buluşa dair her türlü bilgiyi açık ve anlaşılır bir şekilde içermek zorundadır. Ayrıca patent belgeleri de isteyen her kişinin incelemesine açık tutulmaktadır. Böylece patent belgelerinin yaratıcı fikirleri olan kişilerce incelenmesi ile daha üstün ürünlerin üretilmesinin kolaylaşması ve ivme kazanması umulmaktadır. Nihai olarak bir buluşun patent tescilinin yapılması ile buluş sahibi dahil tüm toplumun refah seviyesine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

4- Patent hukukunun temelinde yer alan fikri yaratıcılık ürünü buluştur. Buluş; teknolojinin her alanında yer alan, yenilik ve orijinallik içeren, doğayı insanlığın hakimiyetine sunan fikri ürünlerdir. Teknolojinin hızla gelişmesi ve daha önce hayatımızda yer almayan ürünlerin ortaya çıkması nedeniyle, buluş kavramının içerdiği anlam zaman içerisinde farklılık arz edebilme ihtimalini barındırmaktadır. Bu sebeple kanun koyucular patent kanunlarında buluş kavramının tanımını vermek yerine patent tescili yapılabilecek buluşların sahip olması gereken nitelikleri belirlemişlerdir. Böylece buluş kavramının güncel gelişmeler ışığında anlam kazanabilmesi için açık kapı bırakmışlardır. Bir ülkede buluş olarak kabul edilip patent tescili yapılabilecek fikirlerin sahip olması gereken asgari nitelikler “patent verilebilirlik şartları” olarak anılmaktadır.

5- Her buluşa patent tescili yapılmaz. Bir buluş ancak patent verilebilirlik şartlarını haiz ise patent belgesi alabilir. Patent verilebilirlik şartları hangi yeniliklerin kanun kapsamında buluş olarak kabul edileceğini ve buluşa sağlanacak korumanın kapsamını belirlemeleri nedeniyle büyük önem arz etmektedirler. Bu şartları haiz olmayan bir buluşun patent başvurusu dahi kabul edilmez. Böyle bir buluşun sehvem patentlenmesi halinde herhangi bir süreye tabi olmaksızın, etkileri başvuru anına kadar götürülecek şekilde hükümsüzlüğünün talep edilmesi mümkündür. Bir ülkede patent verilebilirlik şartlarının açık ve anlaşılır şekilde kanunlaştırılması ile patent hukukunun koruma kapsamı ve sınırları ortaya konulmuş olacaktır. Ülkemizde 6769 sayılı SMK madde 82 ile yenilik, buluş basamağını haiz olma ve sanayiye uygulanabilir olma patent verilebilirlik şartları olarak kabul edilmiştir. Hüküm bu haliyle TRIPS ve EPC 2000 ile de uyumludur. Ülkemizde teknolojinin her alanında buluşlar, patent verilebilirlik

kriterlerini sağlamaları ve kanunda yer verilen patentlenebilirliğin istisnalarına dahil olmamaları şartıyla tescil edilebilirler. Ülkemizde patent tescili münhasıran TÜRKPATENT nezdinde yapılmaktadır.

6- Bir fikri yaratıcılık ürünü ancak teknik karakter taşıması ve teknik çözüm içermesi halinde patent hukuku kapsamında patentlenebilir bir buluş olarak kabul edilmektedir. Endüstriyel ürünler dışında kalan fikri ürünler konularına uygun olarak FSEK gibi farklı kanunlar nezdinde korunabilirler. Teknik karakter somut ve tekrar edilebilir bir çözümün varlığını şart kılmaktadır. Teknik karakteri haiz olduğu tespit edilen bir buluş sonraki aşamada yenilik incelemesine tabi tutulur.

7- Patent verilebilirlik şartlarından biri olan yenilik şartı patent mevzuatlarının temelinde yer alan en önemli öge olarak değerlendirilebilir. Ağırlık veya uzunluk gibi yeniliği objektif olarak ölçebilecek bir ölçü birimi olmadığı için “yeni” kavramının anlamı içinde yaşanan topluma, zamana ve benzeri şartlara göre değişebilmektedir. Bu sebeple kanun koyucular genellikle bir buluşu yenilik kriterine göre değerlendirirken “teknğin bilinen durumu” kıstasından yararlanırlar. Patent başvuru yapan kişiye karşı sır saklama yükümlülüğü olmayan bir kişinin dahi erişme imkânı olan bilgiler tekniğin bilinen durumuna dahil kabul edilmektedir.

8- Bir buluşun tekniğin bilinen durumuna dahil olup olmadığını belirlemek için yapılan araştırma “yenilik araştırması” olarak adlandırılır. Yenilik araştırması buluşun yeniliğini objektif bir şekilde değerlendirebilmek için izlenmesi gereken prosedürü içermektedir. Buna göre öncelikle tekniğin bilinen durumuna dahil olarak kabul edilecek referansların belirlenmesi gerekmektedir. Kural olarak, yenilik araştırması patentin istemlerinde yer alan bilgiler dikkate alınarak yapılır. Patent başvuru tarihinden önce toplumca erişilebilir olan bir bilgiyi içeren buluşun patent tescili yapılamaz.

9- Yenilik araştırması sırasında buluşun patent başvuru tarihinden önce dünyada yer alan bilgilerle objektif bir karşılaştırması yapılır. Bu araştırma sırasında buluşun içerdiği bilgilerin tekniğin bilinen durumuna dahil bilgilere göre durumu incelenir. Esasen bu karşılaştırma dünyada daha önce var olan bir ürünün tek bir kişinin lehine patentlenmesini önlemek ve aynı buluşun farklı kişiler adına tescil edilmesini engellemek için yapılmaktadır.

10- SMK'da yer alan yenilik kriteri EPC madde 54 (1)'de yer alan "bir buluş tekniğın bilinen durumunun bir parçası değilse yeni kabul edilir" hükmü ile uyumludur. Patent mevzuatımız bakımından dünyada toplumca erişilebilir olarak kabul edilen tüm bilgilere ek olarak SMK madde 83/3 hükmüne göre; buluş için patent başvurusu yapılan tarihte veya bu tarihten sonra yayımlanmış olan ve başvuru tarihinden önceki tarihli ulusal patent ve faydalı model başvurularının ilk içerikleri tekniğın bilinen durumuna dahil olarak kabul edilirler.

11- Bir patentin yenilik araştırması için kullanılacak bilgiler mutlak veya nispi yenilik kriterlerinden biri tercih edilerek belirlenir. Günümüzde patent hukukunu konu alan uluslararası anlaşmalarda mutlak yenilik kıstası tercih edilmektedir. Bu tercih yenilik araştırmasında kullanılacak bilgilerin ülke, dil, zaman, açıklamanın yapılış şekli veya benzeri başlıklarda bir sınırlamaya tabi tutulmadan, dünyada yer alan tüm bilgiler olarak dikkate alınacağı şeklinde anlaşılmalıdır. Nispi yenilik kriterine göre yapılacak bir yenilik araştırmasında kullanılacak bilgiler yer veya zaman gibi kıstaslara göre sınırlandırılmaktadır. Mutlak yenilik sistemin benimsenmesi ile patent belgelerinin hükümsüzlük iddiasına maruz kalması önlenmektedir.

12- Yenilik araştırma raporunda yer alan bilgiler buluş sahibinin başvurusunu geri çekme veya bir sonraki adıma taşıma kararı verebilmesi bakımından da önem taşımaktadır. Yenilik kriteri buluşun patent hukuku içerisindeki akıbetini belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu özel öneminden dolayı patentin yeniliğı ile ilgili iddialar her zaman bir süreye tabi olmadan ileri sürülebilir. Böyle bir durumda ispat yükü yeniliğın ortadan kalkmadığını iddia eden taraftadır.

13- Yenilik araştırmasının önemine binaen kanun koyucu SMK madde 84 hükmünde buluşun yeniliğini etkilemeyeceğı kabul edilen açıklamaları da düzenlemiştir. Hükme göre toplumun erişebileceğı açıklamalar bizzat buluş sahibi tarafından veya patent başvurusu yapılan bir merci tarafından yapılmışsa ayrıca; buluşu yapandan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bilgi elde eden üçüncü kişi tarafından yapılmışsa istisna kapsamında kabul edilecektir. Burada önem arz eden husus; istisna kapsamında kabul edilebilmeleri için bu açıklamaların patent başvuru tarihinden veya rüçhan hakkı tarihinden önceki on iki aylık süre içerisinde yapılmış olmalarının zorunlu olmasıdır.

14- Türk patent hukukunda İhtira Beratı Kanunu'nda yer almayan buluş basamağı kavramı 551 sayılı PatKHK'da "teknîğin bilinen durumunun aşılması" olarak ifade edilmiş, SMK'da uluslararası anlaşmalarla uyumlu bir şekilde "buluş basamağı" kavramı ile ifade edilmiştir. Buluş basamağı kriteri, patent başvurusunda bulunulan buluşta yer alan orijinalliğin seviyesinin objektif olarak ortaya konulması için yapılan incelemenin sonucunu ifade etmektedir. Buluş basamağı incelemesi buluşun niteliğine dair değerlendirmeyi içermektedir. Bu inceleme ile herkesin aklına gelebilecek, basit, vasat, çok fazla fikri çaba gerektirmeyen, niteliksiz buluşların patent hukuku dışında bırakılması mümkün kılınır. Buluşun patent başvurusu yapıldığı tarihte tekniğin bulunduğu seviyeyi aşacak seviyede bir yenilik içermesi halinde buluş basamağını haiz olduğu kabul edilmektedir. Patent tescili yapılacak buluşun nitelikli olması gereklidir. Nitelikli buluşlara patent belgesi verilmesi, patent hukukunun teknolojinin gelişmesine katkıda bulunma amacına da uygun düşmektedir.

15- Buluş basamağı içermesi için, buluşun, ilgili olduğu teknik alanda yer alan uzman kişiye aşikâr olmaması gereklidir. Eğer uzman kişi sahip olduğu bilgileri kullanarak buluşu gerçekleştiriyorsa buluşun buluş basamağını içerdiği söylenebilecektir. Uzmanı aşikâr olmayan buluşun patent tescili yapılabilecek şekilde belli bir nitelikte olduğu kabul edilmektedir. Farazi bir kişi olan uzmanın, buluşun ilgili olduğu teknik alanda yer aldığı öngörülmektedir. Uzman kişinin buluşun gerçekleştirildiği teknik alanda genel bilgiye sahip, tekniğin bilinen durumundaki her bilgiye ulaşabilen, rutin araştırma ve uygulamaları yapabilecek yetenekte olmasına rağmen buluş yapabilme yeteneğinden yoksun olduğu varsayılır. Buluş basamağı değerlendirmesini bir yerden başlatabilmek için buluş bu uzmanın gözünden değerlendirilir.

16- Buluş basamağı incelemesinde dikkate alınan bilgiler yenilik araştırması sırasında göz önüne alınan bilgilerle aynıdır. Ancak patent başvurusu tarihinde veya bu tarihten sonra yayımlanmış olan ve patent başvurusu tarihinden önceki tarihli ulusal patent ve faydalı model başvurularının ilk içerikleri; uzmanın kamuya açık olmayan bu bilgilerle erişmesinin mümkün olmaması nedeniyle buluş basamağı incelemesine dahil edilmemektedirler.

17- Buluş basamağı incelemesinin objektif sonuçlar verebilmesi için birtakım sistemler öngörülmüştür. EPO'nun ve bizim dahil olduğumuz sistem (problem and

solution) problem-çözüm yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre; buluşa en yakın tekniğin bilinen durumu belirlendikten sonra buluşun çözdüğü teknik problem ortaya konulmalıdır. Bu tespitlerden sonra buluşun uzman kişi için aşikâr olup olmadığının objektif olarak belirlenebileceği öngörülmektedir.

18- Buluş basamağı kriteri farazi uzman gözünden değerlendirildiği için subjektif değerlendirme riskini içermektedir. Bu riski bertaraf etmek ve buluş basamağı değerlendirmesi ile ulaşılan görüşü desteklemek için bir takım ek emarelerde öngörülmüştür. Bunlar ikincil göstergeler, ek emareler, ek kriterler gibi adlandırılabilen ve buluşun patent tescilinin yapılıp yapılamayacağına dair ulaşılan görüşü desteklemek için kullanılmaktadırlar. Buna göre; buluşun ticari başarı sağlaması, uzun süredir çözülemeyen bir probleme çözüm getirmesi, rakipler tarafından taklit edilmesi, önemli bir ihtiyacı gidermesi gibi birtakım özellikleri haiz olup olmaması buluş basamağı kriterini değerlendirirken dikkate alınabilecektir.

19- Bir buluşun patent tescilinin yapılabilmesi için sanayide uygulanabilir olması şarttır. Sanayiye uygulanabilir olma özel olarak bazı sanayi dallarına özgülenmemiştir. Buluşun patent verilebilirlik şartlarını sağlaması için tarım dahil sanayinin herhangi bir dalında uygulanması, kullanılması gerekli ve yeterlidir. Buna göre patent tescili yapılacak buluşun somut olarak ortaya konulabilmesi ve sınai türde bir faaliyete elverişli olması gereklidir denilebilir. Bu kabul patent hukukunun, teknolojinin gelişmesi yoluyla toplumsal refahı artırma amacıyla örtüşmektedir.

20- Kanun gereği bazı konu ve buluşların patent tescili yapılamaz. Buna göre; bazı konular teknik karakter taşımadıkları ve patent tescili için gerekli özelliklere sahip olmadıkları için patent tesciline uygun bulunmamaktadırlar. Bazı buluşlar ise patent tescili için uygun olmalarına rağmen bir takım etik gerekçelerle patentlenebilirliğin dışında bırakılırlar. SMK'da da yer bulan bu uygulama EPC 2000 ile uyumludur. Keşifler, bilimsel teoriler ve matematiksel yöntemler; zihni faaliyetler, iş faaliyetleri veya oyunlara ilişkin plan, kural ve yöntemler; bilgisayar programları, estetik niteliği bulunan mahsuller, edebiyat ve sanat eserleri ile bilim eserleri; bilginin sunumu teknik niteliği olmadığı, soyut olarak düşüncede kaldığı veya patent kanununda aranan özellikleri sağlamadıkları için patent tescili için uygun bulunmamaktadırlar. Patent kanununun aradığı tüm şartları sağlamalarına rağmen etik gerekçelerle kanun gereği

tescil edilemeyen; mikrobiyolojik işlemler veya bu işlemler sonucu elde edilen ürünler hariç olmak üzere, bitki çeşitleri veya hayvan ırkları ile bitki veya hayvan üretimine yönelik esas olarak biyolojik işlemler; insan veya hayvan vücuduna uygulanacak teşhis yöntemleri ile cerrahi yöntemler dâhil tüm tedavi yöntemleri; oluşumunun ve gelişiminin çeşitli aşamalarında insan bedeni ve bir gen dizisi veya kısmi gen dizisi de dâhil olmak üzere insan bedeninin öğelerinden birinin sadece keşfi; insan klonlama işlemleri, insan eşey hattının genetik kimliğini değiştirme işlemleri, insan embriyosunun sınav ya da ticari amaçlarla kullanılması, insan ya da hayvanlara önemli bir tıbbi fayda sağlamaksızın hayvanlara acı çektirebilecek genetik kimlik değiştirme işlemleri ve bu işlemler sonucu elde edilen hayvanlar ile ilgili buluşlar tüm patent verilebilirlik kriterlerini haiz olsalar dahi kamu düzeni ve genel ahlak gerekçesiyle kanun gereği tescil edilmezler.

KAYNAKÇA

- Adams, Stephen. (2006) Information Sources in Patents. Walter de Gruyter Yayıncılık.
- Akbaş, Seval. (2006). Endüstriyel Tasarımların Hukuki Korunması. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoy, Müjde. (2013). Patent Verilebilirlik Şartlarından Yenilik. Yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alpay, Şahin. (30 Ekim 2018). Fikri Mülkiyet, Kalkınmanın Şartı. Milliyet.
- Arıkan, Özgür. (Mart 2016). Trade Mark Rights and Parallel Importation in The European Union.
- Arkan Akbıyık, Azra. (2004). Mukayeseli Hukuk, Uluslararası Düzenlemeler ve Türk Hukuku'nda Fikri Hukuk Alanında Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arsılanlı, Halil. (Ocak 1948). Mecellede Hasar. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası. 14.1-2, 248-271.
- Atalay, Barış. (Ekim 2013). Patent Vekilliği Uygulamalı Temel İlkeleri. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Atalay, Barış. (Kasım 2014). Patent Hukukuna Giriş. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Ayber, İncilay. (Şubat 2005). Sınai Mülkiyet Hakları ile İlgili Uluslararası Kuruluşlar (WIPO, DTÖ, AB). Ankara: TPE.
- Ayiter, Nuşin. (1981). Hukukta Fikir ve San'at Ürünleri. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Belgesay, Mustafa Reşit. (1955). Matbuat Serbestisi ve Hududu. Ankara Barosu Dergisi. 2, 685-690.
- Bozkurt Yüksel, Armağan Ebru. (2010). Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (Wipo) Tahkim Sistemi. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Çağlar, Hayrettin. (2006). Patent Hukukunda Ön Kullanım Hakkı. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. X.1-2, 77-92.
- Çeker, Faysal. (2017). Ahlaki ve Sosyo-Ekonomik Bir Teşkilat Olarak Ahilik. Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 7.12, 84-99.

Damgacıoğlu, Atalay Berk. (2011). Patent Sistemlerinde Buluş Basamağı Kriterinin Değerlendirilmesi. Ankara: TPE.

Deligöz, Halil. (2010). Türkiye’de Fikri Mülkiyet Haklarının Gelişimi ve Sorunları. Ankara: T.C. Başbakanlık.

Dericioğlu, M.Kaan. (Ağustos 2016). Buluşlar ve Patent Sistemi. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

DPT. (2000). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Fikri Haklar Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara.

DPT. (2001). Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararları 1964-2000 Cilt 1. Ankara.

Erdil, Engin. (2016). Fikri Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Gökyayla, Kadir Emre. (2005). Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Yapılan Değerliklerin Değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 7.1, 1-28.

Gören, Zafer. (Ocak 2016). Aktif Statü Hakları. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. 22.3, 3302-3322.

Güneş, İlhami. (2007). Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Sınai Mülkiyet Hakları ve Cezai Koruma. İzmir: Turhan Kitabevi.

Güneş, İlhami. (2009). Uygulamada Sınai Mülkiyet Ceza Hukuku. Ankara: Turhan Kitabevi.

Güneş, İlhami. (2009). Uygulamada Sınai Mülkiyet Ceza Hukuku 5833 Sayılı Yasa Işığında. Ankara: Adalet Yayınevi.

Güneş, İlhami. (2009). Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları. Ankara: Seçkin.

Güneş, İlhami. (2014). Patent Hakkı ve Bu Hakkın Komşu Kavram ve Hukuki Yollarla İlişkileri. Adalet Dergisi. 48.

Güneş, İlhami. (Mart 2017). Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu ve 6102 Sayılı Ticaret Kanunu Hükümleri Işığında. Ankara: Seçkin.

- Hirsch, Ernest E. (1948). Fikri ve Sınai Haklar. Ankara: Ar Basımevi.
- İslam, Kübra Gökben (2009). Avrupa Birliği Hukukunda Fikri Haklar. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaturp, Nüket Evrim. (2018). Biyoteknolojik Buluşların Korunması. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, Yüksel. (2003). Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması ve Fikri Mülkiyet Hakları. Ankara: Rekabet Kurumu.
- Kayatekin, Deniz. (Haziran 2013). Patent Hükümsüzlüğü. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Keskin, Serap. (Mayıs 2003). Fikri (Düşünsel) Mülkiyet Haklarında Patent ve Markanın Ceza Normları ile Korunması. Seçkin Yayıncılık.
- Kılıçoğlu, Ahmet. (2004). Fikri Hakların İhlalinde Hukuksal Koruma Yolları (Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Olarak). Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 54, 51-103.
- Kınacıoğlu, Naci. (Ocak 1996). FSEK'in Bazı Maddelerinin Değişiklik Tasarısı Hakkında Görüşler. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 5.1-2, 248-271.
- Memiş, Tekin. (Ed.). (2012). Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2011. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Memiş, Tekin. (Ed.). (2013). Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Memiş, Tekin. (Ed.). (2016). Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2014. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Noyan, Erdal. (2015). Patent Hukuku. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Odman, Ayşe. (2002). Fikri Mülkiyet Hukuku ile Rekabet Hukukunun Teknolojik Yeniliklerin Teşvikindeki Rolü. Ankara: Seçkin.
- Oğuzman, M. Kemal ve Barlas, Nami. (2014). Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Ongan, Burak. (2007). Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Ortan, Ali Necip. (1979). Patent Lisansı Sözleşmesi. Ankara: Doğan Basımevi.
- Ortan, Ali Necip. (1987). İşçi Buluşları. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Ortan, Ali Necip. (1992). Avrupa Patent Sistemi Cilt II. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Oruçoğlu, Pınar. (2007). Patent Verilebilirlik Şartları. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbek, Yaşar. Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü. <http://www.mfa.gov.tr/dunya-fikri-mulkiyet-orgutu.tr.mfa> (15 Eylül 2018).
- Özçelik, Aml. (2009). Avrupa Birliği Hukukunda Patent Hakkı ve Korunması. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztek, Selçuk. (1995-1996). Son Değişikliklerden Sonra Türk Patent Hukukunun Ana Hatları. Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi. 4.1-2, 55-63.
- Öztrak, İlhan (1970). Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Korunması Yönünden Pozitif Hukuktaki Tarihi Gelişim. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. 25.3, 1-7.
- Öztürk, Özgür (2007). Türk Hukukunda Patent Verilebilirlik Şartları. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Penpece, Dilek ve Güğercin, Utku. (Mart 2014). Bir Ürün Olarak Patent ve Patent Pazarlarındaki Aracılar. Finans Politik Ekonomik Yorumlar Dergisi. 589, 9-21.
- Pınar, Hamdi. (2004). Uluslararası Rekabette Fikri Mülkiyet Haklarının Önemi ve Türkiye. İstanbul: İTO Yayınları.
- Saraç, Tahir. (Ocak 2001). Patent Hukukunda Yenilik Kavramı ve Yeniliğin Belirlenmesi. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 9.1-2, 189-212.
- Saraç, Tahir. (2003). Patentten Doğan Hakka Tecavüz ve Hakkın Korunması. Seçkin Yayınevi.
- Sarıca, Ece. (2015). Patent Hukukunda Farmasötik Buluşların Korunması, TRIPS, APS ve Türk Hukuku Üzerinde Mukayeseli Çalışma. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

- Sevinç, Elif. (2007). Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Bilgisayar Programlarının Korunması. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sezgin Huysal, Ayşegül. (2010). İlaç Patenti. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Suluk, Cahit ve Orhan, Ali. (2005). Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku Cilt II. İstanbul: Arıkan Yayıncılık.
- Suluk, Cahit. (Ocak 2014). 2023 Vizyonu Işığında Türk Sınai Mülkiyet Raporu. İstanbul: MÜSİAD Araştırma Raporları:88.
- Suluk, Cahit. (Ocak 2018). 6769 sayılı SMK'nun Getirdiği Yenilikler. Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi. 4.1, 91-109.
- Suluk&Kenaroğlu Avukatlık Bürosu. (Nisan 2011). Türk Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler. İstanbul: MÜSİAD Cep Kitapları.
- Süel, S. (2007). Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Patent Hakkının Tükenmesi. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şehirali, Feyzan Hayal. (1998). Patent Hakkının Korunması, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Şehirali Çelik, Feyzan Hayal. (Haziran 2006). Patent Sisteminin İşlevleri ve Bu İşlevlerin Etkinliğini Sağlayan Yasal Düzenlemeler. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. 23.3, 99-154.
- Şehirali Çelik, Feyzan Hayal. (2013). Avrupa Birliği'nde Yeknesak Patent Sistemi: Bir Rüya Gerçek mi Oluyor?. Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2012. Ankara: 2013.
- Tamer, Ahmet. (2013). Patent ve Faydalı Model Hakkına Aykırılığın Sonuçları. Ankara: Bilge Yayınevi.
- Tekinalp, Ünal. (2006). Fikri Mülkiyet Hukuku. Arıkan Yayınevi.
- Tekinalp, Ünal. (2012). Fikri Mülkiyet Hukuku. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ünal ve Çamoğlu, Ersin. (2017). Sınai Mülkiyet Kanunu. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- TPE. (Temmuz 2007). Avrupa Patenti. Ankara.
- Tübitak. (Şubat 2006). Oslo Kılavuzu Yeniliklerin Toplanması ve Yorumlanması İçin İlkeler. Ankara.

- WIPO. (2018). World Intellectual Property Indicators 2018. Switzerland: WIPO.
- Yasaman, Hamdi. (2006). Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku Fikir ve Sanat Eserleri Endüstriyel Tasarımlar Patentler ile İlgili Makaleler Mütalaalar Bilirkişi Raporları. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Yasaman, Hamdi. (2012). Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku Fikir ve Sanat Eserleri Endüstriyel Tasarımlar Patentler ile İlgili Makaleler Mütalaalar Bilirkişi Raporları Cilt II. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Yıldız, Şükrü. (Haziran 2016). Bilirkişi Raporları ve Hukuki Mütalaalar 3 Fikri Mülkiyet Hukuku. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Yosmaoğlu, Nevzat. (1978). Patentler KnowHow'lar Markalar. Ankara: Mis Matbaası.
- Yurtsever, Şaziye. (1999). Türk Hukukunda Patent Hukuku Koruması. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yusufoğlu, Fülürya. (Aralık 2008). Patent Verilebilirlik Şartları. Doktora tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yüksel, Ahmet. (Aralık 2011). Mucit ve Devlet: Son Dönem Osmanlı Dünyasında Mucitler. Türk Tarih Kurumu Belleten Dergisi. LXXV.274, 783-816.
- Yüksel, Ali Sait. (1989). Patent ve Lisans (Patent, Marka, Know-how) Sözleşmesi Hukuku. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını.
- AB Yapısı ve İşleyişi. <https://www.ab.gov.tr/3.html> (15 Eylül 2018).
- Arat, Sezen. "Klonlama Nedir?".
<http://www.turkhaygen.gov.tr/anadolu/KLONLAMA.pdf> (15 Eylül 2018).
- Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü, <http://www.telifhaklari.gov.tr/Dunya-Fikri-Mulkiyet-Orgutu-WIPOOMPI> (15 Eylül 2018).
- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ). http://www.mfa.gov.tr/dunya-ticaret-orgutu__dto_.tr.mfa (15 Eylül 2018).
- Elbir, Tolga. Bilgisayar Programlama. <https://docplayer.biz.tr/5460311-Bilgisayar-programi-nedir.html> (15 Eylül 2018).

Enligün, Zehra. (20 Ekim 2017). İncelemesiz Patent Sisteminin Kaldırılması Bir Kayıp mıdır, Yoksa Kazanç mı? <http://blog.ankarapatent.com/2017/10/20/inceleme-siz-patent-sisteminin-kaldirilmesi-bir-kayip-midir-yoksa-kazanc-mi/> (15 Eylül 2018).

Güncel Türkçe Sözlük. (2018).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c7e84880f8fd1.96521437. (15 Eylül 2018).

Member States. <https://www.wipo.int/members/en/> (15 Eylül 2018)

Mikroorganizmalar Hakkında Genel Bilgi.

<http://www.mikrobiyoloji.org/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAA F6AA849816B2EFFB892C7D158D51C9> (15 Eylül 2018).

Patent. https://en.wikipedia.org/wiki/Unitary_patent (15 Eylül 2018).

Patent ve Faydalı Model Başvuru Klavuzu.

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/522B990B-E529-4378-8287-66E77494B4FA.pdf> (15 Eylül 2018).

Patent İnceleme Kılavuzu.

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/EDAD1D29-D2CB-4F2E-BE4C-F1AD15F8E44C.pdf> (15 Eylül 2018).

Patent Sınıflandırması.

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/commonContent/PClassification> (15 Eylül 2018).

PCT Nedir?.

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/4FB7B0D4-A284-4D9D-8913-33101591BE39.pdf> (15 Eylül 2018).

Telif Hakkı Nedir. <http://www.telifhaklari.gov.tr/Telif-Hakki-Nedir> (15 Eylül 2018).

Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS).

<http://www.telifhaklari.gov.tr/Ticaretle-Baglantili-Fikri-Mulkiyet-Anlasmasi-TRIPS>
(15 Eylül 2018).

TPE. (2017). Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı Taslağı Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri.

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/D386475F-DF3B-4446-86EB-14B783211D78.pdf;jsessionid=CAD964CBC7A28D7085A250D4133A208D> (15 Eylül 2018).

TPE Stratejik Planı (2007/2011).

<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/C6D42947-88A1-4A2D-AB42-3DD3BF0FF3C1.pdf> (15 Eylül 2018).

Yücekal, Yüksel. Fikri Mülkiyet Haklarının Uluslararası Düzeyde Korunması-Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO). http://www.mfa.gov.tr/fikri-mulkiyet-haklarinin-uluslararası-duzeyde-korunması---dünya-fikri-mulkiyet-orgutu-_wipo_.tr.mfa (15 Eylül 2018).

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Muteber ŞANKAZAN

Uyruğu: T.C.

Elektronik Posta: mutebersankazan@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Bahçeşehir Üniversitesi, Hukuk Fakültesi	2016
Yüksek Lisans	Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı	2019

YABANCI DİLLER

İngilizce

HOBİLER

Kitap okumak, resim yapmak, müzik dinlemek.